

Univerzita Karlova v Praze
Právnická fakulta
Ústav práva autorského, práv průmyslových a práva soutěžního

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Aneta Štobová

Šíření autorských děl hudebních prostřednictvím sítě Internet

Knihovna UK PF

PF17767

Aneta Štobová

5. ročník

Dobříč 22

252 25 Praha-západ

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Petra Žikovská

V Praze, červenec 2008

*„Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci zpracovala samostatně a že jsem vyznačila
prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpala způsobem ve vědecké práci obvyklým.“*

Obsah

1. Úvod	3
2. Vymezení pojmů.....	5
2.1. Autorské dílo hudební	5
2.2. Internet	6
2.3. Autorství k dílu a práva autora k jeho dílu	8
2.4. Práva výkonného umělce k uměleckému výkonu.....	10
2.5. Právo výrobce zvukového záznamu k jeho záznamu	12
3. Užití díla prostřednictvím Internetu	13
3.1. Zpřístupnění díla prostřednictvím Internetu	14
3.2. Pořizování rozmnoženin děl zpřístupněných prostřednictvím Internetu	20
4. Legální způsoby šíření	22
4.1. Online prodejny	22
4.2. Užití ukázek děl v rámci internetových obchodů	25
4.3. Pořízení rozmnoženiny díla pro osobní potřebu	27
5. Způsoby porušování autorských práv v prostředí Internetu	29
5.1. Peer-To-Peer síť (dále také „P2P síť“)	29
5.1.1. Vymezení pojmu	29
5.1.2. Druhy P2P sítí.....	30
5.1.3. Odpovědnost za sdílení souborů v P2P sítích podle českého práva	32
5.1.4. Zahraněční soudní spory týkající se provozu P2P sítí.....	35
5.2. Torrenty.....	38
5.2.1. Pojem	38
5.2.2. Pohled autorského práva	39
5.2.3. Spory týkající se torrentů.....	40
5.3. Odpovědnost dalších subjektů za porušení autorského práva při šíření autorských děl hudebních prostřednictvím Internetu	41
5.3.1. Odpovědnost poskytovatelů obsahu	41
5.3.2. Odpovědnost koncových uživatelů.....	42
5.3.3. Odpovědnost poskytovatelů volného prostoru.....	43
5.3.4. Odpovědnost poskytovatelů internetového připojení	45
6. Aktuální vývojové trendy v oblasti autorských práv na Internetu	46
6.1. Licence Creative Commons.....	46
6.1.1. Pojem	46
6.1.2. Typy licencí CC	47
6.1.3. Využití licencí CC.....	49
6.1.4. Použitelnost licencí CC mimo USA	50
6.1.5. Vztah české autorskoprávní legislativy k licencím CC	51
6.1.6. Pracovní skupina pro překlad licence CC.....	53
6.2. Inch Nails, Radiohead a spol. aneb zamyšlení nad možným budoucím vývojem v distribuci hudby	54
7. Ochrana autorského práva v prostředí Internetu	57
7.1. Obecně	57
7.2. Soukromoprávní prostředky ochrany.....	58
7.2.1. Svépomoc a ochrana pokojného stavu.....	58
7.2.2. Ochrana podle AutZ.....	59
7.2.3. Ochrana v rámci práva nekalosoutěžního	69
7.3. Veřejnoprávní prostředky ochrany	70
7.3.1. Trestněprávní ochrana.....	70

7.3.2.	Správněprávní ochrana.....	71
7.3.3.	Ochrana podle spotřebitelského práva.....	72
7.3.4.	Ochrana podle živnostenského zákona.....	73
8.	Závěr.....	74
9.	Seznam použité literatury a pramenů.....	77
9.1.	Knihy.....	77
9.2.	Články.....	77
9.3.	Internetové zdroje.....	77
9.4.	Právní předpisy.....	78

1. Úvod

Jako téma své diplomové práce jsem si zvolila šíření autorských děl hudebních prostřednictvím sítě Internet. Důvodem této mé volby je v první řadě zájem o tři fenomény, které představují stavební kameny této práce a kterými jsou hudba, Internet a autorské právo. Dalším motivem pak byla snaha o pochopení v současné době tolik aktuální a diskutované problematiky, jakou šíření hudby po Internetu bezesporu je, a to především ve své nelegální podobě.

Internet umožňuje šíření, získávání, výměnu a propojování dat a informací po celém světě v průběhu vteřin. Digitální kopie se navíc vjemově neliší od originálu. To nicméně představuje nebezpečí pro nehmotné statky, které jsou kopírovány, měněny a dále zpřístupňovány třetím osobám bez souhlasu nositelů příslušných práv. Právní ochrana a hlavně její aplikace pokulhávají za technickým vývojem, a proto se nositelé autorských práv více než na právní nástroje spoléhají na technologická zařízení, umožňující jak zakódování, tak kontrolu užití jejich děl. Je proto důležité, aby autorské právo bylo chráněno i na Internetu, který jen posílil některé dřívější autorskoprávní mýty: 1) jednání, z něhož nemá odpovědná osoba majetkový prospěch, neporušuje autorské právo, 2) na Internetu lze pořizovat rozmnoženiny čehokoli a následně je zpřístupňovat jiným, 3) nákupem CD mohu nakládat s celým jeho obsahem. Je třeba si uvědomit, že jakákoliv informace šířená prostřednictvím Internetu je nadána autorskoprávní ochranou, pokud splňuje její autorským zákonem stanovené podmínky. Sama skutečnost, že jde o informaci nikoliv v původní, ale v digitální podobě, nemá na ochranu žádný podstatný vliv.¹

Autorské dílo je ze své podstaty určeno k tomu, aby bylo společností konzumováno a pouze společenské uplatnění díla přináší naplnění smyslu jeho vzniku. Internet je revolučním komunikačním prostředkem, který oprávněným osobám umožňuje rychle, snadno a s minimálními náklady šířit své dílo mezi členy společnosti. Je tak novým distribučním kanálem hudebního průmyslu. Stinnou stranou věci je pak stejná možnost těch, kteří dílo užívají nelegálním způsobem. Myšlenka absolutní svobody přístupu k informacím spolu s přirozenou snahou lidí obcházet právo ke svému vlastnímu prospěchu jsou hlavními příčinami dramatické situace, jaká dnes panuje v oblasti ochrany autorských práv v prostředí Internetu. Globální charakter Internetu nás tak ve oblasti autorského práva staví před zcela novou

¹ Svoboda, P., Kroft, M. a kol.: Právní a daňové aspekty e-obchodu, Linde Praha a.s., 2001

dimenzi šíření díla ve smyslu dosavadních představ a chápání tohoto institutu. Prostřednictvím Internetu dochází k prakticky nekontrolovatelnému a kvantitativně i kvalitativně nebývalému rozsahu šíření, a tedy i užití autorskoprávně chráněných děl.² Podle zprávy Mezinárodní federace fonografického průmyslu (dále jen „IFPI“)³ byly v roce 2007 vyměněny miliardy nelegálních hudebních souborů, přičemž poměr ilegálně získaných souborů vůči těm legálně zakoupeným je asi 20:1. Největším zdrojem autorskoprávních „krádeží“ v online prostředí jsou přitom stále tzv. peer-to-peer sítě. Také o nich bude proto dále pojednáno.

Svou diplomovou práci začínám vymezením základních pojmů, jako je autorské dílo hudební, Internet a práva oprávněných osob k hudebnímu dílu. Další kapitola pojednává o užití díla prostřednictvím Internetu, a to především ve vztahu ke dvěma základním typům jednání, ke kterým na Internetu dochází. Jde v první řadě o zpřístupňování autorských děl na Internetu, a na straně druhé pak o proces opačný, tj. pořizování rozmnoženin takto zpřístupněných děl jednotlivými uživateli při jejich tzv. stahování (tento laický pojem si dovoluji ve své práci používat jakožto synonymum s anglickým výrazem download). Tyto dva typy jednání pak posuzuji z hlediska platné autorskoprávní úpravy, tedy o jaké způsoby užití díla se jedná, přičemž zvláštní pozornost je přirozeně věnována užití díla jeho sdělováním veřejnosti ve smyslu § 18 autorského zákona. Čtvrtá kapitola se zabývá některými způsoby šíření hudebních děl, které jsou v souladu s autorskoprávní legislativou, tj. dochází k nim se souhlasem nositelů příslušných práv (online prodejny), popřípadě jde o užití autorským zákonem dovolené (užití ukázek děl v rámci internetových obchodů, užití díla pro osobní potřebu fyzické osoby). Pátá kapitola se naopak věnuje nejrozšířenějším způsobům nelegálního šíření hudebních souborů prostřednictvím Internetu. Jde zejména o problematiku tzv. peer-to-peer sítí (dále jsou nazývané také jako P2P sítě), na jejichž principu je postaven doslova fenomén dnešní doby, tzv. výměnné systémy. Dále jde o tzv. torrenty, které jsou také typem výměnné sítě, ale se svými specifiky, a proto se jimi zabývám v samostatné podkapitole. V této souvislosti je pojednáno o odpovědnosti jednotlivých subjektů za porušení nebo ohrožení autorských a s nimi souvisejících práv při šíření hudebních děl prostřednictvím Internetu. Dále se zabývám některými vývojovými trendy v oblasti autorských práv v prostředí Internetu. V první řadě mám na mysli licence Creative Commons, které umožňují

² Kříž, J.: Ochrana autorských práv v informační společnosti, Linde Praha a.s., 1999

³ IFPI Digital Music Report 2008, dostupné na WWW:

<http://www.ifpi.org/content/section_resources/dmr2008.html>

umělcům zpřístupnit své dílo veřejnosti k volnému užití, zároveň však definovat podmínky takového užití. Jde v podstatě o nástroj pro podporu nových obchodních modelů, který využívají nejen umělci začínající, kteří si potřebují vybudovat renomé a posluchačskou základnu, ale také umělci již populární, kteří chtějí zpřístupnit svou hudbu zdarma posluchačům, nicméně se zachováním určitých autorských a jiných práv, především osobnostní povahy (právo na autorské označení apod.). Dále se pokusím nastínit spíše z praktického než právního pohledu určité alternativní obchodní metody, tedy zda je možné nahradit zisky z prodeje hudebních nosičů z jiných zdrojů. Následující osmá kapitola je věnována ochraně autorského práva v prostředí Internetu, a to jak veřejnoprávním, tak soukromoprávním prostředkům ochrany, samozřejmě s hlavním důrazem na ochranu poskytovanou autorským zákonem.

2. Vymezení pojmů

Dříve než se začneme zabývat vlastním rozbořem daného tématu, je třeba definovat některé pojmy, které budou v následujícím používány a které jsou pro toto téma klíčové.

2.1. Autorské dílo hudební

Předně je třeba vymežit pojem autorské dílo hudební. Chceme-li totiž z právního hlediska analyzovat postup zpřístupnění díla prostřednictvím sítě Internet, je třeba primárně zodpovědět otázku, zda se vůbec jedná o dílo, které je podle našeho autorského zákona chráněno. Autorský zákon (dále jen „AutZ“)⁴ stanoví legální normativní definici děl jako předmětů ochrany práva autorského, když ve svém § 2 stanoví, že *„předmětem práva autorského je dílo literární a jiné dílo umělecké a dílo vědecké, které je jedinečným výsledkem tvůrčí činnosti autora a je vyjádřeno v jakékoli objektivně vnímatelné podobě včetně podoby elektronické, trvale nebo dočasně, bez ohledu na jeho rozsah, účel nebo význam“*.

Zákon dále specifikuje, co je zejména považováno za dílo, přičemž v daném výčtu nechybí dílo hudební, které však zákon dále nedefinuje. Díla hudební lze třídit na díla hudební s textem, jako jsou například písně, oratoria aj., a díla hudební bez textu, např. symfonie, koncerty klasické hudby, instrumentace apod. Podstatou hudební tvorby je přitom vyjádření tvůrčí myšlenky zvukovým projevem za použití melodie, rytmu, harmonie, dynamiky a barvy zvuku⁵. Jde o autorská díla, která jsou charakteristická individuálním řazením a skladbou

⁴ Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), jak vyplývá ze změn provedených zákonem č. 81/2005 Sb., zákonem č. 61/2006 Sb. A zákonem č. 216/2006 Sb.

⁵ Telec, I, Tůma, P.: Autorský zákon – komentář, C. H. Beck, 2007

akustických jevů, zvuků a tónů spojených na základě tvůrčích představ autora do funkčního sledu podřízeného zpravidla zákonitostem hudební kompozice. Technický vývoj přináší i vznik nových hudebních pojetí a kreativních postupů zejména v oblasti elektronické hudby.⁶

Pro díla hudební bývá typické, že se jejich vyjádření většinou neobejde bez činnosti výkonného umělce, a také fakt, že často bývají užívána ve spojení s jiným dílem, jehož autorem může být osoba odlišná od autora hudby (například u písně s textem půjde o spojení díla hudebního s dílem literárním). K užití hudebního díla tak bude třeba souhlasu autora hudby, autora textu, výkonného umělce a v neposlední řadě také výrobce zvukového záznamu.

Kategorie hudebních děl patří k nejohroženějším skupinám tvůrčí činnosti pokud se jedná o tzv. pirátství, tedy pořízování rozmnoženin autorských děl, kde je situace s ohledem na tržní motivaci a nadnárodní charakter hudební tvorby situace opravdu vážná. Také šíření děl v nemateriální podobě prostřednictvím Internetu představuje velmi závažnou a aktuální problematiku, a právě jí se proto budu v následující práci zabývat.

V dalším výkladu budu dále vycházet z předpokladu, že dotčené dílo naplňuje znaky autorského díla ve smyslu výše uvedené generální klauzule a je tedy autorskoprávně chráněno. Dalším předpokladem bude, že jde o hudební dílo, ke kterému dosud nevypršela doba trvání příslušných majetkových práv.

2.2. Internet

Legální definice sítě Internet v podstatě neexistuje, definovat Internet po právní stránce není totiž zdaleka jednoduché. Zjevně nejde o věc v právním smyslu (Internet nelze ztotožnit s hmotnými technickými zařízeními, jejichž prostřednictvím je provozován, jako jsou počítače, kabely apod.), ani o přírodní ovladatelnou sílu (využití elektronických signálů je předpokladem systému a ne jeho podstatou). Nejde ani o službu, protože chybí zřetelný poskytovatel takové služby. Můžeme ale vystopovat řadu poskytovatelů dílčích služeb, což je významné především z hlediska určování odpovědnosti (viz. níže). Internet ale především nemá právní subjektivitu a není tedy subjektem právních vztahů, nemůže se tudíž sám o sobě právně zavazovat, ani nabývat práv. Internet nemá ani svého konkrétního majitele. Internet je tak třeba vnímat ne jako subjekt práva, ani jako objekt práva, ale ve své klasické podobě jako médium, tj. prostředí přenášející různé podoby datových souborů mezi předem definovanými subjekty, nebo předem nedefinovanými subjekty anebo kombinací obou těchto skupin.⁷

⁶ Kříž, J.: Ochrana autorských práv v informační společnosti, Linde Praha a.s., 1999

⁷ Svoboda, P., Kroft, M. a kol.: Právní a daňové aspekty e-obchodu, Linde Praha a.s., 2001

Zpravidla bývá síť Internet definována jako „interaktivní médium pro komunikaci, které obsahuje informace, jež jsou simultánně a okamžitě přístupné bez ohledu na teritoriální umístění členům veřejnosti z místa a času individuálně jimi určeného. [Viz. např. čl. 1 (vi) Společného doporučení na ochranu známek a jiných práv průmyslového vlastnictví k označením na Internetu, přijatého valným shromážděním Pařížské unie na ochranu průmyslového vlastnictví a valným shromážděním WIPO/OMPI dne 3. října 2001.]”⁸ Internet je tedy komunikační prostředek, který slouží k přenosu informací v digitální podobě od jednoho počítače k druhému⁹. Ve svých počátcích byl Internet provozován jako komunikační armádní prostředek a teprve postupně byl uvolňován také pro využití v civilní sféře, z počátku zejména v oblasti komunikace mezi vysokoškolskými pracovišti. Teprve od druhé poloviny 90. let můžeme zaznamenat obrovský komerční rozvoj Internetové komunikace, se kterým samozřejmě souvisí řada pozitivních i negativních jevů. Internet je fenoménem současné doby, který má výrazně multiteritoriální globální charakter a lze jen stěží koordinovat a regulovat všechny dopady jeho existence. Jde o komunikační prostředek, který se v mnoha ohledech průběžně zdokonaluje a jehož obsah určují výlučně jeho účastníci, resp. uživatelé. Prostřednictvím Internetu se lze kromě činností dovolených dopouštět také řady nedovolených jednání, a to zdaleka nejen v občanskoprávní a autorskoprávní sféře.¹⁰

Není cílem této práce zabývat se historií a vývojem Internetu, ani jeho technickými aspekty, ale především jeho významem a rolí, kterou hraje v souvislosti se šířením autorských děl hudebních. Internet umožňuje rychlou, kvalitní, v podstatě anonymní a relativně bezpečnou formu komunikace. Vysoká kvalita přenesených informací je výsledkem procesu digitalizace. Digitální podoba znamená, že jakékoliv takto zaznamenané dílo lze převést a uložit na jiné médium bez ztráty kvality. Principy, které většinou platí v “hmotném” světě, včetně toho, že i sebelepší rozmnoženinu lze obvykle rozeznat od originálu, v tom digitálním neplatí. Kvalita digitálního originálu a rozmnoženiny je bez použití zvláštních informačních a zabezpečovacích zařízení naprosto stejná. Právně se však již samozřejmě jedná o užití díla jeho rozmnožováním (viz. níže).

Zvukové záznamy jsou na Internetu nejčastěji šířeny ve dvou formátech – MP3 a DivX. Oba využívají procesu digitalizace, který umožňuje na počítači přehrát to, co bylo dříve přístupné pouze v analogové podobě. To znamená, že hudbu lze převést do binárních čísel, uložit na disku, případně znovu zkopírovat nebo zpřístupnit na Internetu. MP3 neboli Motion Picture

⁸ Telec, I, Tůma, P.: Autorský zákon – komentář, C. H. Beck, 2007, s. 223, 224

⁹ Reed, Ch.: Internet Law. Text and Materials. Cambridge University Press, 2004

¹⁰ Kříž, J.: Ochrana autorských práv v informační společnosti, Linde Praha a.s., 1999

Expert Group-1/Level 2 je formát pro uložení digitálního zvukového záznamu metodou ztrátové komprese. Obrovskou výhodou je kvalita zvuku srovnatelná se zvukovým CD a malá velikost datového souboru. MP3 je totiž tzv. ztrátový formát, který aby zmenšil velikost souborů, odstraní z nich některé neslyšitelné hudební tóny. Kompresní poměr vůči CD je pak 12:1. Právě zejména v tomto formátu jsou přes Internet nelegálně šířeny nahrávky skladeb zkopírované z CD.¹¹

2.3. Autorství k dílu a práva autora k jeho dílu

Považuji za důležité na tomto místě vymezit, kdo je primárním subjektem práva autorského, komu tedy náleží výlučná osobnostní a majetková práva autorská a prostředky ochrany, které AutZ a jiné části právního řádu zakotvují. Autorem, a tedy originárním majitelem autorského práva, je vždy fyzická osoba, která dílo vytvořila vlastní tvůrčí činností. To vyplývá ze znění § 5 AutZ, které stanoví, že:

„(1) Autorem je fyzická osoba, která dílo vytvořila.

(2) Autorem díla souborného je fyzická osoba, která je tvůrčím způsobem vybrala nebo uspořádala; tím nejsou dotčena práva autorů děl do souboru zařazených.“

Autorem díla je tedy fyzická osoba nadaná schopností tvůrčí činnosti, což pojmově vylučuje autorství osoby právnické. K vytvoření díla se ve smyslu autorskoprávním vyžaduje pouze způsobilost k právům. Vytvoření díla není totiž právním úkonem, ale jedná se o jinou právní skutečnost, vznikající na základě faktické literární, jiné umělecké nebo vědecké činnosti. Autorem tedy může být i osoba, která nemá způsobilost k právním úkonům (nezletilý) nebo osoba se způsobilostí k právním úkonům omezenou. Pro nakládání s dílem však už způsobilost k právním úkonům nutná samozřejmě je.

Subjektem autorského práva se autor bez dalšího stává v okamžiku vzniku autorského práva, tedy okamžikem, kdy je dílo vyjádřeno v jakékoliv objektivně vnímatelné podobě. Žádné formality nejsou zákonem pro vznik autorského práva vyžadovány. V tomto smyslu je autorem osoba, která dílo poprvé vyjádří v objektivně vnímatelné podobě, byť třeba efemérně či pouhým popisem, pokud je takové vyjádření dostatečně konkrétní.

Autorem díla hudebního tak bude autor hudby. U většiny nahrávek šířených v rámci Internetu nebude ale situace tak jednoduchá. Většina písní (dílo hudební s textem) bude kromě hudby samotné obsahovat také text, který je dílem literárním a jehož autorem bude zpravidla osoba odlišná od autora hudby. Nepůjde tedy o spoluautorství, neboť dílo spoluautorské lze vytvořit pouze ve stejném oboru autorské činnosti. V případě spoluautorského díla se nejedná o

¹¹ Svoboda, P., Kroft, M. a kol.: Právní a daňové aspekty e-obchodu, Linde Praha a.s., 2001

několik jednotlivých autorských práv, ale o právo jediné příslušející společně více fyzickým osobám. Mezi autorem díla hudebního (hudba) a literárního (text) nejde o spoluautorství, ale o díla spojená a užití děl v tomto spojení. Díly spojenými jsou taková samostatná díla, která jsou sice spojena s cílem společného společenského uplatnění, ale u nichž tímto spojením nevzniká jednotný a nedílný celek¹². Díla tedy zůstávají i po spojení samostatnými autorskými díly, k nimž existují i samostatná autorská práva. Pouhým spojením děl nevzniká žádné další autorské právo ke spojeným dílům, a to i přesto, že spojená díla navzájem skládají určitý účelový hromadný předmět s významem zejména hospodářským. Od novely AutZ z roku 2006 AutZ výslovně stanoví, že obsahem práva dílo užit je také užití ve spojení s jiným dílem. Svolení k užití díla ve spojení s dílem jiným uděluje všichni dotčení autoři jednotlivých děl, která mají být spojena. Děje se tak zásadně licenční smlouvou podle § 46 a násl. AutZ. Je třeba připomenout, že oproti původní úpravě zákon nezakotvuje úplatnou zákonnou licenci k užití textové složky hudebního díla s textem v případě souhlasu s užitím ze strany autora složky hudební. K užití hudebního díla s textem je tak v současné době třeba svolení jak autora hudby, tak autora textu.¹³

Autorovi vznikají dva okruhy absolutních práv:

- **Výlučná osobnostní práva** (*moral rights*) jsou vázána na osobu autora a jsou nepřevoditelná. Současný AutZ obsahuje ve svém ustanovení § 11 uzavřený taxativní výčet těchto práv:
 - **právo rozhodnout o zveřejnění díla;**
 - **právo osobovat si autorství**, tj. zejména právo bránit se přisvojení si autorství jinými osobami, právo na označení autorství při užití díla za přiměřených podmínek a právo rozhodnout o způsobu autorského označení; a
 - **právo na nedotknutelnost díla**, tj. zejména právo udělit souhlas ke změně nebo jinému zásahu do díla, právo na užívání díla způsobem nesnižujícím jeho hodnotu a právo na autorský dohled.
- **Výlučná majetková práva** (*economic rights*) platí po dobu autorova života a 70 let po jeho smrti, autor se jich nemůže platně vzdát, nelze je postihnout výkonem rozhodnutí a jsou nepřevoditelná ve smyslu translativního převodu. Dispozice s majetkovými autorskými právy je tak možná pouze na základě účelového konstitutivního převodu oprávnění dílo užit, tj. licence. Na rozdíl od práv osobnostních mohou však být předmětem dědictví. Jde o tato majetková práva:

¹² Kříž, J.: Ochrana autorských práv v informační společnosti, Linde Praha a.s., 1999

¹³ Tepec, I, Tůma, P.: Autorský zákon – komentář, C. H. Beck, 2007

- **právo dílo užít**, které je z hospodářského hlediska nejvýznamnějším a hlavním majetkovým právem. Ustanovení § 12 odst. 4 AutZ obsahuje demonstrativní výčet způsobů užití díla. Do práva dílo užít tak patří: *právo na rozmnožování díla* (§ 13), *právo na rozšiřování originálu nebo rozmnoženiny díla* (§ 14), *právo na pronájem originálu nebo rozmnoženiny díla* (§ 15), *právo na půjčování originálu nebo rozmnoženiny díla* (§ 16), *právo na vystavování originálu nebo rozmnoženiny díla* (§ 17), a *právo na sdělování díla veřejnosti* (§ 18). O užití díla je podrobněji pojednáno níže v kapitole 3.
- **jiná majetková práva**, jejichž význam je především ekonomický. Jde o *právo na odměnu při opětném prodeji originálu uměleckého díla* a *právo na odměnu v souvislosti s rozmnožováním díla pro osobní potřebu a vlastní vnitřní potřebu*.

Právy autorů však zůstávají nedotčena jak práva výkonných umělců, kteří hudební díla autorů provádějí, tak i práva výrobců zvukových záznamů, kteří zaznamenávají umělecké výkony výkonných umělců. Ochrana práv autorů, výkonných umělců a výrobců zvukových záznamů se tak uplatňuje vedle sebe a za určitých okolností může jedna odpovědná osoba porušovat práva náležející všem třem skupinám jejich nositelů.¹⁴

2.4. Práva výkonného umělce k uměleckému výkonu

Autorské dílo hudební je ve většině případů realizováno činností výkonného umělce (zpěváka, hudebníka apod.). S určitou hudební nahrávkou budou tak spojena také jeho práva. Práva výkonných umělců jsou povahově příbuzná právu autorskému, protože pojmově neexistuje umělecký výkon bez díla, které by interpretoval. Základním ustanovením v rámci práva výkonného umělce k uměleckému výkonu je § 67 AutZ, který stanoví, že:

„ (1) Umělecký výkon je výkon herce, zpěváka, hudebníka, tanečníka, dirigenta, sbormistra, režiséra nebo jiné osoby, která hraje, zpívá, recituje, předvádí nebo jinak provádí umělecké dílo a výtvary tradiční lidové kultury. Za umělecký výkon se považuje též výkon artisty, aniž jím provádí umělecké dílo.

(2) Výkonný umělec je fyzická osoba, která umělecký výkon vytvořila.“

Předmětem práv výkonných umělců jsou tak nehmotné statky zvláštního druhu a povahy, jimiž jsou umělecké výkony výkonných umělců neboli interpretů. Z výčtu AutZ jsou z hlediska hudebních děl podstatné především výkony zpěváků, tedy jejich zpěvy, jimiž

¹⁴ Nejvyšší soud České republiky: K porušování autorského práva a práv s ním souvisejících provozováním tzv. diskoték, Právní rozhledy, 2001, č. 11

zpívají hudební díla s textem, popřípadě bez textu; výkony hudebníků, tedy jejich hry na hudební nástroje, jimiž hrají hudební díla; výkony dirigentů, tedy jejich nastudování hudebního díla s textem či bez textu; a výkony sbormistrů, kterými rozumíme jejich pěvecké nastudování hudebního díla zpravidla s textem. Výkonným umělcem je osoba, která umělecký výkon vytvořila, tzn. na základě projevu svých umělecko interpretačních schopností vytvořila umělecký výkon jako osobní a neopakovatelný výron svého ducha, svých vlastností, citu a intelektu. Umělecké dílo může samozřejmě být provedeno výkonem jediného výkonného umělce nebo kolektivem umělců. AutZ takové provedení jediného uměleckého díla nepovažuje za výkon jediný, ale za více uměleckých výkonů (přestože nezpůsobitelných samostatného užití) společně vytvořených a společně užívaných.

Ustanovení § 69 a násl. AutZ zakotvuje obsah práva výkonného umělce jako práva absolutní povahy. To zahrnuje stejně jako právo autorské výlučná práva osobnostní (§ 70) a výlučná práva majetková (§ 71). AutZ obsahuje v ustanovení svého § 70 taxativní výčet osobnostních práv výkonného umělce, která jsou nepřevoditelná, nelze se jich vzdát a smrtí výkonného umělce zanikají:

„(1) Výkonný umělec má právo rozhodnout o zveřejnění svého uměleckého výkonu.

(2) Sólista, vytváří-li výkon sám, a dirigent, sbormistr, divadelní režisér a sólista, vytváří-li výkon spolu s členy uměleckého tělesa, má právo rozhodnout, zda a jakým způsobem má být jeho jméno uvedeno při zveřejnění a dalším užití jeho výkonu. Výkonným umělcům jako členům uměleckého tělesa přísluší právo podle předchozí věty pouze ve vztahu ke společnému jménu (společnému pseudonymu), pod kterým výkon společně vytvářejí; tím není vyloučena dohoda o uvedení jména podle předchozí věty.

(3) Výkonnému umělci však nepřísluší právo podle odstavce 2 v případech odůvodněných způsobem užití výkonu.

(4) Výkonný umělec má právo na ochranu před každým znetvořením, zkomolením nebo jinou změnou svého výkonu, která by byla na újmu jeho pověsti; výkonní umělci podle § 68 odst. 1 jsou povinni brát na sebe přiměřený vzájemný ohled.“

Majetková práva výkonného umělce zakotvuje § 71 AutZ následujícím způsobem:

„(1) Výkonný umělec má právo svůj umělecký výkon užít v původní nebo jiným zpracované či jinak změněné podobě a udělit jinému smlouvou oprávnění k výkonu tohoto práva; jiný může umělecký výkon užít bez udělení takového oprávnění pouze v případech stanovených tímto zákonem.

(2) Právem umělecký výkon užít je

a) právo na vysílání a jiné sdělování živého výkonu veřejnosti,

- b) právo na záznam živého výkonu.
- c) právo na rozmnožování zaznamenaného výkonu.
- d) právo na rozšiřování rozmnožením zaznamenaného výkonu.
- e) právo na pronájem rozmnožením zaznamenaného výkonu.
- f) právo na půjčování rozmnožením zaznamenaného výkonu.
- g) právo na sdělování zaznamenaného výkonu veřejnosti.

(3) *Výkonný umělec má právo na odměnu v souvislosti s rozmnožováním jeho zaznamenaného výkonu pro osobní potřebu obdobně podle § 25.*¹⁵

Pro ochranu práva výkonného umělce proti jeho ohrožení či porušení platí obdobně úprava pro právo autorské (§ 40-44 AutZ). V úvahu přichází také ochrana v rámci úpravy nekalé soutěže v obchodním zákoníku. Pro úplnost je třeba dodat, že majetková práva výkonného umělce trvají 50 let od vytvoření výkonu. Pokud je však v této době zveřejněn záznam tohoto výkonu, zanikají majetková práva až za 50 let od takového zveřejnění.¹⁵

2.5. Právo výrobce zvukového záznamu k jeho záznamu

Předmětem práv v této kategorii jsou zvukové záznamy výkonů výkonných umělců. Narozdíl od práv autorů a práv výkonných umělců s zde nejedná o činnosti tvůrčí povahy, ale pouze činnosti organizační, technické a provozní povahy. Stěžejní je tady § 75 AutZ:

„(1) Zvukový záznam je výlučně sluchem vnímatelný záznam zvuků výkonu výkonného umělce či jiných zvuků, nebo jejich vyjádření.

(2) Výrobce zvukového záznamu je fyzická nebo právnická osoba, která na svou odpovědnost poprvé zaznamená zvuky výkonu výkonného umělce či jiné zvuky, nebo jejich vyjádření, nebo pro kterou tak z jejího podnětu učiní jiná osoba.“

Práva výrobců zvukových záznamů jsou právy výhradně majetkovými, postrádajícími jakákoliv práva osobnostní. Tím se liší od autorských děl a uměleckých výkonů. Zvukové záznamy nejsou výsledky tvůrčí činnosti, které jsou spjaty s osobností tvůrce, ale výsledky výrobní činnosti v širokém smyslu hospodářském. Na tom nic nemění, pokud je na jednom nosiči hmotně zachycen nejen zvukový záznam, ale i výkon výkonného umělce a dílo tímto výkonem provedené. Z právního hlediska se jedná o tři druhy samostatných právních předmětů, navzájem zcela odlišných a žijících vlastními právními životy.¹⁶

Ustanovení § 76 pak stanoví zákonný obsah práva výrobce zvukového záznamu, který zahrnuje dvě majetková práva absolutní povahy: právo zvukový záznam užít a právo na

¹⁵ Telec, I, Tůma, P.: Autorský zákon – komentář, C. H. Beck, 2007

¹⁶ Telec, I, Tůma, P.: Autorský zákon – komentář, C. H. Beck, 2007

odměnu v souvislosti s rozmnožováním zvukového záznamu pro osobní potřebu. Obsahem práva zvukový záznam užit je tak výlučné právo jeho majitele zvukový záznam sám užit nebo udělit licenční smlouvou jiné osobě svolení k jeho užití. Právo zvukový záznam užit pak zahrnuje právo na rozmnožování zvukového záznamu, právo na rozšiřování originálu nebo rozmnoženin zvukového záznamu, právo na pronájem originálu nebo rozmnoženin zvukového záznamu, právo na půjčování originálu nebo rozmnoženin zvukového záznamu a právo na vysílání a jiné sdělování zvukového záznamu veřejnosti. Tento výčet způsobů užití zvukového záznamu je, na rozdíl od demonstrativního pojetí v autorském právu, taxativní. V praxi se při výkonu majetkového práva zvukový záznam užit běžně uplatňuje smluvní zastupování kolektivním správcem, kterým je stejně jako v případě práv výkonného umělce INTERGRAM, ochranná organizace výkonných umělců a výrobců zvukových a zvukově-obrazových záznamů sídlící v Praze.

Pro ochranu práva výrobce zvukového záznamu proti jeho ohrožení či porušení platí obdobně úprava § 40 - § 44 pro právo autorské a vyloučena není ani aplikace soutěžního práva v rámci ochrany před nekalosoutěžním jednáním ve smyslu § 44 a násl. Obchodního zákoníku.

3. Užití díla prostřednictvím Internetu

Právo dílo užit (exploitation right) je z hospodářského hlediska hlavním a nejvýznamnějším majetkovým autorským právem, které vyjadřuje majetkoprávní panství autora nad jeho dílem. Pojem užití díla není v současné době autorským zákonem vymezen. Do účinnosti novely AutZ z roku 2006¹⁷ byl pojem užití díla nepřímo definován prostřednictvím výčtu způsobů užití díla uvedeném v § 12 AutZ, který byl pojat jako výčet taxativní. Nyní se uplatňuje výčet demonstrativní, což vyplývá z ustanovení § 12 odst. 5, které stanoví, že dílo lze užit i jiným způsobem než způsoby uvedenými v odstavci 4. Tím definiční účinek úplného výčtu zanikl a výklad pojmu užití díla a jeho rozsah je tak ponechán rozhodovací praxi a nauce. Právo dílo užit přitom zahrnuje jednak výlučné právo dílo užit samotným autorem, a dále výlučné právo udělit svolení k užití díla (tj. licenci) jiné osobě. Z § 12 odst. 1 AutZ dále vyplývá, že užití díla lze dále dělit na užití se svolením autora, které autor uděluje smlouvou nabyvateli oprávnění dílo užit, a to zpravidla za odměnu. Takovou smlouvou bude především smlouva licenční podle § 46 AutZ. Užití díla se svolením autora tak nazýváme užitím smluvním. Vedle toho zákon zná také užití bez svolení autora, které je možné pouze v případech stanovených zákonem, tedy především v případech tzv. volného užití a zákonných licencí podle § 29 a násl. AutZ. Jde o instituty tzv. mimosmluvního užití, jejichž smyslem je řešit střet

¹⁷ Zákon č. 216/2006 Sb.

oprávněných zájmů autora nebo jiné osoby se zájmy obecnými tak, aby výkonem absolutního práva autorského nedošlo k narušení rozumného uspořádání vztahů ve společnosti. V takových případech má osoba oprávnění dílo užit *ex lege*, tedy přímo ze zákona, nikoli na základě dispozice autora. Z uvedeného vyplývá, že oprávnění dílo užit náleží primárně autorovi díla, který může licenční smlouvou poskytnout jiné osobě oprávnění k výkonu práva dílo užit k jednotlivým nebo ke všem způsobům užití, v rozsahu omezeném nebo neomezeném. Bez udělení takového oprávnění může jiná osoba dílo užit jen v případech stanovených zákonem, tedy v rámci tzv. volných užití nebo zákonných licencí. Jestliže někdo libovolným způsobem užije cizího díla bez některého z těchto právních titulů, může tím být naplněna skutková podstata soukromoprávního deliktu. Pak vzniká autorovi, resp. majiteli autorského práva, nárok na uplatnění prostředků ochrany podle § 40 a násl.

Z hlediska účelu užití můžeme užití díla třídit na soukromé, tedy pro osobní potřebu podle § 30a AutZ, a veřejné, tedy tzv. šíření, přičemž není rozhodné, zda je jeho účelem dosažení zisku či nikoli, zda jde o šíření výdělečné nebo nevýdělečné, úplatné či bezúplatné. Podle kritéria, zda se jedná o šíření díla prostřednictvím hmotného substrátu, lze rozlišovat užití díla hmotnými nosiči, tedy originály či rozmnoženinami díla (CD apod.), na nichž je rozmnožené dílo hmotně a obvykle trvale zachyceno; a užití díla pomíjivě neboli efemérně pouze prostřednictvím vlnové a podobné materializace díla bez jeho hmotného zachycení na určitý nosič. V prostředí Internetu půjde tedy o posledně jmenovaný způsob užití, tedy tzv. užití efemérní.¹⁸ Dílo vyjádřené v digitální podobě lze v souvislosti s rozvojem Internetu a informačních technologií šířit i bez hmotného nosiče, se kterým je tradičně spojováno. Dříve bylo třeba k šíření hudební nahrávky rozšiřovat také nosič, na kterém byla tato nahrávka zachycena (CD, audiokazetu apod.). V prostředí počítačových a telekomunikačních sítí toho již není třeba.

V případě šíření hudebních souborů, zejména ve formátu MP3, prostřednictvím Internetu je třeba rozlišovat mezi jejich zpřístupňováním (šíření, vystavování, upload) a jejich rozmnožováním uživatelem Internetu při jejich stahování (download).¹⁹

3.1. Zpřístupnění díla prostřednictvím Internetu

Pro právní analýzu postupu zpřístupnění určitého díla prostřednictvím Internetu je třeba zodpovědět tři základní otázky. Primárně je třeba určit, zda jde o dílo, které je chráněno podle našeho autorského zákona (viz výše). Druhá otázka zní, zda je daný konkrétní akt užití díla

¹⁸ Telec, I, Tůma, P.: Autorský zákon – komentář, C. H. Beck, 2007

¹⁹ Čermák, J.: MP3, Internet a autorské právo, 4.11.2003, dostupné na WWW: <www.itpravo.cz>

chráněn autorským zákonem, a zda je tedy třeba k takovému užití svolení autora nebo jiné oprávněné osoby. Nakonec je třeba posoudit otázku, zda nejde o užití spadající pod výjimky stanovené v § 29 a násl. AutZ, a tudíž nevyžadující souhlas autora nebo jiné oprávněné osoby. V dalším výkladu budu vycházet z předpokladu, že hudební soubor, který má být na Internetu zpřístupněn je autorským dílem a podléhá ochraně podle českého autorského zákona. Stojí před námi stěžejní otázka, a to jak vlastně právně kvalifikovat akt zpřístupnění díla pomocí Internetu. Z technického hlediska jde o postup, kdy data představující určité hudební dílo, zejména ve formátu MP3, jsou nahrána na pevný disk počítače, který slouží jako server. Data takto uložená jsou pak přístupná komukoliv (popřípadě určité skupině osob, které mají na daný server přístupová práva v případě, že je přístup omezen, např. heslem), kdo k tomu má potřebné technické vybavení, tedy zjednodušeně řečeno počítač, který je jakýmkoli způsobem napojen do sítě Internet. Nyní je třeba akt užití díla podřadit pod jednu z kategorií způsobů užití uvedených v § 12 odst. 4 AutZ. Je však stále třeba mít na paměti, že již nejde o výčet taxativní, takže i pokud by šlo o způsob užití nespádající pod žádný z vymezených institutů, stále by bylo třeba souhlasu autora nebo jiné oprávněné osoby. Na první pohled přicházejí v úvahu tři možnosti, pod které by se dalo zpřístupnění díla prostřednictvím Internetu podřadit, a to:

1. Rozšiřování originálu nebo rozmnoženiny díla

AutZ ve svém § 14 odst. 1 stanoví, že „rozšiřováním originálu nebo rozmnoženin díla se rozumí zpřístupňování díla v hmotné podobě prodejem nebo jiným převodem vlastnického práva k originálu nebo k rozmnoženině díla, včetně jejich nabízení za tímto účelem“. Rozhodující je tedy požadavek na hmotnou podobu díla. Výkonem práva na rozšiřování je tak pouze a jedině takové zpřístupňování díla, které se uskutečňuje v hmotné podobě. Z povahy věci pak vyplývá, že se jedná pouze o trvalé rozmnoženiny, které lze uvádět do oběhu jako hmotné předměty. V případě zpřístupnění díla jinak než převodem hmotného substrátu, na němž je dílo zachyceno, se nejedná o výkon výlučného autorského práva na rozšiřování originálu či rozmnoženiny díla, ale obvykle o jiné způsoby užití díla, a to i když na základě takového užití ke vzniku rozmnoženiny díla dochází.²⁰ V důsledku požadavku hmotné podoby se tak dostáváme mimo sféru Internetu, kde jde pouze o podobu elektronickou. Sám autorský zákon mezi podobou hmotnou a elektronickou rozlišuje, což je patrné například z ustanovení § 2, který v odst. 1 stanoví, že „...je vyjádřeno v jakékoli objektivně vnímatelné podobě včetně podoby elektronické...“. Lze tedy shrnout, že zpřístupnění díla prostřednictvím

²⁰ Telec, I, Tůma, P.: Autorský zákon – komentář, C. H. Beck, 2007

Internetu není rozšiřováním originálu nebo rozmnoženiny díla ve smyslu § 12 odst. 4 písm. b) a dále § 14 AutZ.

2. Rozmnožování díla

AutZ ve svém § 13 říká, že:

„(1) Rozmnožováním díla se rozumí zhotovování dočasných nebo trvalých, přímých nebo nepřímých rozmnoženin díla nebo jeho částí, a to jakýmkoli prostředky a v jakékoli formě.

(2) Dílo se rozmnožuje zejména ve formě rozmnoženiny tiskové, fotografické, zvukové, obrazové nebo zvukově obrazové, stavbou architektonického díla nebo ve formě jiné trojrozměrné rozmnoženiny anebo ve formě elektronické zahrnující vyjádření analogové i digitální.“

Autor má tedy výhradní právo dovolovat digitální rozmnožování díla původně ve formě zvukové, obrazové, tiskové apod. Rozdíly mezi klasickým a digitálním rozmnožováním spočívají především v těchto charakteristikách: a) rychlost, b) snadnost, c) masovost, d) proces digitální reprodukce nelze postihnout lidskými smysly, e) kvalita digitálních kopií je nerozlišitelná od originálu.²¹

Rozmnoženinou se tady rozumí to, co se v technickém slova smyslu nazývá kopie. V souvislosti se zpřístupněním díla prostřednictvím Internetu půjde o rozmnoženinu v elektronické podobě. *„Pod tuto formu rozmnoženin je tedy třeba zahrnovat všechny rozmnoženiny zachycené do nosiče schopného nést datové informace (v nejširším slova smyslu) sdělitelné výhradně prostřednictvím elektronického přístroje (výstupního zařízení) umožňujícího vyvolání a sdělení těchto dat v podobě vnímatelné člověkem, tj. včetně záznamů zachycených na počítačovém hardwaru, v paměti mobilního telefonu či herních konzolích apod.“*²² O rozmnoženinu, tedy pořízení kopie, půjde i v případě, kdy uživatel provede konverzi z jednoho datového formátu do jiného – *„například ze zvukového formátu WAV, který je přesnou kopií digitálního záznamu zvukové stopy do formátu MP3, jenž využívá ztrátové komprese“*²³. Na tuto otázku je současným autorským zákonem výslovně pamatováno, když § 13 stanoví, že rozmnožováním je také zhotovování nepřímých rozmnoženin, které v technickém slova smyslu nejsou identickými kopiemi, nicméně jejich vnímatelná podoba je shodná nebo jen nepatrně odlišná. Nepřímé rozmnoženiny tedy spočívají ve vyjádření díla jiným způsobem než jeho bezprostředním zreprodukováním a často souvisejí právě se změnou formy rozmnoženiny oproti jejímu vzoru.

²¹ Svoboda, P., Kroft, M. a kol.: Právní a daňové aspekty e-obchodu, Linde Praha a.s., 2001

²² Telec, I., Tůma, P.: Autorský zákon – komentář, C. H. Beck, 2007, s. 186

²³ Čermák, J.: Internet a autorské právo. Praha, Linde Praha, a.s. 2003, s. 33

Zpřístupnění díla prostřednictvím Internetu bude ale zejména nutno kvalifikovat jako sdělování díla veřejnosti ve smyslu § 18 AutZ (viz níže), a to již ve své podstatě zahrnuje rovněž rozmnožování díla v rozsahu nezbytném pro toto sdělování veřejnosti. Z technického hlediska není totiž možné zpřístupnit dílo prostřednictvím Internetu ve smyslu § 18 AutZ bez jeho předchozího zkopírování na disk serveru, tedy bez zhotovení jeho rozmnoženiny ve smyslu § 13 AutZ. V literatuře se objevuje názor, že při zpřístupnění díla prostřednictvím Internetu dochází pouze k jednomu aktu užití díla, a to sdělování díla veřejnosti, nikoliv tedy k souběhu dvou odlišných aktů užití díla, tedy sdělování díla veřejnosti a rozmnožování díla.²⁴ Mezi odbornou právníkou veřejností se však vyskytuje i názor opačný, který daný případ považuje za souběh obou institutů. Pořízení rozmnoženiny tedy není součástí obsahu autorského práva na sdělování díla, nýbrž jde o jinou formu užití díla, tedy rozmnožování díla, pro které se vyžaduje souhlas autora, a to i přesto, že se jedná o užití vzájemně podmíněná a funkčně a hospodářsky související. Pouze v případě sporu ohledně rozsahu nabyté smluvní licence se uplatní zásada funkční jednoty způsobů užití díla k určitému účelu. Licence pak zahrnuje takové způsoby užití díla, které jsou nezbytné k dosažení účelu smlouvy.²⁵

3. Sdělování díla veřejnosti

Zpřístupnění hudebního díla na Internetu, ať už vystavením na webové stránce, v rámci P2P sítě nebo jinak, je užitím autorského díla jeho sdělováním veřejnosti podle AutZ a k jako takovému je k němu třeba souhlasu autora nebo jiné oprávněné osoby, tedy tzv. autorskoprávní licence. AutZ definuje sdělování díla veřejnosti ve svém § 18 následovně:

„(1) Sdělováním díla veřejnosti se rozumí zpřístupňování díla v nehmotné podobě, živě nebo ze záznamu, po drátě nebo bezdrátově.

(2) Sdělováním veřejnosti podle odstavce 1 je také zpřístupňování díla veřejnosti způsobem, že kdokoli může mít k němu přístup v místě a čase podle své vlastní volby zejména počítačovou nebo obdobnou sítí.

(3) Sdělováním díla veřejnosti není pouhé provozování zařízení umožňujícího nebo zajišťujícího takové sdělování.

(4) Sdělováním díla veřejnosti podle odstavců 1 a 2 nedochází k vyčerpání práva autora na sdělování díla veřejnosti.“

²⁴ Čermák, J.: Internet a autorské právo. Praha, Linde Praha, a.s. 2003

²⁵ Telec, I, Tůma, P.: Autorský zákon – komentář, C. H. Beck, 2007

Pojem sdělování díla veřejnosti (right to communication to the public) reflektuje technologický vývoj v oblasti zpřístupňování autorských děl. Jde o generální vymezení výlučného práva autora na užití díla v jeho nehmotné neboli efemérní podobě. Podle formy přenosu (transmise) zákon rozlišuje tři základní formy sdělování děl veřejnosti, a to provozování, vysílání a zpřístupňování veřejnosti na vyžádání, tedy sdělování prostřednictvím počítačových a obdobných sítí, což je právě ta forma, která nás v této práci zajímá. Je důležité zmínit, že z hlediska vymezení obsahu subjektivního autorského práva není nutné faktické uskutečnění příjmu (recepce) aktu sdělování díla. Výkonem tohoto práva je již samo umožnění příjmu díla v objektivně vnímatelné podobě členům veřejnosti. Skutečnost, zda došlo skutečně ze strany těchto osob k faktickému příjmu díla, tedy poslechu hudební nahrávky, není podmínkou vzniku případné autorskoprávní odpovědnosti a není to ani předmětem dokazování. Postačí tzv. potenciální recepce. Akt zpřístupnění díla (making available) je dokonán již v okamžiku umožnění příjmu (poslechu) díla. Tak tedy vystavením hudebního souboru například na webové stránce již dochází ke sdělování díla veřejnosti.²⁶

Pojem veřejnosti, jakožto konstitutivní prvek práva na sdělování díla ve smyslu ustanovení § 18 AutZ, není v autorském zákoně definován, dosud k němu neexistuje ani odpovídající výklad soudní, a nedefinují ho ani mezinárodní autorskoprávní smlouvy ani právo komunitární. Právo autora na sdělování díla veřejnosti je však výslovně zakotveno na komunitární úrovni, a to v článku 3 tzv. Informační směrnice²⁷. Jedná se tedy o komunitární právní institut, který musí být ve všech členských státech vykládán v souladu s účelem a cíli evropského práva. Pojem veřejnosti je tak nutno vykládat v tom smyslu, že zahrnuje jakékoli sdělování díla, které se děje za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského či obchodního prospěchu a také všechna jiná sdělování, která z pohledu sdělovatele směřují vůči jmenovitě neurčenému okruhu osob, zejména formou veřejné nabídky.²⁸

Technologicky nejnovější způsob sdělování děl veřejnosti, který vznikl v souvislosti s rozvojem informačních technologií, především digitalizací záznamů a rozvojem počítačových sítí, vymezuje ustanovení odstavce 2 § 18 AutZ. Jde o tzv. právo na sdělování díla veřejnosti na vyžádání (tzv. on-demand services). Specifickým znakem tohoto způsobu sdělování díla je elektronická forma přenosu díla, která příjemcům poskytuje možnost individuální volby co do místa a času recepce díla. Z technologického hlediska je nezbytným předpokladem existence elektronické komunikace mezi koncovými body umožňující dálkový

²⁶ Telec, I, Tůma, P.: Autorský zákon – komentář, C. H. Beck, 2007

²⁷ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/29/ES ze dne 22. května 2001 o harmonizaci určitých aspektů práva autorského a práv s ním souvisejících v informační společnosti, Úřední věstník č. L 167, 22.6.2001, s. 10

²⁸ Telec, I, Tůma, P.: Autorský zákon – komentář, C. H. Beck, 2007

obousměrný přenos informací mezi odesílatelem a příjemcem, tedy jejich interaktivní komunikaci. Aktivita příjemce přitom musí směřovat k zahájení emise díla (on demand), nikoli tedy pouze ke spuštění technického prostředku, který umožní vnímat již probíhající akt sdělování díla. Z uvedeného plyne, že právo ke sdělování díla na vyžádání tedy pokrývá většinu forem sdělování díla veřejnosti, které v současné době umožňují počítačové sítě (tj. on-line sdělování), mezi nimiž zvláštní postavení zaujímá síť Internet.²⁹

Na závěr tohoto stručného přehledu je možné konstatovat, že zpřístupnění díla prostřednictvím Internetu jako takové bezesporu podléhá autorskému souhlasu, a to nejen podle našeho autorského zákona, ale i v evropské, resp. celosvětové perspektivě. Na evropské úrovni tento institut zakotvuje již zmíněná Informační směrnice, z mezinárodních smluv institut sdělování díla veřejnosti výslovně upravuje Smlouva Světové organizace duševního vlastnictví o právu autorském (WIPO Copyright Treaty), uzavřená v Ženevě 20. prosince 1996, a to ve svém článku 8, který zaručuje autorovi právo udílet souhlas k jakémukoliv sdělování díla veřejnosti, po drátě či bezdrátově, včetně zpřístupnění díla veřejnosti takovým způsobem, že k němu mohou mít členové veřejnosti přístup z místa a v čase jimi zvoleném.

Jednotlivými způsoby zpřístupňování hudebních děl na Internetu se budu zabývat v dalších částech této práce.

Nakonec je třeba zmínit se o tom, že konkrétní případ sdělování díla veřejnosti se může z určitého důvodu vymykat autorově kontrole a nepodléhat tak jeho souhlasu. Skutečnost, zda tomu tak bude závisí v první řadě na povaze díla samotného a jednak na povaze jeho užití.

Povaha díla

Je možné, že souhlas autora k užití díla nebude uživatel potřebovat, protože půjde o tzv. volné dílo. Podle § 28 odst. 1 AutZ je volným dílem dílo, u kterého uplynula doba trvání majetkových práv a jako takové ho může každý bez dalšího volně užit. Trvání majetkových autorských práv je pak uvedeno v § 27 Aut Z. Ustanovení odst. 1 stanoví obecnou dobu trvání majetkových autorských práv k dílu, která trvá po dobu života autora a 70 let po jeho smrti. Tato doba se počítá poněkud odlišně u spoluautorů, u díla anonymního a pseudonymního, díla kolektivního a díla vycházejícího, dílech a na pokračování a u díla audiovizuálního. Jinak se určí počátek běhu dané 70tileté lhůty, ta ale zůstává i pro tato díla shodná.

Volná díla patří do tzv. public domain (veřejné sféry), což znamená, že k jejich užití není zapotřebí získat svolení ani za ně platit autorskou odměnu. Je však zapotřebí dbát tzv. postmortální ochrany díla tak, jak je vyjádřena v § 11 odst. 5 AutZ, jelikož ta smrtí autora ani

²⁹ Telec, I, Tůma, P.: Autorský zákon – komentář, C. H. Beck, 2007

uplynutím doby trvání majetkových práv nezaniká. Uživatel volného díla je tedy povinen neosobovat si autorství k dílu, užít volné dílo pouze způsobem nesnižujícím jeho hodnotu a uvést jméno autora v případě, že nejde o dílo anonymní.³⁰

Povaha užití

O omezení autorského práva vyplývajícího z povahy užití díla pojednává díl čtvrtý AutZ „Výjimky a omezení práva autorského“. Na rozdíl od výjimek v rámci pořízení rozmnoženiny díla zpřístupněného na Internetu, o kterých bude pojednáno v následující kapitole, neobsahuje ale tato část ve vztahu k zpřístupnění díla žádné významné ustanovení.

3.2. Pořizování rozmnoženin děl zpřístupněných prostřednictvím Internetu

Předchozí kapitola pojednávala o zpřístupnění díla na Internetu. Nyní je třeba zaměřit se také opačný proces, tedy postup, kterým se jednotliví uživatelé takto někým jiným zpřístupněná data stahují (downloading), tedy si vytvoří kopii dat na svém nosiči, typicky pevném disku. Znovu budeme vycházet z předpokladu, že jde o dílo, které je podle našeho autorského zákona chráněno. Dále je třeba posoudit, zda je takový konkrétní postup aktem užití díla chráněným autorským zákonem a zda je k němu tedy potřeba svolení autora, případně jiné oprávněné osoby. Při stahování díla z Internetu dochází k užití díla jeho rozmnožováním podle § 12 odst. 4 písm. a) a dále § 13. Při stažení dat uložených na disku příslušného serveru napojeného do sítě Internet dojde k vytvoření jejich kopie, kterou je nutno považovat za rozmnoženinu podle § 13 AutZ. Podle předchozího znění autorského zákona platilo, že rozmnožováním díla není takové zhotovení rozmnoženin, jehož účelem není zpřístupňování díla jejich prostřednictvím. Novelou autorského zákona z roku 2006 bylo toto ustanovení odstraněno, jelikož na jeho základě docházelo k některým nežádoucím výkladům. Podle současného znění § 13 je tak užitím díla jeho rozmnožováním i rozmnožování díla pro osobní potřebu, pro které ale autorský zákon stanoví omezení autorského práva formou volného užití podle § 30 AutZ. To je v souladu s ustanovením čl. 2 Informační směrnice, které pokládá rozmnožování pro osobní potřebu za součást výlučného práva autorského, ke kterému mohou členské státy stanovit výjimku.

Při užívání Internetu však vznikají i tzv. technické (provozní) kopie, vytvořené mimoděk a nezávisle na vůli uživatele. Při pouhém prohlížení webových stránek dochází k vytváření kopií některých navštívených stránek na pevném disku uživatelova počítače. Jde o kopie, které si vytváří sám internetový prohlížeč, aby tak urychlil přístup ke stránkám, které jsou uživatelem často navštěvovány. Uživatel k jejich vytvoření nedává přímý pokyn a v podstatě

³⁰ Telec, I, Tůma, P.: Autorský zákon – komentář, C. H. Beck, 2007

o nich ani neví. Vystává tak otázka, zda jsou tyto kopie rozmnoženinami ve smyslu AutZ. Dikce § 13 je tak široká, že i tyto dočasné technické kopie je třeba za rozmnoženinu považovat. Zákodárce s tímto počítal a stanovil pro technické kopie bezúplatnou zákonnou licenci v § 38a, který zakotvuje licence pro dočasné rozmnoženiny a ve svém odst. 1 říká, že *„do práva autorského nezasahuje ten, kdo provádí dočasné úkony rozmnožování děl, které jsou pomíjivé nebo podružné, tvoří nedílnou a nezbytnou součást technologického procesu, nemají žádný samostatný hospodářský význam a jejich jediným účelem je umožnit a) přenos díla počítačovou nebo obdobnou sítí mezi třetími stranami uskutečněný prostředníkem, nebo b) oprávněné užití díla.“* Technické rozmnoženiny, které spadají pod rozsah této zákonné licence jsou tedy vymezeny výčtem jejich vlastností, které musejí být splněny kumulativně, a užití těchto rozmnoženin je omezeno účelem jejich pořízení, tedy vymezením povahy jinak zaměřeného užití díla, při kterém vznikají. Tím je tedy přenos díla online uskutečněný prostředníkem nebo oprávněné užití díla. Mezi úkony, které tyto náležitosti splňují bude například patřit prohlížení webových stránek (browsing), ukládání do vyrovnávací či operační paměti (caching) nebo účinné fungování přenosových systémů (buffering, hosting).

Ustanovení § 38a bylo do autorského zákona vloženo novelou z roku 2006. Takové omezení autorského práva sice obsahovalo již původní znění AutZ v § 37 odst. 2 písm. a), které se ale vztahovalo pouze na právo autorské, nikoli už na práva s autorským právem související. To znamenalo určitý problém právě ve vztahu k dílům hudebním, jelikož k hudební nahrávce se váží jak práva autorská (hudba a text), tak práva výkonného umělce (zpěv, instrumentální výkony) a dále práva výrobce zvukového záznamu (samotná nahrávka). U koncového uživatele tak mohlo dojít k absurdní situaci, kdy při pouhém brouzdání Internetem a spuštění nahrávky přímo ze sítě, aniž by si uživatel takový soubor vědomě stáhnul a uložil, docházelo k porušení AutZ. Tento stav byl tedy napraven zákonem č. 216/2006 Sb., která harmonizuje naši právní úpravu s požadavky evropské Informační směrnice, když se ustanovení § 38a použije obdobně pro všechna práva s autorským právem související. To vyplývá z § 74 AutZ ve vztahu k výkonným umělcům a jejich výkonům, z § 78 AutZ pro výrobce zvukových záznamů a jejich záznamy, z § 82 pro výrobce zvukově obrazových záznamů a jejich záznamy a konečně z § 86 pro vysílatele a jejich vysílání.³¹

V souvislosti se stahováním díla z Internetu je nakonec třeba zodpovědět další důležitou otázku, s to zda nejde v daném případě o užití díla, které je z určitého důvodu volné a není

³¹ Telec, I, Tůma, P.: Autorský zákon – komentář, C. H. Beck, 2007

k němu tedy třeba souhlasu autora, popřípadě jiné oprávněné osoby. Odpověď je třeba hledat v povaze díla nebo v povaze jeho užití, tedy stažení z Internetu.

Povaha díla

Kritéria určující, zda jde o tzv. volné dílo jsou stejná jako v případě sdělování díla veřejnosti, proto v tomto ohledu plně odkazují na předchozí kapitolu.

Povaha užití

Jak již bylo výše nastíněno, laický výraz „stažení díla z Internetu“ představuje po právní stránce zhotovení rozmnoženiny díla, které jako takové vyžaduje svolení autora k takovému způsobu užití díla. AutZ nicméně ve svém ustanovení § 30, upravujícím tzv. volná užití, stanoví významné omezení autorského práva, a to ve vztahu k užití díla pro osobní potřebu fyzické osoby bez komerčního záměru, a specificky také ke zhotovení rozmnoženiny díla pro osobní potřebu, které podle výslovné dikce AutZ nepředstavuje zásah do autorského práva a je tedy autorským právem aprobováno. Této mimořádně významné výjimce z autorskoprávní ochrany a podmínkám jejího uplatnění se věnuji dále v samostatné kapitole 4.3.

4. Legální způsoby šíření

4.1. Online prodejny

Podle zprávy IFPI³² funguje ve světě více jak 500 legálních online služeb nabízejících dohromady přes šest milionů hudebních nahrávek. Digitální prodeje představovaly v roce 2007 asi 15% z celkového hudebního trhu, a to oproti 11% v roce 2006 nebo 0% v roce 2003. Z globálního hlediska patří k nejpopulárnějším online prodejnám legendární iTunes, který začal jako první velký obchod s digitální hudbou nabízet písničky bez jakékoliv ochrany. Dále jsou to například Amazon, Wal-Mart nebo Napster. V České republice bylo stahování hudby z Internetu až do listopadu roku 2006 doménou převážně hudebních pirátů. Zatímco například v USA tedy existuje velké množství tzv. e-shopů, u nás neexistoval žádný elektronický obchod, kde by si hudební fanoušek mohl zakoupit hudbu v digitální podobě obdobným způsobem jako si v kamenné prodejně zakoupí hudební nosič. V roce 2006 se situace změnila a uživatelé Internetu tak mají možnost poříditi si rozmnoženinu své oblíbené hudební skladby nebo celého alba z Internetu za peníze a legálně prostřednictvím portálů i-legalne.cz nebo allmusic.cz a dalších. Výhodou obchodů s digitální hudbou je oproti nakupování hudby v klasických kamenných prodejnách především příznivější cena, větší výběr a možnost

³² IFPI Digital Music Report 2008, dostupné na WWW:
<http://www.ifpi.org/content/section_resources/dmr2008.html>

zakoupit si jednotlivou skladbu. Ceny alb jsou v digitální verzi zhruba o desetinu až polovinu nižší než v případě klasických CD, přičemž konkrétní cena záleží na interpretovi a zejména na hudebním vydavatelství.³³

Nákup hudby přes Internet je mimořádně pohodlný a jednoduchý. Základem je samozřejmě počítač a připojení k Internetu, nutností je také nainstalovaný program Windows Media Player ve verzi 10 a vyšší. Nejprve je nutné se na portálu zaregistrovat. Velmi jednoduchým procesem registrace uživatele provede online nápověda. Stačí vyplnit uživatelské jméno, heslo, e-mail, kontrolní otázku a opsat ověřovací kód, který se automaticky generuje. Na uvedenou e-mailovou adresu je pak účastníkovi zaslán potvrzovací e-mail, ve kterém nalezne odkaz, který ho přímo zavede do dalších sekcí. Na serveru i-legalne.cz je v současné době k dispozici přibližně půl milionu skladeb roztríděných podle žánru, názvu alba a jména interpreta, ve kterých lze vyhledávat podle kategorií nebo pomocí fulltextového vyhledávání. U každé skladby nebo alba pak uživatel nalezne informaci o tom, kolikrát je možné je vypálit na audio CD nebo nakopírovat do MP3 přehrávače. Na výběr je několik způsobů platby. Nejvýhodnější je platba kartou, dále je možná platba bankovním převodem nebo využitím účtu i-legalne.cz, na který je potřeba nejprve vložit peníze, například SMS zprávou. Před započítáním se stahováním si uživatel musí nainstalovat program DVC Downloader, který nalezne na i-legalne.cz v sekci nápovědy. Před prvním přehráním stažené skladby je pak nutné získat k ní licenci. Windows Media Player nebo DVC Downloader se účastníka sám zeptá, zda ji chce stáhnout z Internetu. Účastník si následně může skladbu nebo album vypálit na CD nebo nahrát do MP3 přehrávače pro osobní potřebu.³⁴

Prodej digitální hudby u nás ale není bez problémů. Uživatelé si zejména stěžují na tzv. DRM (Digital Rights Management) neboli česky řečeno digitální správu obsahu, která je jakousi ochranou či zabezpečením. Pomocí DRM je možné u skladby nastavit, jak a kolikrát ji lze přehrát. Většinu skladeb je možné přehrát pouze na tom počítači, na kterém byla zakoupena, případně je lze přehrát pouze do pěti přenosných zařízení. Zástupci společností provozujících portály s digitální hudbou uvádějí, že DRM ochrana je bezpodmínečným požadavkem hudebních vydavatelství. Ve Velké Británii například hudební vydavatelství Universal již zpřístupňuje digitální hudbu bez DRM ochrany. Podle vývoje v zahraničí lze proto očekávat, že DRM ochrana bude postupně odstraňována i u nás. Servery indies.eu a bombaj.com již

³³ Kužník, J., Štický, J.: Jak stahovat hudbu z internetu, dostupné na WWW: <http://technet.idnes.cz/jak-stahovat-hudbu-z-internetu-dzh-/tec_audio.asp?c=A061123_174202_tec_audio_vse>

³⁴ Kužník, J., Štický, J.: Jak stahovat hudbu z internetu, dostupné na WWW: <http://technet.idnes.cz/jak-stahovat-hudbu-z-internetu-dzh-/tec_audio.asp?c=A061123_174202_tec_audio_vse>

nechráněné skladby prodávají a s některými vydavatelstvími se dohodly už i Vltava.cz a i-legalne.cz.³⁵

Jde-li o právní stránku prodeje kopie díla v digitální podobě, v českém právu se aplikuje ustanovení § 18 odst. 2 AutZ, které se týká „*zpřístupňování díla způsobem, že kdokoliv může mít k němu přístup na místě a v čase podle své vlastní volby, zejména počítačovou nebo obdobnou síť.*“ Nezbytný je samozřejmě souhlas autora nebo jiné oprávněné osoby s takovým užitím, tedy poskytnutí licenční smlouvy. Ještě před pěti lety se daly formáty pro šíření hudby spočítat na prstech jedné ruky. Dnes se počítají na stovky. Obchodní modely individuálního šíření děl zahrnují například:

- možnost pořízení rozmnoženiny vybrané hudební nahrávky po zaplacení, neboli tzv. A-la-carte download services (např. iTunes). Ty zůstávají dominantním modelem;
- nabízení materiálů uživatelům, kteří o sobě poskytnou registrované informace, které potom nositel autorského práva může použít pro další marketing;
- poskytnutí ukázky s tím, že celý obsah bude poskytnut za úplatu (teaser approach);
- předplatné, v jehož rámci si předplatitelé mohou pořídit rozmnoženinu čehokoliv (open bar);
- prodej hudby na webových stránkách samotných umělců.³⁶

Prodej hudby v digitální podobě v tzv. online prodejnách je svou povahou tzv. **elektronickým obchodem**, který zahrnuje elektronické obchodování nejen se zbožím hmotným, ale také nehmotným. Světová obchodní organizace pod e-obchod zahrnuje vedle výrobků, které jsou prodávány a placeny přes Internet, ale doručovány v hmotné podobě, také produkty, které jsou přes Internet doručovány v podobě digitální. Na komunitární úrovni směrnice o elektronickém obchodu³⁷ samotný pojem e-obchodu nevynechává, avšak nahrazuje jej pojmem služby informační společnosti. Jde o služby poskytované zpravidla za úplatu, na dálku, prostřednictvím elektronického zařízení pro zpracovávání a ukládání dat a na individuální žádost příjemce služby. E-obchod pak zahrnuje všechny kroky od reklamy přes uzavření smlouvy, její plnění, až po prodejní podporu a služby. Z právního hlediska jde zásadně o projevy vůle, tedy právní úkony směřující k uzavírání smluv, které jsou realizovány prostřednictvím Internetu. Zpravidla půjde o tzv. spotřebitelské transakce (B2C neboli business to customer), které jsou zaměřeny na prodej koncovým zákazníkům – spotřebitelům.

³⁵ Kočička, P.: Kde a za kolik se v Česku kupuje hudba přes internet, 31.10.2007, dostupné na WWW: <http://technet.idnes.cz/kde-a-za-kolik-se-v-cesku-kupuje-hudba-pres-internet-f80-tec_audio.asp?c=A071029_181336_tec_audio_vse>

³⁶ Svoboda, P., Kroft, M. a kol.: Právní a daňové aspekty e-obchodu, Linde Praha a.s., 2001

³⁷ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/31/ES ze dne 8. června 2000 o některých právních aspektech služeb informační společnosti, zejména elektronického obchodu, na vnitřním trhu, ÚL 2000 L 178/8

Jde tedy o obdobu klasického kamenného obchodu na Internetu, přičemž podoba je to pouze přibližná, protože internetový obchod má proti klasickému obchodu řadu výhod vyplývajících z jeho povahy. I na Internetu platí povinnost dodržovat pravidla spotřebitelského práva. Z hlediska způsobu plnění pak půjde o tzv. přímé e-obchody, které probíhají plně online: objednávka, placení i dodávka nehmotných statků se uskutečňuje výlučně prostřednictvím elektronických prostředků v reálném čase.³⁸ Právní analýza elektronického obchodu by vydala na samostatnou diplomovou práci, a nebudu se jí proto v této práci dále věnovat.

4.2. Užití ukázek děl v rámci internetových obchodů

Za zmínku jistě stojí posouzení otázky, zda v rámci internetových obchodů s hudebními nosiči v hmotné, ale i nehmotné (elektronické podobě) dochází k zásahu do práva autorského v souvislosti se zpřístupněním ukázky hudebního díla zákazníkovi. K této problematice se vztahovalo dřívější ustanovení § 30 odst. 2 písm. b) AutZ, které stanovilo, že „do práva autorského nezasahuje ten, kdo při prodeji originálu nebo rozmnoženin děl, přístrojů pro jejich rozmnožování nebo pro jejich sdělování veřejnosti, rozhlasových nebo televizních přijímačů a počítačů, šíří nebo dočasně zhotoví rozmnoženinu díla v rozsahu nezbytném pro předvedení zboží zákazníkovi.“ Podstatou tohoto ustanovení mimo jiné bylo umožnit při prodeji originálu nebo rozmnoženiny díla jeho předvedení zájemcům. U hudebních nahrávek nabízených v rámci internetových obchodů půjde o přehrání ukázky skladby potencionálnímu zákazníkovi, aby si mohl udělat představu o nabízeném zboží, tedy o umělecké kvalitě díla i o technické kvalitě nahrávky. Aplikace § 30 odst. 2 písm. b) byla v zásadě podmíněna dvěma předpoklady. Prvním předpokladem bylo, že muselo jít skutečně o prodej díla a ne o jinou činnost, kde byl prodej pouze předstírán, přičemž muselo jít o prodej oprávněný, tedy takový, k němuž měl prodejce řádně udělenou licenci. V případě internetového prodeje hudby v elektronické podobě tak byla třeba licence k užití díla jeho sdělováním veřejnosti podle § 18 AutZ. Druhým předpokladem bylo, že muselo jít o užití díla jen v rozsahu nezbytném pro předvedení zboží zákazníkovi. Jaký rozsah bylo možné ještě považovat za nezbytný, nebylo AutZ specifikováno. Podle výkladového trendu i stanoviska Ochranného svazu autorského (OSA) vyhovovalo požadavkům citovaného ustanovení pouze zpřístupnění krátké ukázky z nabízeného díla, a to bez ohledu na to, zda ve stáhnutelné podobě, např. ve formátu MP3, anebo v podobě nestáhnutelného datového toku s využitím technologie tzv. streamingu.³⁹

³⁸ Svoboda, P., Kroft, M. a kol.: Právní a daňové aspekty e-obchodu, Linde Praha a.s., 2001

³⁹ Čermák, J.: Internet a autorské právo. Praha, Linde Praha, a.s. 2003

Novelizací AutZ zákonem č. 216/2006 Sb. však došlo ke zpřesnění této zákonné licence a jejímu legislativně systematickému přemístění. Ustanovení § 30 odst. 2 písm. b) tak bylo odstraněno a bylo vloženo nové ustanovení § 30b. jehož rozsah je ale mnohem užší. Stanoví, že *„do práva autorského nezasahuje ten, kdo užije dílo v souvislosti s předvedením či opravou přístroje zákazníkovi v rozsahu k tomu nezbytném.“* Platná právní úprava tedy vztahuje tuto zákonnou licenci pouze na opravu nebo předvedení přístroje, ale ne už na prodej originálu nebo rozmnoženin děl, jak tomu bylo podle úpravy předešlé. Nejde tedy pouze o zpřesnění již existující výjimky, jak bylo uvedeno v důvodové zprávě k novele AutZ z roku 2006, ale o její podstatné zúžení. Při použití restriktivního výkladu, který je na místě vždy při výkladu zákonných omezení autorského práva, dojdeme nutně k závěru, že zkušební poslech ukázek hudebních děl spadá mimo rozsah této zákonné licence. Tato situace je nicméně řešitelná podle jiných ustanovení AutZ. Pokud jde o prodej hudebních nosičů v kamenných prodejnách a za tím účelem umožněné zkušební poslechy daných děl, bude se na tuto situaci vztahovat § 14 odst. 1 AutZ, který stanoví, že *„rozšiřováním originálu nebo rozmnoženiny díla se rozumí zpřístupňování díla v hmotné podobě prodejem nebo jiným převodem vlastnického práva k originálu nebo k rozmnoženině díla, včetně jejich nabízení za tímto účelem.“* Toto ustanovení se tedy vztahuje na prodej hudebních nosičů v hmotné podobě, nikoli v podobě elektronické. Zkušební poslechy děl v klasických kamenných prodejnách jsou tak zpřístupněním díla formou provozování ze záznamu podle § 20 odst. 1 AutZ, kterým se rozumí *„zpřístupňování díla ze zvukového nebo zvukově obrazového záznamu pomocí přístroje.“* Takové užití díla je ale nutně považovat za účelově a funkčně související, pokud se tak děje v přiměřeném rozsahu, tzn. že půjde pouze o ukázkou hudebního díla, nikoli o zpřístupnění celého obsahu hudebního nosiče. V duchu zásady účelového rozsahu smluvní licence (§ 50 odst. 2 AutZ) pak oprávnění nabyvatele licence k rozšiřování originálu a rozmnoženin díla zahrnuje i zkušební zpřístupnění těchto děl, pokud není licenční smlouvou sjednáno jinak.⁴⁰

Jak tomu bude ale v případě prodeje hudby v rámci internetových obchodů, ať už nosičů v hmotné podobě anebo hudby v podobě elektronické? Vždy půjde o poskytování ukázek hudebního díla v elektronické podobě, na které nelze aplikovat výše zmíněné ustanovení § 20 odst. 1 AutZ, protože v tomto případě nepůjde o provozování ze záznamu, kde mohou být jeho příjemci pouze členové veřejnosti osobně přítomní v místě provozování díla. Půjde spíše o sdělování díla veřejnosti podle § 18 AutZ. Analogicky k výše řečenému lze dovodit, že

⁴⁰ Telec, I, Tůma, P.: Autorský zákon – komentář, C. H. Beck, 2007

poskytování ukázek děl v elektronické podobě bude také v souladu s ustanovením § 50 odst. 2 AutZ, který stanoví, že *„nestanoví-li smlouva, ke kterým jednotlivým způsobům užití díla nebo k jakému rozsahu užití se licence poskytuje, má se za to, že licence byla poskytnuta k takovým způsobům užití a v takovém rozsahu, jak to je nutné k dosažení účelu smlouvy.“* To znamená, že pokud prodejce získal licenci zahrnující sdělování díla veřejnosti, poskytování ukázek z tohoto díla (zpřístupnění na zkoušku) bude považováno za účelově a funkčně související, a tedy spadající pod rozsah nabyvatelovy smluvní licence, pokud není sjednáno jinak. Ačkoliv tedy platná právní úprava výslovně užití ukázky děl neupravuje, je všeobecně užívanou praxí v rámci licenčních smluv, uzavíraných mezi autory a kolektivními správci, že tyto smlouvy obsahují také souhlas s užitím ukázky díla v délce do 30 sekund.

4.3. Pořízení rozmnoženiny díla pro osobní potřebu

V souvislosti s užitím díla a specificky s jeho rozmnožováním nalezneme významné ustanovení v § 30 AutZ, které pojednává o tzv. volném užití a ve svém odst. 1 a 2 stanoví:

„(1) Za užití díla podle tohoto zákona se nepovažuje užití pro osobní potřebu fyzické osoby, jehož účelem není dosažení přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu, nestanoví-li tento zákon jinak.“

(2) Do práva autorského tak nezasahuje ten, kdo pro svou osobní potřebu zhotoví záznam, rozmnoženinu nebo napodobeninu díla.“

Podle tohoto ustanovení je naprostá většina případů stažení souborů z Internetu kryta touto výjimkou, jde o volné užití a není třeba svolení autora. Musí ale jít o rozmnoženinu pro osobní potřebu rozmnožovatele, tedy koncového uživatele stahujícího data z Internetu, nikoli třetí osoby. Osobní potřebou je pak třeba rozumět užití díla v soukromí uživatele, účelem může být například sebevzdělání, osobní zábava apod. Dále by mělo jít jen o rozmnoženinu jedinou, tedy jen o jednu kopii souboru. Tyto dvě podmínky bývají často porušovány, například vytvářením rozmnoženin pro přátele, vytvářením záložních kopií stažených dat apod. Ačkoliv nemusí jít o „závažné“ porušování autorského zákona, je třeba říci, že autorský zákon nerozlišuje mezi jednotlivými způsoby porušení práv a rozlišování mezi „závažností“ a „nezávažností“ nemá právní základ. Záleží výhradně na posouzení celé věci oprávněným subjektem a tedy na tom, zda se bude chtít takovým porušením zabývat.⁴¹

Další omezení vyplývající z § 30 odst. 1 AutZ říká, že takto vytvořenou rozmnoženinu nelze použít za účelem dosažení hospodářského nebo obchodního prospěchu uživatele. Tím se například rozumí, že takto staženou hudbu nesmí uživatel prodávat vypálenou na CD apod.

⁴¹ Čermák, J.: Internet a autorské právo. Praha, Linde Praha, a.s. 2003

Jde o vyjádření základní zásady demokratického právního státu, podle které je zakázáno užívat cizí majetek bez svolení majitele k vlastnímu hospodářskému prospěchu.

Nabízí se tedy otázka, zda je protiprávní, stáhne-li si uživatel například MP3 soubor z Internetu, kde bylo takové dílo zpřístupněno nelegálně (např. stránky s pirátskými nahrávkami). Jinými slovy: hraje právní povaha zdroje rozmnoženiny roli v určení, zda je pořízení takové rozmnoženiny kryto výjimkou podle § 30 odst. 2 AutZ? Odpověď bude pravděpodobně negativní, protože bylo-li by tomu naopak, došlo by ke snížení právní jistoty uživatelů autorských děl spoléhajících právě na ustanovení o volném rozmnožování díla pro osobní potřebu. Autorský zákon v tomto ustanovení nestanoví nic o právní povaze zdroje, ze kterého je možné rozmnoženinu díla pro osobní potřebu pořizovat. Může tedy jít jak o originál, tak o rozmnoženinu díla, přičemž není bez dalšího vyloučeno, aby zdrojová rozmnoženina byla pořízena i na základě jednání, které je v rozporu s autorským zákonem. I zde ale platí povinnost výkonu tohoto omezení autorského práva v souladu s tzv. **třístupňovým testem** podle § 29 AutZ. Obecné ustanovení § 29 odst. 1 stanoví, že *„Výjimky a omezení práva autorského lze uplatnit pouze ve zvláštních případech stanovených v tomto zákoně a pouze tehdy, pokud takové užití díla není v rozporu s běžným způsobem užití díla a ani jím nejsou nepřiměřeně dotčeny oprávněné zájmy autora.“* Toto ustanovení zavádí do české autorskoprávní úpravy tzv. třístupňový test neboli three-step test, který má svůj původ v mezinárodním právu autorském (stockholmská revize Bernské úmluvy o ochraně literárních a uměleckých děl z roku 1967, TRIPS). Tento třístupňový test představuje v našem autorském právu nejen výkladové pravidlo, ale působí hlavně jako legální zákaz aplikace jednotlivých skutkových podstat mimosmluvního užití děl na takové konkrétní případy, které by s ním byly v rozporu, a to i tehdy, kdy by jinak dané užití díla spadalo formálně pod rozsah některé ze zákonných licencí. Třístupňový test tak představuje materiální podmínku mimosmluvního užití díla vedle jednotlivých zákonných skutkových podstat, které představují podmínku formální. Dovolena jsou tedy pouze taková užití, která jsou stanovena ve zvláštních případech uvedených v autorském, popřípadě jiném zákoně, která nejsou v rozporu s běžným způsobem užití díla a nejsou jimi nepřiměřeně dotčeny oprávněné zájmy autorů.⁴² Česká veřejnost si tak bude muset zvyknout na fakt, že soukromé rozmnožování již není, ve světle mezinárodního a evropského práva, a nově i ve světle § 29 AutZ po novele, neomezeně povolené. Při důsledné aplikaci třístupňového testu je naopak okruh případů, na které tato výjimka dopadá, silně omezen, a to limity danými třístupňovým testem. Tato legislativní úprava (tj. stanovení

⁴² Telec, I., Tůma, P.: Autorský zákon – komentář, C. H. Beck, 2007

výjimky a její současné omezení výkladově otevřenou klauzulí třístupňového testu) je do značné míry neurčitá a klade vysoké nároky na právní praxi. Nelze už automaticky subsumovat každé rozmnožování pro osobní potřebu pod výjimku § 30. ale je nutné zvažovat v každém konkrétním případě všechny okolnosti ve světle třístupňového testu. Tato úprava však současně umožňuje pružně reagovat na stále se měnící podmínky v digitálním světě, aniž by bylo při každé takové změně nutné novelizovat autorský zákon a vytvářet výjimky z výjimky.⁴³

Odpověď na výše položenou otázku nebude tedy zcela jednoznačná a autorskoprávní důsledky pořízení rozmnoženiny díla pro osobní potřebu z nelegálního zdroje bude vždy nutné posuzovat podle konkrétních okolností případu. Rolí bude hrát především technologická povaha pořízené rozmnoženiny, kdy v případě analogových nebo tiskových rozmnoženin bude vznik nepřiměřené újmy zájmům autora spíše výjimečný, avšak v případě rozmnoženin elektronických vzhledem k jejich povaze a technologickým možnostem jejich masového užití a zpřístupňování není vyloučen závěr opačný.⁴⁴

5. Způsoby porušování autorských práv v prostředí Internetu

5.1. Peer-To-Peer sítě (dále také „P2P sítě“)

5.1.1. Vymezení pojmu

Výměnné (peer-to-peer) sítě představují špičková řešení, která používá mnoho uživatelů Internetu, přesto však podvědomě leží kdesi v šedé zóně. Je však třeba si uvědomit, že tyto sítě neslouží pouze k nelegálnímu šíření autorských děl, avšak umožňují sdílet i mnoho legálního obsahu. Punc nelegálnosti nicméně P2P sítě získaly zcela právem, jelikož se mezi sdílenými daty nacházela a nachází mnohá nelegálně šířená díla. Tento problém vedl v minulosti k právním sporům, jejichž příkladem je notoricky známý případ Napster (viz dále). V očích veřejnosti jsou proto P2P sítě stále něčím tajemným, o čem se hovoří jen šeptem. K tomu však není důvod, protože P2P sítě lze samozřejmě využít také ke sdílení legálního obsahu mezi uživateli na celém světě.⁴⁵

Spojení „peer to peer“ lze přeložit jako rovný s rovným a jde o způsob zpřístupnění autorského díla prostřednictvím sítě Internet, který má, ve srovnání s klasickým zpřístupněním díla na k tomu určeném počítači - serveru a následnému vytvoření odkazu na

⁴³ Dobeš, P.: Rozmnožování autorských děl pro soukromou potřebu II, Právní rádce, 05/2007

⁴⁴ Telec, I, Tůma, P.: Autorský zákon – komentář, C. H. Beck, 2007

⁴⁵ Procházka, D.: Proč se čerta bát, CLICK! 09/2006, s. 66

něj, řadu výhod. Klasický, centralizovaný model zpřístupnění díla na Internetu využívá centralizovaný server, pevně identifikovaný svou IP adresou, na kterém jsou zpřístupněna určitá data a koncový uživatel pak tato data stahuje do svého počítače. Klient tedy stahování iniciuje a server reaguje a tyto jeho požadavky uspokojuje. Tento vývoj v oblasti sdílení dat na Internetu odstartoval Napster, který však obsahoval mimo jiné také mnoho pirátských kopií hudby, softwaru a podobně, za což byl po několika soudních sporech potrestán omezením činnosti, což vedlo k faktické likvidaci jeho první verze. Mnohem efektivnější a používanější jsou právě peer-to-peer sítě, kde jde o spojení počítačů, při němž se nevyužívá databáze centrální, ale decentralizovaná, rozestá po celém Internetu. Centrální uzlové počítače tak ztrácejí na významu a počítač koncového uživatele tak již není pouze pasivním příjemcem dat, ale vystupuje zároveň aktivně v roli serveru a poskytuje dalším uživatelům svá data, například hudební soubory. Jde tedy o systém, který není hierarchický, ale v němž každý jeho uzel je zároveň serverem i klientem.⁴⁶ U P2P sítí se tak eliminují problémy s přetížeností určitého serveru a morální i právní důsledky počínání se přesouvají přímo na jednotlivé uživatele.⁴⁷

5.1.2. Druhy P2P sítí

Výměnné sítě lze v současné době rozdělit, podle typu protokolu, který využívají, do tří skupin. „Pro samotného uživatele většinou nebude hrát druh peer-to-peer sítě, pomocí níž sdílí své soubory, žádnou roli. Uživatelské rozhraní všech tří níže uvedených druhů sítí si totiž bude velice podobné a rozdíly se budou projevovat „za ním“, v technologii přenosu, kam uživatel většinou nedohlédne. Jak ale ukázala praxe a soudní judikatura, pro otázky odpovědnosti za zásah do autorského práva sdílením souborů, obsahujících chráněná autorská díla, je charakteristika sítě, prostřednictvím níž jsou soubory sdíleny, jedním z rozhodujících kritérií.“⁴⁸

A. První generace – sítě s centrálním vyhledávačem (Napster)

Tento typ sítě stál na počátku prvního rozmachu P2P sítí. Volná výměna souborů se totiž stala populární v okamžiku, kdy se na Internetu objevil nápad nedostudovaného 19letého Shawna Fanninga, systém P2P sítě. Fanningův výtvar Napster, systém pro výměnu hudebních (MP3) souborů, byl uveden do provozu v roce 1999 a doslova přes noc zažil pohádkový rozvoj. Již

⁴⁶ Právní aspekty P2P, dostupné na WWW: <<http://www.ifpicr.cz/?rubrika=1141>>

⁴⁷ Procházka, D.: Proč se čerta bát, CLICK! 09/2006, s. 66

⁴⁸ Právní aspekty P2P, dostupné na WWW: <<http://www.ifpicr.cz/?rubrika=1141>>

za dva roky měl neuvěřitelných 60 milionů uživatelů.⁴⁹ Napster zjednodušeně řečeno fungoval tak, že si běžný uživatel Internetu, který měl zájem se do tohoto systému zapojit, nainstaloval jednoduchý software a zaregistroval se. Tento software pak vymezil na disku jeho počítače určitý prostor tak, aby k jeho obsahu měli v době připojení uživatele k Internetu přístup i ostatní uživatelé. Do tohoto prostoru uložil daný uživatel hudební nahrávky (MP3 soubory), které vlastnil, a v době jeho připojení k Internetu tak mohli ostatní uživatelé stahovat přímo z jeho disku tam zpřístupněnou hudbu. „Po celém světě tak vznikla komunita desítek milionů uživatelů, kteří si vzájemně mezi sebou nabízeli neuvěřitelné množství hudebních nahrávek, které ale nebyly uloženy na jednom nebo několika centrálních plnohodnotných serverech (jak je to běžné), ale na milionech počítačů běžných uživatelů Internetu rozptýlených po celém světě. Taková roztržštěnost zdrojů prakticky znemožňuje směřovat postih proti konkrétnímu poskytovateli obsahu.“⁵⁰ Napster však nebyl čistou sítí typu P2P, jelikož na centrálním serveru existovala jednotná databáze datových souborů nabízených jednotlivými uživateli. Tento fakt se ukázal jako velmi důležitý ve sporu Napsteru a RIAA⁵¹ (Recording Industry Association of America).

B. Druhá generace – síť s decentralizovaným vyhledáváním (Gnutella)

Sítě s decentralizovaným vyhledáváním bývají označovány jako plnohodnotné nebo čisté síť typu peer-to-peer, jelikož zde neexistuje žádný centrální uzel, na němž by bylo jejich fungování závislé. Každý uživatel je schopen rozšiřovat informace a své požadavky přímo přes ostatní uživatele sítě. Stejně jako u předcházejícího typu je dílo zpřístupněno na počítačích koncových uživatelů, avšak i vyhledávání probíhá decentralizovaným způsobem, tedy pouze s pomocí počítačů koncových uživatelů. Uživatel připojený do takové sítě tak musí znát minimálně jednu adresu jiného uživatele. Pokud uživatel A zjistí, což je velmi pravděpodobné, že hudební skladbu, o níž má zájem, uživatel B neposkytuje, je stejný dotaz položen prostřednictvím uživatele B dalším počítačům, které zase zná uživatel B. Tímto způsobem se dotaz lavinovitě šíří dál celou dostupnou sítí, dokud některý z dotázaných počítačů neodpoví, že hudební skladbu skutečně obsahuje. V takovém případě se tento počítač „spojí“ přímo s počítačem uživatele A, a skladba je zkopírována přímo na disk počítače uživatele A. Vzhledem ke složitosti daného postupu je tento způsob vyhledávání pomalejší, než je tomu u sítě s centrálním vyhledáváním. Výhodou oproti Napsteru ovšem je, že díky

⁴⁹ Procházková, D., Větráček, V.: Nekončící boj, CLICK! 09/2006, s. 58

⁵⁰ Čermák, J.: Internet a autorské právo. Praha, Linde Praha, a.s. 2003, s. 93.

⁵¹ *A&M Records v. Napster*, 239 F. 3d 1004 (9th Cir., 2001)

nepřímému způsobu komunikace mezi jednotlivými počítači, zprostředkovaného známými sousedními uzly. Lze pouze na několika málo sousedních uzlech zjistit, kdo daný dotaz položil, tedy odhalit identitu stahujícího uživatele. Tyto čisté P2P sítě jsou navíc mnohem odolnější proti zásahům zvenčí ve srovnání se sítěmi s centrálním vyhledávačem, kde stačí vyřadit z provozu tento centrální vyhledávač a fungování sítě je tím znemožněno.

Typickým představitelem tohoto druhu je síť založená na protokolu Gnutella, například Kazaa, Morpheus, Grokster a další.⁵²

C. Třetí generace – sítě s distribuovaným anonymním ukládáním

Tyto sítě lze označit za tzv. hybridní síť, která stojí někde na půl cesty mezi centralizovanou a distribuovanou strukturou. „Tyto sítě vytvářejí tzv. ultrapeers (neboli super nodes – superuzly), které se chovají jako centrální servery a zajišťují vyhledávací služby a zrychlují činnost sítě. Pro tuto funkci jsou počítače náhodně vybírány – jejich uživatelé o tom často ani nevědí – indexují pro malý počet dalších strojů a komunikují s dalšími ultrapeers. Samotné přenosy souborů jsou potom opět v kompetenci jednotlivých připojených počítačů. Tento způsob používají sítě FastTrack (KaZaA, iMesh, Grokster), eDonkey a WinMX. Některé P2P sítě třetí generace provoz dokonce šifrují s použitím SSL (HTTPS) – například EarthStation 5, Winny a SoftEther, rozšířené zejména v Japonsku.“⁵³

U tohoto typu sítě je porušování autorského práva ze strany konkrétního subjektu v podstatě nezjistitelné.⁵⁴

5.1.3. Odpovědnost za sdílení souborů v P2P sítích podle českého práva

Jak již bylo řečeno výše, ne každé sdílení souborů pomocí některé z P2P sítí je bez dalšího nezákonné. K porušení autorského zákona sdílením souborů dojde za splnění několika předpokladů. Za prvé musí být obsahem souboru autorské dílo ve smyslu § 2 autorského zákona. Dále musí být toto sdílení, v terminologii autorského zákona sdělování díla veřejnosti podle § 18, neoprávněné, tedy bez souhlasu autora díla nebo jiné oprávněné osoby (existují však určité výjimky, např. pokud jde o tzv. volné dílo). Tyto předpoklady ve skutečnosti splňuje většina souborů, sdílených v rámci P2P sítí, a je proto možné jejich rozšiřování prostřednictvím Internetu kvalifikovat jako trestný čin neoprávněného šíření autorských děl podle § 152 Trestního zákona⁵⁵.

⁵² Čermák, J.: Internet a autorské právo. Praha, Linde Praha, a.s. 2003, s. 94

⁵³ Právní aspekty P2P, dostupné na WWW: <<http://www.ifpicr.cz/?rubrika=1141>>

⁵⁴ Čermák, J.: Internet a autorské právo. Praha, Linde Praha, a.s. 2003

⁵⁵ Zákon 140/1961 Sb., Trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů

Z pohledu práva neexistuje rozdíl mezi "klasickým" zpřístupněním díla pomocí plnohodnotných serverů nebo prostřednictvím P2P sítě. Vše, co platí pro klasické zpřístupnění díla prostřednictvím centrálního serveru, platí i pro sítě peer to peer. Platí, že pokud koncový uživatel zpřístupní ostatním uživatelům peer to peer systému určitá data prostřednictvím svého počítače, naplňuje podstatu ustanovení o sdělování díla veřejnosti podle § 18 AutZ. Jde tedy o užití díla dle § 12 AutZ a kromě určitých zákonných výjimek (např. volné dílo) musí mít ke svému jednání souhlas autora, popřípadě jiné oprávněné osoby. Uživatel, který podá dotaz na vyhledání a stažení určitých dat jedná ve smyslu § 13 AutZ, protože stažením dat dojde k jejich rozmnožení. Takové rozmnožení však bude často kryto výjimkou uvedenou v § 30 AutZ pojednávající o volném užití.

Druhy odpovědnosti

Co se týče jednotlivých druhů odpovědnosti, přichází zde v úvahu jednak **přímá odpovědnost uživatelů P2P sítě** za splnění výše zmíněných podmínek. Uživatel, jenž podá dotaz na vyhledání a stažení určitého díla, jedná ve smyslu § 13 Autorského zákona, jelikož stažením díla dojde ke zhotovení jeho rozmnoženiny. Toto jednání bude však ve většině případů kryto výjimkou podle § 30 AutZ, který hovoří o volném užití díla pro osobní potřebu fyzické osoby. Uživatel tedy autorský zákon neporušuje, nepřekročí-li při stahování hudby meze jejich užití pro svou osobní potřebu. Z povahy P2P sítě nicméně vyplývá, že každý jejich uživatel nezbytně porušuje autorský zákon, neboť nejen, že díla stahuje, ale současně je i nabízí.

Hlavním problémem u P2P sítě je faktická vymahatelnost nároků plynoucích z porušení autorského práva. Tyto sítě poskytují v některých případech téměř ideální anonymitu, a pokud ne, rozdrobenost poskytovaného obsahu je taková, že nemá velký význam proti jednotlivým uživatelům sítě zasahovat. Na další fungování systému by to nemělo žádný vliv, což platí především pro systém typu Gnutella.⁵⁶

Dále přichází v úvahu **nepřímá odpovědnost tvůrců protokolu a provozovatelů systémů peer-to-peer**. Ti se totiž sami nedopouštějí jednání, které by se dalo kvalifikovat jako užití díla. Provozováním P2P systému nicméně umožňují užití díla uživatelům systému a účastní se tak nepřímo na porušování autorského zákona těmito uživateli. Tvůrce samotných protokolů, jako je například Gnutella, nelze činit v žádném směru spoluodpovědné za porušení autorského zákona koncovými uživateli. Chybí zde totiž jakákoliv příčinná souvislost mezi

⁵⁶ Čermák, J.: Internet a autorské právo. Praha, Linde Praha, a.s. 2003

vytvořením protokolu a jeho pozdějším použitím v rámci P2P sítě, která slouží k neoprávněnému sdílení dat.⁵⁷

Jiná je situace u provozovatelů sítí, které lze teoreticky činit nepřímo odpovědné za primární porušení zákona ze strany svých uživatelů. Provozovatelé nebo výrobci peer-to-peer systémů většinou nevystupují jako sdělovatelé díla. Role takových systémů spočívá toliko v usnadnění sdělování děl veřejnosti třetími osobami, především umožněním lokalizace příslušné rozmnoženiny díla v počítačové síti nebo jiné asistenci. Proto tyto osoby běžně nenesou autorskoprávní odpovědnost za výkon výlučného autorského práva na sdělování díla veřejnosti. Na rozdíl od některých zahraničních úprav nezná náš autorský zákon institut tzv. zvláštního autorskoprávního deliktu (contributory infringement) za dovoz, skladování, uvádění na trh nebo jiné poskytování zařízení, nástrojů či jiných prostředků sloužících k porušování práva autorského třetími osobami nebo za poskytování pomoci či jiné asistence těmto osobám (s výjimkou podle § 43 AutZ). Podle konkrétních okolností případu může ale mít činnost těchto osob povahu tzv. prostředníků (intermediaries), tedy poskytovatelů služeb, které třetí osoby využívají k ohrožování nebo porušování autorských práv. Vůči těmto osobám zavedla novela autorského zákona z roku 2006 možnost uplatnění zvláštního negatorního nároku směřujícího k zákazu poskytování jejich služeb (§ 40 odst. 1 písm. f AutZ). Tento nárok byl do ustanovení AutZ vložen pod vlivem komunitárního práva, konkrétně již zmiňované Informační směrnice. Na rozdíl od ostatních nároků podle § 40 AutZ nesměruje tento proti samotnému rušiteli nebo ohrožiteli autorského práva, nýbrž vůči tzv. prostředníkům zásahu. Vznik odpovědnosti za poskytování dotčených služeb je tak závislý na vzniku autorskoprávní odpovědnosti třetích osob jako rušitelů nebo ohrožovatelů autorského práva. Není vyloučen ani vznik jejich odpovědnosti za ohrožení autorského práva ve smyslu § 40 AutZ, kdy ohrožitelem je osoba, která svým jednáním způsobuje nebezpečí zásahu do autorského práva. Důležitá bude v konkrétním případě především otázka existence příčinné souvislosti mezi porušováním autorských práv a činností těchto osob (poskytnutím služby). Důležitými faktory budou skutečnosti, zda se jedná o systém centralizovaný (Napster) nebo systém zcela decentralizovaný, kde každý počítač uživatele funguje jako vyhledávač v počítačové síti (Kaaza, Morpheus), dále zda dochází k přímému nebo nepřímému majetkovému prospěchu ze strany provozovatele takového systému, zda dochází k podněcování třetích osob k zásahům do autorského práva (tedy jakým způsobem je služba propagována), zda dochází k provozování jiných souvisejících služeb apod.⁵⁸ Stupeň příčinné

⁵⁷ Čermák, J.: Internet a autorské právo. Praha, Linde Praha, a.s. 2003

⁵⁸ Telec, I, Tůma, P.: Autorský zákon – komentář, C. H. Beck, 2007

souvislosti mezi poskytnutím služby a závadným jednáním třetích osob bude nutné důsledně zkoumat v každém konkrétním případě. stejně jako přiměřenost tohoto nároku vzhledem ke způsobené újmě. což bude záležet na uvážení soudu v konkrétním případě.⁵⁹ Provozovatelé také budou pravděpodobně odpovědní v případě, kdy lze dovést, že svým jednáním porušili obecnou povinnost nepůsobit škodu podle § 415 občanského zákoníku. Jejich možným postihem by pak byla povinnost k náhradě škody tímto jednáním způsobené podle § 420 občanského zákoníku. Zda došlo k porušení principu *neminem laedere* by záleželo na konkrétním případě. Tuto odpovědnost lze bezpochyby za splnění určitých podmínek dovést u provozovatelů P2P sítí s centrálním vyhledáváním. U provozovatelů sítí s decentralizovaným vyhledáváním je tato odpovědnost nicméně sporná a u tvůrců protokolu je pak zcela vyloučena.⁶⁰

Závěrem lze říci, že mnoho odborníků z oboru počítačových sítí vidí v peer-to-peer systémech budoucnost. P2P sítě z reality Internetu zcela jistě nezmizí. S tím souvisí i snaha o nalezení nového, pružného a ekonomicky výhodného modelu legální distribuce zvukových záznamů prostřednictvím P2P sítí. Progresivní skupina v rámci hudebního průmyslu, která tento racionální trend prosazuje, však naráží na nezájem většiny a na urputnou snahu o fixaci stavu před rozmachem Internetu a P2P sítí. Uvidíme, jak střet těchto dvou skupin dopadne.⁶¹

5.1.4. Zahraniční soudní spory týkající se provozu P2P sítí

Doposud nejvýznamnějším autorskoprávním sporem týkajícím se peer-to-peer sítí v USA byl patrně spor nazývaný jako *RIAA v. Napster*⁶², jelikož žalobci byli sdružení v Recording Industry Association of America. Jak server Napster fungoval jsem již popsala výše v kapitole věnované první generaci P2P sítí. Proto na tomto místě pouze připomenu, že tento software svým uživatelům umožňoval:

- zpřístupňovat MP3 soubory, uložené na disku jejich počítače, k pořízování rozmnoženin ostatními uživateli Napsteru,
- vyhledávat MP3 soubory na discích ostatních uživatelů,
- transfer přesných kopií MP3 souborů z jednoho počítače do druhého prostřednictvím Internetu.

Systém tak umožňoval poměrně snadné a rychlé vyhledávání dat, která si pak již uživatelé vyměňovali mezi sebou navzájem. Napster se stal populární zejména mezi studenty. mezi

⁵⁹ Telec, I, Tůma, P.: Autorský zákon – komentář, C. H. Beck, 2007

⁶⁰ Čermák, J.: Internet a autorské právo. Praha, Linde Praha, a.s. 2003

⁶¹ Čermák, J.: Internet a autorské právo. Praha, Linde Praha, a.s. 2003

⁶² *A&M Records, Inc. v. Napster, Inc.*, 239 F.3d 1004 (9th Cir. 2001)

nimiž tak začal klesat prodej hudebních nosičů. V reakci na tento vývoj podala RIAA 12. června 2000 na Napster žalobu o náhradu škody. RIAA se navíc domáhala vydání předběžného opatření, kterým mělo být Napsteru zakázáno další poskytování služeb.

Předpokladem pro určení odpovědnosti Napsteru bylo prokázání porušování autorských práv jeho uživateli. To uznal soud za prokázané vzhledem ke skutečnosti, že 80% všech děl, jež byla prostřednictvím Napsteru zpřístupněna, bylo autorskoprávně chráněno a 70% z celkového počtu děl byly zvukové záznamy vytvořené členy RIAA. Napster použil ke své obraně tzv. *Betamax Defence argument*⁶³, podle něhož není výrobce zařízení (v původním případě se jednalo o Sony, výrobce videorekordérů) odpovědný za porušování autorského práva jeho uživateli za předpokladu, že je takové zařízení možné použít i k legálním účelům. V případě Napsteru se však nepodařilo prokázat existenci významného způsobu užití, který by nezakládal porušení autorských práv, a soud tedy odmítl poskytnout Napsteru na základě *Betamax Defence* ochranu. Žalobcům se navíc podařilo prokázat, že měl Napster z provozování softwaru finanční prospěch, měl kontrolu nad poskytovanými výsledky vyhledávání dat sdílených uživateli a zároveň měl možnost znemožnit přístup ke službě uživatelům porušujícím autorskoprávní legislativu. Ve světle těchto skutečností shledal soud provozovatele Napsteru odpovědnými za porušování autorských práv jeho uživateli. Soud přitom shledal jak tzv. *spoluodpovědnost (contributory copyright liability)*, která znamená, že osoba ví o jednání porušujícím právo a takové jednání podněcuje, vyvolává jej nebo jej podstatně podporuje, tak i tzv. *zástupnou odpovědnost Napsteru (vicarious copyright liability)*, k jejímuž vzniku je třeba, aby osoba měla ze svého jednání finanční prospěch a zároveň aby měla právo a možnost vykonávat kontrolu nad protiprávním jednáním znamenajícím přímé porušení autorského práva.⁶⁴ Toto soudní rozhodnutí v podstatě znamenalo konec Napsteru, který v červenci 2001 přestal poskytovat své služby a nakonec vstoupil do likvidace. Nahradily ho decentralizované P2P sítě druhé generace, jejichž prostřednictvím porušování autorských práv pokračovalo.

Dalším významným rozhodnutím bylo to ve věci *MGM v. Grokster*⁶⁵ z roku 2005, kterým Nejvyšší soud USA rozhodl ve prospěch majitelů autorských práv a práv souvisejících. Z tohoto jednomyslného rozhodnutí jednoznačně vyplývá, že osoba, která rozšiřuje prostředky umožňující porušování autorských práv (jako je např. P2P software) je zodpovědná za následné porušování autorských práv třetími osobami. Provozovatelé P2P sítí

⁶³ *Sony Corp. of Am. v. Universal City Studios, Inc.*, 464 U.S. 417 (1984)

⁶⁴ Topka, P.: Napster, Kaaza, Grokster – významné spory ohledně peer-to-peer sítí v zahraničí, 7.11.2006, dostupné na WWW: <www.itpravo.cz/index.shtml?x=1931571>

⁶⁵ *Metro-Goldwyn-Mayer, Inv. v. Grokster Ltd.*, 545 U.S. (2005)

jsou tak zodpovědní za nelegální aktivity odehrávající se na jejich webových stránkách. Soud tak v tomto rozsudku definoval nový typ druhotné odpovědnosti za porušení autorského práva, a to tzv. podnět (inducement). Výrobci a distributoři nových technologií nemohou podle rozhodnutí soudu stavět svoje obchodní záměry na podpoře porušování autorských práv a práv s nimi souvisejících. Soud tak dal jasně najevo svou podporu legitimnímu online obchodu a také umělcům, investorům a hudebním výrobcům na celém světě. Toto rozhodnutí umožní ukončit činnost všech P2P sítí, jejichž provozovatelé mají sídlo na území USA a bude mít jistě dopad na rozhodování soudů v podobných případech po celém světě.⁶⁶

RIAA vedla další soudní spory proti provozovatelům P2P sítí, je však otázkou, jestli tato metoda tvrdé represe vyhladí nelegální distribuci hudebních nahrávek prostřednictvím Internetu. Vyhraný spor totiž sice má zpravidla za následek pád dotyčného serveru, na jeho místo nicméně ihned nastoupí další.⁶⁷

Nahrávací studia přešla po bojích se systémy peer-to-peer na žaloby namířené proti jednotlivým uživatelům. Jen v samotných Spojených státech se v posledních letech objevilo několik desítek tisíc žalob, ve kterých jednotlivci spor buď prohráli nebo většinou zaplatili sami pokutu bez soudního sporu. A jelikož ani to nepomohlo, RIAA se v poslední době snaží přinutit poskytovatele připojení k Internetu, aby odhalené uživatele, opakovaně porušující autorská práva, jednoduše od sítě odpojili.⁶⁸ Také podle zprávy IFPI by poskyvatelé internetového připojení jako pomyslní strážci brány Internetu měly hrát zásadní roli v boji proti porušování autorských práv na Internetu. Ve Francii byla uzavřena dohoda vlády, zástupců uměleckého průmyslu a poskytovatelů připojení, podle které se poskyvatelé připojení zavázali k odpojení těch, kteří dlouhodobě porušují autorská práva, od sítě. Stejný postup vládě doporučila například i Gowerova zpráva o stavu duševního vlastnictví ve Velké Británii. Pokud na takovou dohodu poskyvatelé připojení nepřistoupí, lze uvažovat i o zavedení takové povinnosti legislativní cestou. Také česká pobočka IFPI komunikuje s poskytovateli připojení a chtějí připravit podobnou generální dohodu jako ve Francii.

⁶⁶ Právní aspekty P2P, dostupné na WWW: <<http://www.ifpicr.cz/?rubrika=1141>>

⁶⁷ Čermák, J.: Internet a autorské právo. Praha, Linde Praha, a.s. 2003

⁶⁸ Procházka, D, Větvíčka, V.: Nekončící boj, CLICK! 09/2006

5.2. Torrenty

5.2.1. Pojem

Dalším typem výměnné sítě třetí generace je protokol BitTorrent, který je v mnoha směrech podobný sítím typu peer-to-peer, ale v jistých podstatných znacích se od nich odlišuje. Torrenty představují velmi sofistikovaný model, jak na Internetu rychle najít cestu k hledané hudební skladbě. I tady je nezbytným předpokladem funkčnosti systému určitý centrální server (tzv. tracker), který zde však představují webové stránky (např. TorrentSpy.com, IsoHunt.com nebo Torrentz.com), které shromažďují odkazy na obsah umístěný na discích jednotlivých uživatelů. Těmto odkazům se říká torrenty, které lze laicky vymezit jako malé soubory v řádu několika kilobajtů s příponou .torrent, které obsahují všechny informace potřebné ke stažení (tj. zhotovení rozmnoženiny) toho, pro co byl torrent vytvořen (hudební nahrávka, film apod.). To znamená, že obsahují názvy souborů, jejich velikosti, cestu, jak daný soubor stáhnout apod. Zhotovování rozmnoženin přes torrent je výhodné zejména u nejnovějších autorských děl, tedy souborů, o které je v dané době velký zájem. Platí totiž, že čím více uživatelů zhotovuje rozmnoženinu daného souboru, tím je proces stahování pro všechny rychlejší. Základní rozdíl od sítí typu P2P spočívá ve skutečnosti, že uživatelé sítě BitTorrent nemusí na svém disku nutně mít, a tudíž nabízet, celé autorské dílo, tedy celou skladbu apod. To může být rozděleno na několik částí, přičemž každý uživatel disponuje jen s jednou nebo více takovými částmi a ty také nabízí. Uživatel pořizující rozmnoženinu pak celé dílo získá teprve „poskládáním“ všech těchto částí. Pro uživatele je pořizování rozmnoženin autorských děl prostřednictvím protokolu BitTorrent velice jednoduché. Existuje velké množství volně dostupných programů umožňujících „stahovat“ soubory prostřednictvím torrentů (například uTorrent, Azureus nebo BitComet). Pak již stačí otevřít daný torrent v takovém programu, nastavit místo, kam chce uživatel pořízenou rozmnoženinu uložit a čekat na její pořízení. Jakmile uživatel zahájí pořizování rozmnoženiny, jeho program kontaktuje daný tracker server, který koordinuje všechny klienty, tj. programy ostatních uživatelů. Z trackeru se program dozví, odkud může „stahovat“, jakou část souboru mají staženou ostatní uživatelé apod. Program uživatele také informuje tracker o tom, jakou část dat uživatel stihl „stáhnout“, a tím je současně dává k dispozici pro ostatní uživatele.⁶⁹ Dopad Torrent trackerů mírně snižuje skutečnost, že se na ně mohou registrovat jen lidé, kteří získají doporučení od některého z již registrovaných uživatelů⁷⁰.

⁶⁹ <<http://www.torrent-download.cz>>

⁷⁰ dostupné na WWW: <<http://www.cpubfilm.cz/internet.htm>> (www stránka Protipirátské unie)

5.2.2. Pohled autorského práva

Z hlediska odpovědnosti za sdílení souborů prostřednictvím tzv. torrentů platí obdobně to, co již bylo uvedeno výše ohledně sdílení prostřednictvím peer-to-peer sítí. Proto na kapitulu věnovanou P2P sítím tímto odkazují. Aby bylo takové užití díla v rozporu s autorským zákonem, musí jít jednak o dílo chráněné AutZ a jednak musí být toto sdílení, neboli sdělování díla veřejnosti podle § 18 AutZ, neoprávněné, tedy uskutečněné bez souhlasu příslušného nositele práv. Tyto podmínky bude pravděpodobně splňovat naprostá většina hudebních a jiných souborů zpřístupňovaných prostřednictvím sítě BitTorrent.

Podobně jako u P2P sítí, uživatel, který podá dotaz na vyhledání a stažení určitých dat jedná ve smyslu § 13 AutZ, protože stažením dat dojde k jejich rozmnožení. Takové rozmnožení však bude často kryto výjimkou uvedenou v § 30 AutZ pojednávající o volném užití. Narozdíl od P2P sítí však uživatel, zhotovující rozmnoženinu souboru prostřednictvím torrentu, zároveň sdílí tu část, kterou má „již staženou“. Z tohoto důvodu již jeho jednání nelze podřadit pod výjimku z autorskoprávní ochrany v rámci rozmnožování pro osobní potřebu, protože v tomto případě již nejde o pouhé pořízení rozmnoženiny, ale zároveň jde o sdělování díla veřejnosti ve smyslu § 18 AutZ. Tyto dva způsoby užití autorského díla v tomto případě probíhají současně. Z hlediska odpovědnosti přitom není podstatné, zda uživatel takto přizuje rozmnoženinu/zpřístupňuje celé dílo nebo pouze jeho část, neboť vzhledem k § 2 odst. 1 AutZ jde o autorské dílo bez ohledu na jeho rozsah a podle § 2 odst. 3 AutZ se právo autorské vztahuje nejen na dílo dokončené, ale i na jeho části, pokud splňují podmínky generální klauzule odst. 1 předmětného ustanovení. Dále ustanovení § 13 odst. 1 AutZ výslovně stanoví, že rozmnožováním díla je pořizování rozmnoženin díla nebo jeho částí. Právní postup vůči jednotlivým uživatelům je nicméně z řady důvodů obtížný. Souhrn dat tvořících jedno hudební dílo nemusí být, jak bylo výše uvedeno, zpřístupňován od jednoho jediného uživatele, kterého lze pomocí IP adresy identifikovat. Síť BitTorrent naopak funguje na principu sdílení děl po částech, kdy část dat tvořících dílo poskytne jeden uživatel z jednoho státu, další část jiný uživatel z opačného konce zeměkoule atd. Existuje proto tendence postihovat namísto jednotlivých uživatelů osoby, které zajišťují jejich komunikaci. V síti BitTorrent jsou to tedy webové stránky (trackery), které obsahují jednotlivé torrenty, přičemž tak dochází k vytvoření jakési databáze či seznamu zdrojů pro dané dílo. Provozovatele těchto webových stránek lze teoreticky činit spoluodpovědné (nepřímo odpovědné) za primární porušení autorskoprávních norem ze strany jejich uživatelů. Otázkou zůstává, jak daleko lze tuto spoluodpovědnost hledat. Oprávněné osoby by se tak například mohly domáhat náhrady škody, a to cestou žaloby na náhradu škody podle § 420 OZ z důvodu porušení § 415 OZ,

který stanoví obecnou povinnost nepůsobit škodu. Svým jednáním totiž umožňují vyhledáváním autorských děl mezi uživateli a následně zajišťují jejich spojení za účelem pořízení rozmnoženiny díla.

Torrenty samozřejmě neslouží pouze protiprávnímu užití autorských děl. Existuje například web nazvaný jednoduše LegalTorrents pro elektronická díla, vydaná pod licencí Creative Commons (viz dále), jako jsou knihy, počítačové hry, filmy a v neposlední řadě také hudební soubory.

5.2.3. Spory týkající se torrentů

Protipirátské organizace se samozřejmě cestou soudních žalob snaží eliminovat také činnost BitTorrentových stránek, které zprostředkovávají přístup k nelicencovaným autorským dílům. Například provozovatelé jedné z nejpulárnějších BitTorrentových stránek TorrentSpy ukončili na začátku letošního roku činnost svého serveru po více než rok trvajících sporech s protipirátskou organizací MPAA (Motion Picture Association of America).⁷¹ Americký soud totiž vloni provozovatelům webových stránek TorrentSpy.com nařídil sledování aktivit jejich uživatelů. Tyto informace pak měly být k dispozici organizacím jako je MPAA nebo RIAA ve sporech, týkajících se porušování autorských práv při sdílení filmů a hudby. Tomu se provozovatelé odmítli podrobit, a proto raději provoz služby TorrentSpy ukončili.⁷² Tlak je mimo jiné vyvíjen také na servery RapidShare a organizaci The Pirate Bay.

The Pirate Bay je švédská webová stránka obsahující index torrentů, které vedou mimo jiné také k nelicencovaným kopiím autorskoprávně chráněných děl. Začátkem roku 2008 rozhodl dánský soud ve prospěch organizace IFPI, která požadovala, aby poskytovatelé internetových služeb blokovali svým zákazníkům přístup na stránky www.thepiratebay.org. Soud došel k závěru, že většina dat, vyměňovaných mezi uživateli prostřednictvím webové stránky, je chráněna autorským právem, přičemž nebyl majiteli příslušných práv udělen souhlas k takovému užití jejich děl. Sdílení autorskoprávně chráněných souborů uživateli je tak porušením autorských práv oprávněných osob. Webová stránka The Pirate Bay přitom funguje jako nezbytný a k tomuto účelu vyvinutý vyhledávač k neoprávněnému šíření autorských děl, a to přesto že na této stránce samotné nejsou dotčená díla zpřístupněna, ale jsou na ní pouze poskytnuty odkazy, jak tyto díla nalézt. Webová stránka tak napomáhá porušování autorského práva svými uživateli.⁷³ Ve Švédsku ale IFPI se stejným požadavkem

⁷¹ Oáza stahovačů vyschla. TorrentSpy skončil, 28.3.2008, dostupné na WWW: <http://technet.idnes.cz/oaza-stahovacu-vyschla-torrentspy-skoncil-fk6-/sw_internet.asp?c=A080328_154910_sw_internet_kuz>

⁷² Doktor, A.: TorrentSpy skončil, 28.3.2008, dostupné na WWW: <<http://www.emag.cz/TorrentSpy-skoncil/>>

⁷³ Decision requiring blocking of Pirate Bay, 29.1.2008, IFPI Unofficial Translation

neuspěla. Mnoho odborníků také poukazuje na skutečnost, že rozhodnutí dánského soudu může být v rozporu s evropským právem, konkrétně s informační směrnicí.⁷⁴ Kromě toho byli v únoru 2008 ve Švédsku čtyři zástupci The Pirate Bay kvůli nelegálnímu šíření hudby a filmů obžalováni z porušování autorských práv.

5.3. Odpovědnost dalších subjektů za porušení autorského práva při šíření autorských děl hudebních prostřednictvím Internetu

5.3.1. Odpovědnost poskytovatelů obsahu

Jak již bylo uvedeno výše, zpřístupněním hudebního díla prostřednictvím Internetu může dojít k porušení autorského práva a práv s autorským právem souvisejících, a to konkrétně práva na sdělování díla veřejnosti podle § 18 AutZ. Autorovi nebo jiné oprávněné osobě pak vznikají jednotlivé výše uvedené nároky, tedy především zvláštní nároky dle AutZ, nárok na náhradu škody a nárok na vydání bezdůvodného obohacení. Pokud se oprávněná osoba rozhodne v souladu se zásadou dispoziční svá práva vymáhat, bude je pravděpodobně uplatňovat přímo vůči poskytovateli obsahu jako sobě, která svým jednáním přímo porušila AutZ a je bezpochyby za své jednání odpovědná.

Nejvýznamnějším nárokem v souvislosti s neoprávněným zpřístupněním díla na Internetu je nárok na odstranění následků zásahu do autorova práva podle § 40 odst. 1 písm. d) AutZ. Půjde tedy především o odstranění chráněného autorského díla z příslušné webové stránky nebo uzavření takové stránky jako celku. Oprávněný subjekt může dále požadovat přiměřené zadostiučinění za způsobenou nemajetkovou újmu, která bude nejčastěji přicházet v úvahu v případě porušení osobnostních práv autora nebo výkonného umělce. Jde o odpovědnost objektivní a otázka zavinění je bezvýznamná, stejně jako je nerozhodující skutečnost, zda poskytovatel obsahu věděl či nevěděl, že jde o chráněné dílo.

Poskytovatel obsahu ponese také primárně odpovědnost za škodu vzniklou neoprávněným zpřístupněním díla na Internetu. Většinou půjde o obecnou subjektivní odpovědnost podle § 420 OZ s tím, že je neoprávněně zasaženo do autorova práva podle § 12 AutZ ve spojení s § 18 AutZ (sdělování díla veřejnosti), popřípadě do práva výkonného umělce podle § 71 odst. 2 písm. g) AutZ (sdělování zaznamenaného výkonu veřejnosti) a práva výrobce zvukového záznamu podle § 76 odst. 2 písm. e) AutZ (sdělování zvukového záznamu veřejnosti). Takový neoprávněný zásah zakládá nárok na náhradu škody. V některých specifických případech se může jednat o objektivní odpovědnost podle § 420a OZ, a to pokud je zpřístupňování díla

⁷⁴ Čížek, J.: The Pirate Bay: Budeme po IFPI požadovat tučné odškodné, dostupné na WWW: <<http://www.zive.cz/default.aspx?server=1&article=141314>>

veřejnosti prostřednictvím Internetu provozní činností poskytovatele obsahu. Nicméně ani v případě subjektivní odpovědnosti v podstatě nebude přicházet v úvahu, aby se poskytovatel obsahu z odpovědnosti vyvinil s tím, že škodu nezavinil. Zcela nepochybně zpřístupnil dílo na Internetu úmyslně a tedy věděl, že způsobí škodu, přičemž ke vzniku subjektivní odpovědnosti stačí dokonce zavinění ve formě nedbalosti. Není ani podstatné, zda poskytovatel obsahu věděl nebo nevěděl o chráněné povaze díla. Je jeho povinností si toto ověřit a podle toho dále jednat. Co se týče výše náhrady škody, je na žalující oprávněné osobě, aby výši vzniklé škody, typicky ušlého zisku, prokázala. Jak již bylo uvedeno výše, autor se může namísto skutečně ušlého zisku domáhat náhrady ušlého zisku ve výši odměny, která by byla obvyklá za získání takové licence v době neoprávněného nakládání s dílem (§ 40 odst. 4 AutZ). Stejně tak má oprávněná osoba vůči poskytovateli neoprávněně zpřístupněného díla nárok na vydání bezdůvodného obohacení, jehož výše činí na straně toho, kdo neoprávněně nakládal s dílem bez potřebné licence, dvojnásobek odměny, která by byla za získání takové licence obvyklá v době neoprávněného nakládání s dílem (§ 40 odst. 4 AutZ). Podle okolností může bezdůvodné obohacení na úkor autora spočívat v tom, že rušitel ušetřil náklady na zaplacení odměny za užití díla, kterou by jinak byl povinen zaplatit, anebo že na úkor autora rozmnožil svůj majetek, popřípadě že neoprávněným zásahem do autorského práva přímo dosáhl zisku.⁷⁵ Je pravděpodobné, že institut bezdůvodného obohacení bude využíván zejména v případech, kde se žalobci nepodaří prokázat skutečnou výši vzniklé škody.⁷⁶

5.3.2. Odpovědnost koncových uživatelů

Pravděpodobnost, že stažením (rozmnožením) díla z Internetu bude porušen autorský zákon, je vzhledem k výjimkám uvedeným v § 30 AutZ (tzv. volná užití) podstatně menší než u zpřístupňování takového díla veřejnosti prostřednictvím Internetu. Jak jsem již uvedla v kapitole pojednávající o užití díla pro osobní potřebu, na uživatele, který si takto zhotoví rozmnoženinu díla, se bude vztahovat tato výjimka o užití díla pro vlastní potřebu, a nepůjde tedy o neoprávněný zásah do autorského práva ani práv s ním souvisejících. Vzhledem k této skutečnosti, k anonymitě Internetu a s ohledem na malou škodlivost jednání koncových uživatelů při stahování dat je postih koncových uživatelů na okraji zájmu autorů a dalších oprávněných osob. Jiná je ale situace v případě peer-to-peer sítí. V těchto systémech se totiž koncový uživatel většinou sám stává poskytovatelem obsahu, když nabídne ke sdílení svá

⁷⁵ Telec, I., Tůma, P.: Autorský zákon – komentář, C. H. Beck, 2007

⁷⁶ Čermák, J.: Internet a autorské právo. Praha, Linde Praha, a.s. 2003

data. Nesou pak v plné míře odpovědnost za jimi zpřístupněný obsah stejně jako poskytovatelé obsahu podle předchozí kapitoly.⁷⁷

5.3.3. Odpovědnost poskytovatelů volného prostoru

Jednou z nejkontroverznějších otázek posledních let je problematika právní odpovědnosti v souvislosti s poskytováním volného prostoru na Internetu, tj. právní odpovědnosti za tzv. webhosting, který spočívá v tom, že poskytovatel volného prostoru (tzv. hosting provider) umožňuje třetím osobám – poskytovatelům obsahu (tzv. content provider) umístit na svém serveru webové stránky, případně jiná data. Za poskytovatele volného prostoru tak lze považovat fyzickou nebo právnickou osobu, která na základě smlouvy poskytuje na Internetu datový prostor jiným subjektům a tak zpřístupňuje cizí obsah prostřednictvím Internetu, případně poskytuje další služby s tím spojené.⁷⁸ Otázka pak zní, zda lze tyto poskytovatele činit odpovědnými za cizí obsah, který je na jejich serverech zpřístupněn, popřípadě v jaké míře a za jakých podmínek.

Je třeba vyloučit přímou odpovědnost poskytovatele prostoru za porušení autorského zákona, jelikož ten toliko umožňuje zpřístupnění cizího obsahu, ale sám jej neposkytuje. To přímo vyplývá z ustanovení § 18 odst. 3 AutZ, které říká, že „sdělováním díla veřejnosti není pouhé provozování zařízení umožňujícího nebo zajišťujícího takové sdělování.“ Jde o normu deklaratorní povahy, která odstraňuje pochybnosti ohledně právního posouzení jednání některých osob zúčastněných na technologickém procesu zpřístupňování děl⁷⁹. Toto omezení se bezpochyby vztahuje také na poskytovatele volného prostoru a jeho případná odpovědnost tak musí být založena na jiném protiprávním jednání, než je porušení autorskoprávních norem.⁸⁰

Ve vztahu k poskytování služeb informační společnosti řeší otázku právní odpovědnosti poskytovatelů těchto služeb v obecné rovině zákon č. 480/2004 Sb., o některých službách informační společnosti, který je promítnutím evropské směrnice o elektronickém obchodu do českého právního řádu. Poskytovatele volného prostoru je přitom nutné považovat za jednoho z poskytovatelů informačních služeb. Ustanovení § 5, který pojednává o odpovědnosti poskytovatele služby za ukládání obsahu informací poskytnutých uživatelem (hosting), zní:

⁷⁷ Čermák, J.: Internet a autorské právo. Praha, Linde Praha, a.s. 2003

⁷⁸ Matejka, J., Čermák, J.: Odpovědnost poskytovatelů volného prostoru na Internetu za cizí obsah, Právník, 11/2001

⁷⁹ Telec, I., Tůma, P.: Autorský zákon – komentář, C. H. Beck, 2007

⁸⁰ Čermák, J.: Internet a autorské právo. Praha, Linde Praha, a.s. 2003

„(1) Poskytovatel služby, jež spočívá v ukládání informací poskytnutých uživatelem, odpovídá za obsah informací uložených na žádost uživatele, jen

- a) mohl-li vzhledem k předmětu své činnosti a okolnostem a povaze případu vědět, že obsah ukládaných informací nebo jednání uživatele jsou protiprávní, nebo
- b) dozvěděl-li se prokazatelně o protiprávní povaze obsahu ukládaných informací nebo o protiprávním jednání uživatele a neprodleně neučinil veškeré kroky, které lze po něm požadovat, k odstranění nebo znepřístupnění takových informací.

(2) Poskytovatel služby uvedený v odstavci 1 odpovídá vždy za obsah uložených informací v případě, že vykonává přímo nebo nepřímo rozhodující vliv na činnost uživatele.“

Zákon tak poskytovatele prostoru obecně zbavuje odpovědnosti za protiprávní jednání jejich klientů, a to dokud nedojde na zákonem definované situace, kdy již zakročit musí, resp. stávají se odpovědnými. Důležité je přitom také ustanovení § 6 citovaného zákona, které stanoví, že poskytovatelé služeb v tomto zákoně uvedení nejsou povinni dohlížet na obsah jimi přenášených nebo ukládaných informací, a nemají ani povinnost aktivně vyhledávat skutečnosti a okolnosti poukazující na protiprávní obsah informací. Pokud by však byly splněny podmínky ustanovení odst. 1 písm. a) nebo b), pak by zřejmě vznikla odpovědnost poskytovatele volného prostoru ve vztahu k porušení nebo ohrožení autorského práva ve stejném rozsahu jako v případě samotného neoprávněného sdělovatele díla a nikoli pouze zvláštní negatorní nárok vůči tzv. prostředníkům podle § 40 odst. 1 písm. f) (tj. zákaz poskytování služby, kterou využívají třetí osoby k porušování nebo ohrožování práv autora).⁸¹ Lze tedy shrnout, že poskytovatel nebude odpovědný za obsah uložený uživatelem, jestliže neví o jeho protiprávnosti a pokud po zjištění takové protiprávnosti tento obsah neprodleně odstraní nebo k němu zamezí přístup.

Nejde tedy o imunitu absolutní, která by poskytovatelům umožnila zůstat za všech okolností vůči cizímu obsahu vyskytujícímu se na jejich serverech zcela pasivní. Nejzajímavější je v tomto směru možný vznik odpovědnosti poskytovatelů prostoru za škodu vzniklou zpřístupněním cizího obsahu. Žádný zvláštní zákon odpovědnost internetových poskytovatelů neupravuje, je tedy třeba aplikovat obecnou právní normu, kterou je OZ. Podle § 420 OZ odpovídá každý za škodu, kterou způsobil porušením právní povinnosti. Základními předpoklady pro vznik odpovědnosti poskytovatele za škodu způsobenou v důsledku protiprávního šíření a zpřístupňování cizího obsahu tak jsou:

⁸¹ Telec, I, Tůma, P.: Autorský zákon – komentář, C. H. Beck, 2007

- **porušení právní povinnosti** – jak bylo uvedeno výše, je poskytovatel prostoru povinen podle § 5 zákona o některých službách informační společnosti odstranit ze svých serverů informace, jejichž obsah a šíření jsou v rozporu s právními předpisy platnými v ČR a případně zamezit jejich dalšímu šíření, pokud prokazatelně zjistí, že se takové informace na jeho server dostaly. Lze tedy dovodit, že pokud by například autorovi hudební nahrávky vznikla škoda tím, že je nelegálně šířena z webové stránky umístěné zákazníkem na serverech poskytovatele, a poskytovatel přitom zaviněně porušil svoji povinnost podle uvedeného § 5, mohl by se autor patrně domáhat náhrady vzniklé škody i po poskytovateli prostoru. Kromě toho může přicházet v úvahu nesplnění obecné prevenční povinnosti podle § 415 OZ.
- **vznik škody** – zde půjde především o ušlý zisk,
- **příčinná souvislost mezi porušením povinnosti a vznikem škody**, a
- **zavinění ve formě úmyslu či nedbalosti**, přičemž zavinění ve formě nedbalosti se tu presumuje. Poskytovatel prostoru tak bude muset prokazovat, že on, resp. jeho statutární orgán, zaměstnanci nebo členové nevěděli, že poskytovatel může svým jednáním porušit povinnost a způsobit tím škodu, a že vzhledem ke svým poměrům o tom ani vědět nemohli či neměli. To může způsobovat teoretické i praktické potíže a posouzení možného zavinění poskytovatele bude vždy záležet na okolnostech konkrétního případu. Zejména v případech, kdy je poskytovatel prostoru na protiprávní obsah nebo šíření věrohodně upozorněn nebo to jinak zjistí, například v rámci svých interních procesů, pak lze jeho nedbalost pravděpodobně vyvodit. Podstatným faktorem zde bude věrohodnost případného upozornění z vnějších zdrojů, možnost poskytovatele posoudit, zda jde skutečně o protiprávní obsah či jeho šíření a dále také technická realizovatelnost případného preventivního opatření.⁸²

5.3.4. Odpovědnost poskytovatelů internetového připojení

Odpovědnost poskytovatelů připojení, tj. zprostředkovatelů přístupu, za cizí obsah, ke kterému umožňují přístup, není příliš diskutovanou problematikou, jelikož souvislost mezi neoprávněným zpřístupněním díla a pouhým zajištěním přístupu k němu je natolik vzdálená, že nedochází k významnějším pochybnostem o tom, zda tato odpovědnost vzniká, či nikoliv⁸³. Přímá odpovědnost poskytovatelů připojení je vyloučena, jak vyplývá z ustanovení § 18 odst. 3 AutZ, podle něhož není sdělováním díla pouhé provozování zařízení umožňujícího nebo

⁸² Svoboda, P., Kroft, M. a kol.: Právní a daňové aspekty e-obchodu, Linde Praha a.s., 2001

⁸³ Čermák, J.: Internet a autorské právo. Praha, Linde Praha, a.s. 2003

zajišťujícího takové sdělování. Stejně tak podle výše zmíněného zákona o některých službách informační společnosti neodpovídá poskytovatel služby, jež spočívá ve zprostředkování přístupu k sítím elektronických komunikací za účelem přenosu informací (access provider), za obsah přenášených informací, ledaže přenos sám iniciuje, zvolí uživatele přenášené informace, nebo zvolí nebo změní obsah přenášené informace (§ 3 odst. 1). Navíc podle § 6 citovaného zákona nemají povinnost dohlížet na obsah jimi přenášených nebo ukládaných informací, ani aktivně vyhledávat skutečnosti nebo okolnosti poukazující na protiprávní obsah informace.

Ve vztahu k poskytovatelům připojení bude nutno vyloučit také případnou odpovědnost za škodu nebo bezdůvodné obohacení. Pravděpodobně nebude možné určit jakoukoli příčinnou souvislost mezi porušením právní povinnosti a vzniklou škodou. V úvahu by mohlo přicházet snad jen porušení všeobecné prevenční povinnosti podle § 415 OZ. Oprávněná osoba by tak vůči poskytovateli připojení využila spíše práva na informace podle § 40 odst. 1 písm. c) AutZ, které je nutným krokem k tomu, aby mohla svá práva vymáhat soudně (porušovatele práv je třeba identifikovat). Dále by se mohla domáhat nároku na zákaz poskytování služby dle § 40 odst. 1 písm. f) AutZ, tedy zamezení přístupu ke zdroji závadného obsahu, čímž může být včas zabráněno pokračujícímu neoprávněnému rozmnožování díla.

6. Aktuální vývojové trendy v oblasti autorských práv na Internetu

6.1. Licence Creative Commons

6.1.1. Pojem

Creative Commons (CC, do češtiny lze přeložit jako tvůrčí společenství) je americká nezisková organizace, která si klade za cíl rozšířit množství autorských děl dostupných veřejnosti k legálnímu využívání a sdílení. Založil ji v roce 2001 vedoucí profesor Stanfordské školy práv v Kalifornii a její současný předseda Lawrence Lessing, který je zastáncem myšlenky volného přístupu k informacím, kterou nastínil ve svém díle s názvem Free Culture. První sada licencí CC byla zveřejněna 16. prosince 2002 a na veletrhu Prix Ars Electronica 2004 bylo tomuto projektu uděleno ocenění Golden Nica Award v kategorii „Net Vision“.⁸⁴

Projekt je založen na myšlence, že existují autoři, kteří nechtějí využívat všechna práva k duševnímu vlastnictví, jež jim zaručuje zákon. Na první pohled se zdá nesmyslné, že by se

⁸⁴ Wikipedie, otevřená encyklopedie, dostupné na WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Creative_Commons>

někdo chtěl vzdát svých zákonem zaručených práv, ale není tomu tak. Začínající umělec, který si teprve potřebuje získat renomé a vybudovat okruh posluchačů rád poskytne své dílo k volnému užití, samozřejmě za předpokladu, že bude u díla uvedeno jeho jméno. Sami autoři tvrdí, že CC je vlastně nástrojem pro podporu nových obchodních modelů.⁸⁵

Licence CC představují pro autora možnost své dílo zpřístupňovat na základě jím definovaných podmínek. Ve většině zemí vzniká totiž ochrana v podobě autorského práva automaticky okamžikem vytvoření díla. Mnoho autorů by však uvítalo, aby mohli uplatňovat pouze tu část práv, která se jim hodí. Pro autora ale neexistuje jednoduchá cesta, jak vymezit, co je u jeho díla dovoleno a co už ne. A právě tady nastupují licence CC. Ty nepředstavují popření autorského práva. Ve skutečnosti jsou založeny na tom, že autorovi jeho práva k dílu ponechají a učiní z nich jen výjimky.

V zásadě existují tři režimy, za kterých dochází ke zpřístupňování výsledků tvůrčí duševní činnosti člověka. Na jedné straně se nachází **copyright** (©), který v české praxi přiznává autorům veškerá jejich práva tak, jak jsou uvedena v AutZ. Na straně druhé jde o tzv. **public domain** (pd) neboli podle naší právní úpravy tzv. volná díla a díla, která jsou z autorskoprávní ochrany vyňata (§ 3 AutZ). Tento režim na sebe tedy žádná autorská práva neváže. Jde tak o dva protipóly, kdy copyright představuje omezující filozofii absolutní kontroly nad užitím autorských děl („All Rights Reserved“), zatímco koncept public domain („No Rights Reserved“) představuje jakousi anarchii, v níž má kdokoliv právo s dílem nakládat podle svého uvážení, což s sebou nese rizika zneužití díla. Creative Commons („Some Rights Reserved“) jsou tak jakýmsi kompromisem mezi oběma koncepty: zajišťují veřejný přístup k dílu, avšak pouze na základě dodržení podmínek, které si autor sám určí.⁸⁶ Spektrum režimů pro zpřístupnění autorských děl ilustruje tento obrázek⁸⁷:

6.1.2. Typy licencí CC

CC představují modulární pojetí licence, což znamená, že si autor může obsah licence „vymodelovat“ na základě kombinace podmínek, jež určují, jak má uživatel s licencovaným

⁸⁵ Zeman, M.: Creative Commons – budoucnost copyrightu? 9.4.2004. Dostupné na WWW: <<http://www.lupa.cz/clanky/creative-commons-8211-budoucnost-copyrightu/>>

⁸⁶ Gruber, L.: Licence Creative Commons a perspektiva jejich zavedení do českého prostředí. Ikaros [online]. 2008, roč. 12, č.3, dostupné na WWW: <<http://www.ikaros.cz/node/4612>>

⁸⁷ převzato z WWW:< <http://creativecommons.org/about/>>

dílem nakládat. V praxi to funguje tak, že autor vyplní na webové stránce Creative Commons jednoduchý dotazník, na jehož základě je mu ve čtyřech krocích z uvedené kombinace podmínek vytvořena licence, která odpovídá jeho požadavkům. Držitel autorských práv si tak může vybrat z řady volných licencí, které poté může použít při zveřejnění svého díla na webu. Základními podmínkami licencí CC, které popisují, jaká práva si chce držitel autorských práv podržet a jakých se přeje vzdát, a které jsou označeny mezinárodně srozumitelnými grafickými symboly, jsou⁸⁸:

- **Attribution** – citování autora – uživatel má právo s dílem nakládat a vytvářet odvozená díla za podmínky, že autora původního díla bude náležitě citovat.
- **Noncommercial** – uživatel má právo s dílem nakládat a vytvářet díla odvozená za podmínky, že dílo nebude využito ke komerčním účelům.
- **No Derivative Works** – uživatel je oprávněn nakládat pouze s původním a originálním dílem v jeho doslovném znění. Není oprávněn vytvářet odvozená díla.
- **Share Alike** – uživatel je oprávněn s dílem nakládat a vytvářet odvozená díla za podmínky, že odvozená díla budou distribuována za naprosto stejných podmínek jako dílo, ze kterého vznikla, tedy pod licenci identickou s licenci původního díla.

Kombinací těchto podmínek bylo vytvořeno šest základních typů licencí. Byly sestaveny s cílem vytvořit pro autory připravená schémata, která lze na díla okamžitě aplikovat. Účelem bylo vytvořit soubor licencí odlišných podle stupně kontroly veřejného využití díla. Jde o tyto typy licencí seřazených v pořadí od liberálních až k velmi striktním:

- o **by** – Attribution – uvedení autora
- o **by-sa** – Attribution + Share Alike – uvedení autora + zachování licence
- o **by-nd** – Attribution + No Derivative Works – uvedení autora + žádná odvozená díla
- o **by-nc** – Attribution + Noncommercial – uvedení autora + nekomerční využití
- o **by-nc-sa** – Attribution + Noncommercial + Share Alike – uvedení autora + nekomerční využití + zachování licence
- o **by-nc-nd** – Attribution + Noncommercial + No Derivative Works – uvedení autora + nekomerční využití + žádná odvozená díla

⁸⁸ převzato z WWW:< <http://creativecommons.org/about/>>

Jednotlivé typy licencí se od sebe liší skladbou práv a povinností při nakládání s dílem. některé vlastnosti mají však všechny licence CC společné:

- opravňují uživatele licencovaná díla kopírovat, tisknout a sdílet;
- základní podmínkou pro manipulaci s dílem je uvedení autora;
- přidělení licence k dílu je neodvolatelné. Autor má právo licenci zrušit nebo změnit, nemůže ale zakázat uživatelům nakládat s kopií díla, která byla pořízena v době trvání licence;
- pokud uživatel poruší licenční podmínky, licence automaticky zaniká.⁸⁹

6.1.3. Využití licencí CC

Licence CC využívají hlavně autoři, kteří se snaží o maximální rozšiřitelnost svého díla mezi uživateli, přičemž z tohoto pohledu efektivní distribuční kanál představuje právě Internet. Ačkoliv autorovi za užití jeho díla pod licencí CC nenáleží žádná odměna, dají se licence CC kombinovat také s modelem komerčního zpřístupňování díla. Autor tak například může uvolnit dílo nebo jeho část pod CC v elektronické podobě na Internet za účelem jeho rozšíření mezi uživateli, a po určité době, během které dílo získá popularitu, ho vydá prostřednictvím nakladatele na fyzickém nosiči. Získaná popularita tak umožní umělci prodat více CD anebo získat okruh posluchačů, kteří pak přijdou na jeho koncerty. Právě v hudebním průmyslu je tato metoda v zahraničí často využívána.

Licence CC se používají především pro „klasická“ autorská díla jako jsou texty, fotografie, video, zvuk apod. Obvykle se nepoužívají pro software (pro ty existuje podobná licence tzv. GNU General Public Licence). V současnosti nejčastěji aplikují na elektronické zdroje přístupné pomocí Internetu. Nejvíce licencovaným typem zdroje je webová stránka, na kterou lze nahlížet jako na souhrn informací zakódovaných v textové, zvukové, vizuální nebo audiovizuální stopě. V případě, že je webová stránka vystavena pod licencí CC, uživatel může nakládat s veškerým obsahem takové stránky podle licenčních podmínek.

Postup vytváření licencí CC pro tyto dokumenty je velice jednoduchý, aby autoři byli schopni licenci sami na svůj web aplikovat. Na internetových stránkách organizace Creative Commons je přístupný generátor, který licenci podle autorových požadavků vytvoří. Postačí, když autor zodpoví dvě otázky, a to zda povoluje komerční využívání obsahu na svých stránkách a zda umožní uživatelům kopii obsahu svých stránek určitým způsobem měnit. Na základě těchto odpovědí generátor vytvoří krátký kód HTML, který odpovídá zvolené licenci.

⁸⁹ Gruber, L.: Licence Creative Commons a perspektiva jejich zavedení do českého prostředí. Ikaros [online]. 2008, roč. 12, č.3, dostupné na WWW: <<http://www.ikaros.cz/node/4612>>

Ten pak autor nakopíruje do zdrojového kódu webu, který zamýšlí licencovat. Na jeho webové stránce se následně objeví logo, které znamená, že obsah je licencován pod CC. Toto logo vyobrazuje grafickými symboly podmínky dané licence, které vyjadřují, jaká práva a povinnosti uživatel má při přebírání obsahu z webu. Zároveň logo obsahuje odkaz na zkrácené znění licence, které obsahuje stručný výčet práv a povinností potenciálního uživatele. Zde uživatel nalezne také odkaz na úplné znění licence, které je závazným právním dokumentem shrnujícím všechny definice a náležitosti provozování licencí CC.⁹⁰

Na samotném webu Creative Commons je přístupných několik zajímavých služeb jako je například Jamendo, které nabízí volný přístup a stahování hudebních nahrávek publikovaných pod CC. Uživatel si tak může dané nahrávky zdarma a legálně stáhnout buď ve formátu MP3 nebo v ogg formátu, anebo prostřednictvím BitTorrent sítě. Umělcům je tak dána možnost zpřístupnit své dílo co nejširšímu okruhu posluchačů a současně si mohou vydělat i nějaké peníze, jelikož uživatelé mohou umělcům na základě svého uvážení poskytovat finanční dary. Jamendo také sdílí své příjmy z reklam s umělci zapsanými do programu „Revenue Sharing“. V rámci služby Jamendo bylo dosud zpřístupněno pod licencí CC 10 000 hudebních alb a je v něm zaregistrováno 360 000 uživatelů.

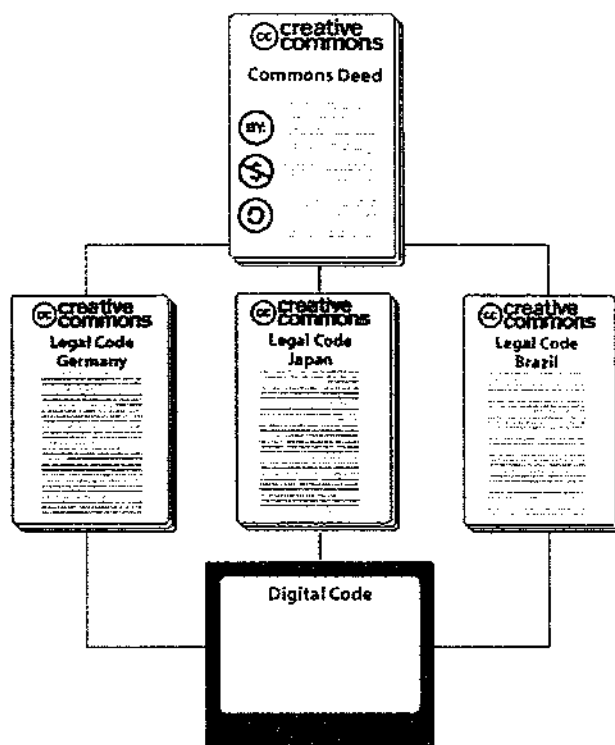
6.1.4. Použitelnost licencí CC mimo USA

Původní licence CC byly vytvořeny na základě právního modelu platného v USA, nemusí tedy být přesně slučitelné s právním systémem jiných států. To s sebou přineslo komplikace, jelikož se tyto licence brzy rozšířily za americké hranice. Americký copyright na ochranu autorských práv nahlíží z jiné perspektivy než autorskoprávní legislativa zemí kontinentální Evropy. Použití amerického modelu bez ohledu na lokální právní úpravu může způsobit, že je licence neplatná nebo nevynutitelná. Řešením tohoto problému se zabývá program CCi (Creative Commons International), jehož cílem je umožnit kterékoliv zemi implementovat licenci CC tak, aby byla v souladu s místní autorskoprávní legislativou. Program má tedy za cíl doladit formulace jednotlivých licencí podle specifik konkrétních států.⁹¹ Současně dochází k překladu licence do národního jazyka. Licenční model CC zahrnuje tři úrovně: člověku srozumitelný tzv. Commons Deed (jakési resumé zvolené licence), právníkům srozumitelný Legal Code (plné znění licence) a strojově čitelný Digital Code. Projekt CCi má

⁹⁰ Gruber, L.: Licence Creative Commons a perspektiva jejich zavedení do českého prostředí. Ikaros [online]. 2008, roč. 12, č.3, dostupné na WWW: <<http://www.ikaros.cz/node/4612>>

⁹¹ Zeman, M.: Creative Commons – budoucnost copyrightu? Dostupné na WWW: <<http://www.lupa.cz/clanky/creative-commons-8211-budoucnost-copyrightu/>>

za cíl pozměnit Legal Code tak, aby vyhovoval právní úpravě jednotlivých zemí, zatímco Commons Deed a Digital Code zůstanou nezměněny. To ilustruje následující obrázek⁹²:

Implementace licence probíhá ve spolupráci organizace Creative Commons a národních organizací příslušného státu, jež se k tomuto úkolu dobrovolně přihlásily. Nezbytným předpokladem konečného převzetí licence CC a jejího následného legitimního využívání je příznivý stav autorskoprávní legislativy, který licenční schémata typu Creative Commons uznává.

K začátku února 2008 byly licence CC úspěšně implementovány a provozovány ve 43 státech světa, z nichž více než polovinu tvoří státy evropské. Česká republika k nim však prozatím nepatří.⁹³

6.1.5. Vztah české autorskoprávní legislativy k licencím CC

Chceme-li posoudit vztah licencí CC a české legislativy, musíme se podívat na úpravu licenčních smluv v § 46 a násl. AutZ. Nakládání s výlučným majetkovým právem dílo užít se uskutečňuje autorskoprávní licenční smlouvou, kterou autor uděluje souhlas k užití díla a jíž nabyvatel získává majetkové oprávnění dílo užít. AutZ rozlišuje licence na tzv. výhradní a

⁹² převzato z WWW: <<http://creativecommons.org/international/>>

⁹³ Gruber, L.: Licence Creative Commons a perspektiva jejich zavedení do českého prostředí. Ikaros [online]. 2008, roč. 12, č.3, dostupné na WWW: <<http://www.ikaros.cz/node/4612>>

nevýhradní. Výhradnost spočívá v omezení výlučného autorského práva poskytovatele licence co do možnosti užití díla jinými osobami i jím samým, zatímco u nevýhradní licence není omezena autonomie vůle poskytovatele licence poskytnout shodnou licenci třetí osobě nebo dílo sám v rozsahu licence užít. Výhradní licence musí být vždy sjednána v písemné formě, zatímco licence nevýhradní písemnou podobu nevyžaduje.⁹⁴ Podle tohoto pojetí licence typu CC spadá mezi licence nevýhradní.

V rámci České republiky nebylo legitimní využívání licence CC do května roku 2006 (tedy do nabytí platnosti poslední novelizace AutZ) reálné, neboť český právní řád neumožňoval tímto způsobem licenční ujednání uzavírat. AutZ ve své úpravě licenčních smluv dlouho opomíjel možnost licencování online zdrojů v síťovém prostředí Internetu a zvláštnosti z toho plynoucí. Mezi tyto specifika patří zejména neadresnost spojená s udělováním licence, kdy autor poskytuje své dílo k užití předem neomezenému počtu libovolných uživatelů Internetu. Druhým specifikem pak je způsob udělení souhlasu k užívání díla v souladu s licenčními podmínkami ze strany koncového uživatele, kdy zatímco v případě tištěných smluv je souhlas vyjádřen podpisem obou stran, v prostředí elektronickém je třeba využívat jiného způsobu.

Situace se změnila až novelizací AutZ zákonem č. 216/2006 Sb., kterým byly do § 46 (základní ustanovení licenčních smluv) vloženy odstavce 5 a 6, které stanoví:

„(5) O podání návrhu na uzavření smlouvy jde i tehdy, směřuje-li projev vůle i vůči neurčitému okruhu osob.

(6) S přihlédnutím k obsahu návrhu nebo k praxi, kterou strany mezi sebou zavedly, nebo zvyklostem může osoba, které je návrh určen, vyjádřit souhlas s návrhem na uzavření smlouvy provedením určitého úkonu bez vyrozumění navrhovatele tím, že se podle ní zachová, zejména že poskytne nebo přijme plnění. V tomto případě je přijetí návrhu účinné v okamžiku, kdy byl tento úkon učiněn.“

Pátý odstavec tak řeší zmíněný problém neadresnosti licenčních smluv v prostředí Internetu. Obsahuje zvláštní právní úpravu uzavírání smluv ve vztahu k obecnému ustanovení § 43a ObčZ, podle něhož návrh na uzavření smlouvy musí směřovat vůči jedné nebo více určitým osobám. Tato úprava tedy zejména dopadá na uzavírání licenčních smluv v prostředí sítí elektronické komunikace, které většinou neumožňují individuální jednání.⁹⁵

Odstavec šestý zase řeší problém udělování souhlasu s licenční smlouvou v elektronickém prostředí. AutZ zde umožňuje uživateli vyjádřit souhlas s licenčními podmínkami jejich faktickým plněním, tedy nakládáním s licencovaným dílem způsobem, který je s nimi

⁹⁴ Telec, I, Tůma, P.: Autorský zákon – komentář, C. H. Beck, 2007

⁹⁵ Telec, I, Tůma, P.: Autorský zákon – komentář, C. H. Beck, 2007

v souladu, aniž by byl třeba akt identifikace uživatele, např. elektronickým podpisem. Akt užití díla licencovaného pod CC podle licenčních podmínek tedy zakládá smluvní vztah mezi autorem a koncovým uživatelem.

Legitimní využívání licencí CC je tedy v současné době v České republice možné, není nicméně prozatím příliš časté. Komplexnějšímu přístupu v oblasti aplikace licencí CC v současnosti brání zejména dva faktory: širší obecné povědomí o možnosti využívat licence CC a o podmínkách, které jsou s tím spojené, a také závazný legitimní překlad licence do českého jazyka.⁹⁶

6.1.6. Pracovní skupina pro překlad licence CC

V České republice se dosud nikdo nepokusil o překlad licence CC do češtiny na základě spolupráce s organizací Creative Commons, která tuto aktivitu s jednotlivými státy koordinuje. Chtějí-li tak autoři ze států, které zatím neimplementovaly licence CC do národní podoby, své dílo pod CC vydat, jsou většinou odkázáni na použití verze licence s označením „unported“, která je provozována v angličtině. Jde o základní verzi licence CC tak, jak ji sestavila organizace Creative Commons, a která v převážné míře slouží jako podklad pro národní verze států přistupujících k výše zmíněnému projektu CCi. Pro uživatele české domény ale verze unported představuje jazykovou bariéru, neboť nelze předpokládat, že každý potenciální uživatel bude rozumět podmínkám licence v anglickém znění.

Z iniciativy projektu WebArchiv byly od září 2007 na půdě Národní knihovny uspořádány schůzky, kterých se zúčastnily zástupci ministerstva kultury, právní experti na právo spojené s informačními technologiemi a zainteresovaní zástupci z akademické a knihovnické oblasti. Cílem těchto schůzek bylo určit, zda jsou CC licence v souladu s českou autorskoprávní legislativou, a podle výsledku navrhnout další postup k zajištění překladu licence CC do českého jazyka. Jednání přinesla konkrétní výsledky, které lze shrnout do následujících bodů:

- provozování licence CC je v souladu s českou autorskoprávní legislativou;
- stávající způsob aplikace a provozu licence je dostatečně srozumitelný a poskytuje základní informace nezbytné pro adekvátní zvolení typu licence na straně autora a dodržování licenčních podmínek na straně uživatele;
- úsilí o závazný překlad licence CC do češtiny se jeví jako optimální ve vztahu k rozšíření užívání licence mezi autory v České republice;

⁹⁶ Telec, I, Tůma, P.: Autorský zákon – komentář, C. H. Beck, 2007

- o vytvořením českého překladu úplného znění licence se dosáhne lepší provázanosti provozování licencí Creative Commons s českou autorsko-právní legislativou.⁹⁷

V návaznosti na tato doporučení byla vytvořena pracovní skupina s cílem zajistit legitimní překlad licence ve spolupráci s organizací Creative Commons v rámci projektu CCI. Vedoucí role se v pracovní skupině ujalo občanské sdružení Iuridicum Remedium, které usiluje o respektování práv jedince v digitálním věku, včetně práva autorů rozhodovat, za jakých podmínek své dílo zpřístupní. To se zavázalo právně závazný překlad ve spolupráci vyhotovit. Součástí implementačního procesu přitom bude připomínkové řízení k navrhovanému překladu ze strany jejich potenciálních uživatelů.⁹⁸

6.2. Inch Nails, Radiohead a spol. aneb zamýšlení nad možným budoucím vývojem v distribuci hudby

Trh s hudbou se v důsledku digitalizace za posledních deset let rapidně změnil. Zatímco v 90. letech si hudební průmysl užíval žně, nyní bojuje o přežití. Všechno započal internetový server Napster, který dovolil svým uživatelům, aby si jeho prostřednictvím vyměňovali hudební soubory zadarmo. Oproti očekávání však nahrávky, které unikly z nahrávacích studií před oficiální premiérou a masivně se šířily po Internetu, měly v obchodech velmi dobré prodeje. Tušení, že Napster fungoval spíše jako propagační rádio než jako zlodějská konkurence, později potvrdila i studie ekonomů z Harvardu. Napster nicméně v roce 2001 ukončil činnost v důsledku prohraného soudního sporu a povinnosti nahradit škodu ve výši 36 milionů dolarů. „*Tohle byl moment, kdy labely spáchaly sebevraždu,*“ říká dnes Jeff Kwatinetz, ředitel společnosti Firm, která se věnuje hudebnímu managementu. „*Měly neuvěřitelnou příležitost, protože všichni posluchači na internetu používali stejnou službu. Bylo to, jako kdyby každý poslouchal stejné rádio. Když byl Napster zavřen, těch 40 milionů lidí se rozešlo k různým službám.*“⁹⁹ Následně svět ovládl formát MP3, rychlé připojení na Internet a trh zaplavily MP3 přehrávače. Ideální prostředí pro nelegální sdílení autorských děl. Hudební nakladatelství tomu přitom svou nepružností značně přispěla. Namísto hledání nových cest se soustředila na stíhání uživatelů. Jenže jak již v 90. letech prorokoval newyorský rapper Chuck D: „*Potírat sdílení souborů na internetu je jako snažit se zastavit déšť.*“¹⁰⁰ Následovaly

⁹⁷ Dostupné na WWW: <<http://www.webarchiv.cz/ccskupina>>

⁹⁸ Gruber, L.: Licence Creative Commons a perspektiva jejich zavedení do českého prostředí. Ikaros [online]. 2008, roč. 12, č.3, dostupné na WWW: <<http://www.ikaros.cz/node/4612>>

⁹⁹ Třešňák, P.: Kam se řítí hudba. Respekt, 47/2007

¹⁰⁰ Třešňák, P.: Kam se řítí hudba. Respekt, 47/2007

další generace peer-to-peer sítí a především sofistikovaný protokol BitTorrent. Represe tedy nezabrala, naopak se počet uživatelů sdílejících hudbu na Internetu neustále zvyšuje.

Dříve než velká hudební vydavatelství tak na měnící se podmínky reagují a nové distribuční cesty hledají sami hudebníci. Například Paul McCartney nebo Joni Mitchellová prodali v roce 2007 svou novou desku nikoliv v upadajících obchodech s hudebními nosiči, ale prostřednictvím řetězce kaváren Starbucks. Prince nebo Lenny Kravitz vydali svá nová alba zdarma jako přílohu britských novin. Jejich následné série koncertů se vyprodaly do posledního místa.

V oblasti Internetu se jako jedni z prvních rozhodli vyzkoušet novou strategii britští Radiohead. Své nové album *In rainbows* vydali sami a zpřístupnili ji na Internetu za libovolnou částku, tedy i zadarmo. Experiment však rozhodně nedopadl jednoznačně – skupina na svém počínu sice pravděpodobně vydělala tím, že se nemuseli o peníze dělit s vydavatelstvím, distributorem a jinými subjekty, které se podílejí na celém procesu vydání alba a jeho cestě k zákazníkovi. Podle dostupných informací však za album zaplatilo pouze 38% uživatelů, kteří si zhotovili jeho rozmnoženinu, a pouhých 16% poslalo hudebníkům na účet sumu vyšší než osm dolarů, tj. cenu, za jakou se dá hudební album obvykle zakoupit v legálním obchodě iTunes.¹⁰¹ Přitom nesmíme zapomínat na fakt, že Radiohead mají milionovou fanouškovskou základnu, ze které mohou těžit. Noví a dosud neznámí interpreti budou tento model těžko moci využít.

Dalším experimentátorem v této oblasti je Trent Reznor se svou kapelou Nine Inch Nails, kteří letos v březnu vydali své album *Ghosts I-IV* bez nahrávací smlouvy pod licencí Creative Commons. Album přitom vyšlo v několika edicích. *Ghosts I*, zpřístupněné zcela zdarma, obsahuje 9 skladeb ve formátu MP3, na základě kterých se posluchači mohli rozhodnout, zda si album koupí či nikoliv. Za další edici nabízenou v několika formátech bez DRM ochrany a jiných omezení, která představuje kompletní album, zaplatí fanoušci 5 dolarů. Za 10 dolarů pak získají 2 CD a šestnáctistránkový booklet. Čtvrtá edice *Deluxe* za 75 dolarů pak obsahuje také vícestopové záznamy na DVD ve formátu WAV pro všechny skladby – díky tomu si fanoušek může skladby sám mixovat a upravovat. Tato edice obsahuje také Blu-ray disk a knihu doprovodných fotografií. Poslední limitovaná edice pak kromě výše uvedeného obsahovala *Ghosts I-IV* na čtyřech LP, přičemž jednotlivé kusy byly očíslovány a podepsány samotným Trentem Reznorem. Všech 2 500 kusů této edice bylo v okamžiku vyprodáno. V květnu pak kapela vydala pod licencí CC jako poděkování fanouškům další album *The Slip*,

¹⁰¹ Třešňák, P.: Kam se řítí hudba. Respekt, 47/2007

jehož rozmnoženinu si lze pořídit z webu kapely zcela zdarma. „Na naší hudbě jsem se nadřel a vložil do ní celé své srdce. takže upřímně doufám, že radost z ní s námi bude sdílet čím dál víc lidí.“¹⁰² Slovom Trenta Reznora není důvod nevěřit, nicméně jen pro radost hudbu zcela jistě nedělá. Cílem je najít nové a tvůrčí obchodní a marketingové strategie. Kapela Nine Inch Nails je ale legendou industriálního rocku s početným jádrem fanoušků, která si takovéto experimenty může dovolit.

Že musí hudební průmysl hledat nové cesty dosahování zisků, než prodejem hudebních nosičů, o tom jistě není pochyb. Cesta volného zpřístupňování děl na Internetu a následného vydělávání peněz koncerty, prodeji propagačních materiálů a podobně není nicméně tak ideální jak by se na první pohled mohlo zdát. Pokud nahrávací společnosti přijdou o peníze a ztratí důvěru v další investice, nebude tady nikdo, kdo bude vyhledávat nové talenty a umožní jim vybudovat si jméno a publikum. Sami představitelé hudebních vydavatelství přiznávají, že nelegální šíření hudby na Internetu má skutečně za následek jejich nižší zisky a tím i poloviční počet vydávaných debutových alb. Vydavatelství navíc vykonávala jakýsi předvýběr začínajících interpretů, zatímco Internet bude zavalený velkým množstvím hudby, ve kterém se uživatelé nevyznají. Nezbyvá než souhlasit s názorem hudebního futuristy Davem Kuskem: „Nový umělecký model říká, že každý může nahrát a distribuovat hudbu. Opravdu těžká část je ovšem propagace. Svět je plný hudby – a pravou hrůzou umělce je, že si ho nikdo nevšimne. Prostor je přehlcený a bude to ještě horší.“¹⁰³ V tomto směru se tak zdá být role velkých hudebních vydavatelství nenahraditelná. Ta se v novém systému budou pravděpodobně muset transformovat. Podle ředitelky českých Warner Music Ivy Millerové by se firmy v budoucnu měly starat o umělce kompletně, tedy nejen vydávat nahrávky, ale také zajišťovat koncerty, dělat jim propagaci a provozovat tzv. merchandising, tj. prodej triček, čepic atp. Tvůrčí přístup k obchodu, propagaci a komunikaci s fanoušky se tak nezbytně stane součástí úspěchu. Ani fyzické nosiče jistě nezmizí. Přinejmenším starší generace dají přednost hmatatelnému CD před virtuálním MP3 souborem. Internet lidem umožní poslechnout a vyzkoušet nahrávku, přičemž si řada lidí CD stejně potom koupí, jelikož mají rádi originály. U hmotných nosičů se dá nicméně očekávat snaha o exkluzivitu a přidání „něčeho navíc“, co lidi přiměje si originál koupit. Jako příklad můžeme uvést doplňkovou edici již zmíněného a na Internetu volně dostupného alba Radiohead. V obchodech dostanou fanoušci za cenu 80

¹⁰² Klimánek, O.: Když je hudba ke stažení opravdu zdarma, 14.5.2008, dostupné na WWW: <<http://www.dsl.cz/clanky-dsl/clanek-1064/kdyz-je-hudbe-ke-stazeni-opravdu-zdarma>>

¹⁰³ Třešňák, P.: Kam se řítí hudba. Respekt, 47/2007

dolarů luxusní sadu, která obsahuje rozsáhlý booklet s texty a fotografiemi a k tomu nahrávku s osmi písněmi navíc ve třech podobách – na CD, vinylu a počítačovém USB portu.¹⁰⁴

7. Ochrana autorského práva v prostředí Internetu

7.1. Obecně

Absolutní výlučná subjektivní práva k autorským dílům zajišťují výjimečné postavení jejich nositele ve vztahu ke všem ostatním osobám. Tato práva náleží pouze jejich nositeli, všichni ostatní jsou z nich vyloučeni a nesmí do nich zasahovat. Z hlediska ochrany je důležitým okamžikem zveřejnění díla (§ 4 AutZ), kterým se rozumí první zpřístupnění díla veřejnosti některým ze způsobů uvedených v autorském zákoně. S aktem zveřejnění díla AutZ spojuje některé právní následky, které mají vliv na rozsah, obsah nebo délku autorského práva. Kromě jiného půjde o vznik ochrany díla podle českého autorského práva a také o vznik většiny bezúplatných zákonných licencí.¹⁰⁵ Dispozice autora nad dílem tak už není absolutní jako tomu bylo před zveřejněním. Důvody, proč tomu tak je, nacházíme spíše v právní filozofii než v právu hmotném. Jedná se v podstatě o vyrovnání vztahu mezi autorem a společností. Autor svým dílem společnost obohacuje a měl by tedy od ní na oplátku něco dostat. Právní konstrukcí zajišťující v tomto vztahu zájmy autora je autorské právo a právním řešením zajišťujícím zájmy společnosti je jeho omezení. Legislativně-technickými nástroji pak jsou výjimky z autorskoprávní ochrany, zákonné licence a také kolektivní správa autorských děl.¹⁰⁶ Naproti tomu, jakékoli porušení výlučných osobnostních nebo majetkových práv představuje neoprávněný zásah do těchto práv a jejich nositel má právo se proti němu bránit. Tyto prostředky, které má autor podle právního řádu České republiky k dispozici jsou jednak povahy veřejnoprávní a jednak soukromoprávní. Těžiště ochrany nicméně leží v oblasti soukromoprávní, v případech zásahů do práva autorského se tak vyžaduje aktivní jednání oprávněné osoby. Veřejnoprávní ochrana by měla působit subsidiárně, tedy až tehdy, kdy prostředky práva soukromého nepostačují.

Základní pravidla ochrany duševního vlastnictví jsou nicméně zakotvena na ústavní úrovni, konkrétně v **Listině základních práv a svobod**. Jde především o článek 15 Listiny, podle kterého je zaručena svoboda vědeckého bádání a tvorby, článek 34, podle jehož odst. 1 jsou práva k výsledkům tvůrčí duševní činnosti chráněna zákonem, a podle odst. 2 je za podmínek zákona zaručeno také právo přístupu ke kulturnímu bohatství. Dále je významný také článek

¹⁰⁴ Třešňák, P.: Kam se řítí hudba. Respekt, 47/2007

¹⁰⁵ Telec, J, Tůma, P.: Autorský zákon – komentář, C. H. Beck, 2007

¹⁰⁶ Šalomoun, M.: Kolektivní správa – formace a deformace autorské vůle, Právní rozhledy 6/2004

11 Listiny, který zaručuje veřejné subjektivní právo každého vlastnit majetek, včetně majetku nehmotné povahy.¹⁰⁷ Nejvýznamnějším garantem ochrany těchto práv je vedle obecných soudů Ústavní soud ČR, který má v rámci tzv. abstraktní kontroly ústavnosti pravomoc rušit neústavní právní předpisy a v rámci tzv. konkrétní kontroly povinnost zabývat se ústavní stížností, kterou je oprávněn podat každý, kdo se domnívá, že bylo jednáním orgánu veřejné moci zasaženo do jeho ústavně zaručených práv a svobod.

7.2. Soukromoprávní prostředky ochrany

Základním prostředkem ochrany je tady soukromoprávní žaloba. Platí dispoziční zásada a občanské soudní řízení se zásadně zahajuje na návrh toho, kdo se u soudu domáhá ochrany, přičemž každý má právo domáhat se u soudu ochrany práva, které bylo ohroženo či porušeno (§ 3 OSŘ¹⁰⁸, § 4 OZ¹⁰⁹). Soud je tak hlavním garantem subjektivních občanských práv, tedy i práv plynoucích z práva autorského. Zahájení řízení je plně v rukou oprávněného subjektu, stejně jako vymezení jeho předmětu – tedy jaká práva a v jakém rozsahu bude v řízení vymáhat.

7.2.1. Svépomoc a ochrana pokojného stavu

Možnost použití svépomoci k ochraně svých práv vychází z obecného ustanovení § 6 OZ, který stanoví, že *„jestliže hrozí neoprávněný zásah do práva bezprostředně, může ten, kdo je tak ohrožen, přiměřeným způsobem zásah sám odvrátit.“* Moderní stát nicméně vykázal svépomoc na periferii dovolených exekučních prostředků, proto ji již nelze považovat za institut příliš významný.¹¹⁰

Obecně nelze vyloučit ani ochranu pokojného stavu, který může souviset s právem autorským podle § 5 OZ za legálních předpokladů tam stanovených, a to u příslušného orgánu státní správy, kterým je místně příslušný obecní úřad obce s rozšířenou působností. Účelem ochrany je tady zabezpečení stavu pokojného, nikoli právního, a účastníci se mohou následně domáhat ochrany u soudu.

¹⁰⁷ Telec, I.: Některé základní a obecné otázky nového českého autorského práva. Bulletin advokacie, 2001, č. 2-3

¹⁰⁸ Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

¹⁰⁹ Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

¹¹⁰ Švestka, J., Spáčil, J., Škárová, M., Hulmák, M. a kol. Občanský zákoník I. § 1 – 459. Komentář. 1. vydání. Praha : C.H.Beck, 2008

7.2.2. Ochrana podle AutZ

A. Prostředky přímé ochrany práva autorského

Nároky autora v případě neoprávněného zásahu do jeho práv jsou obsaženy v § 40 AutZ. Jednotlivé skutkové podstaty neoprávněných zásahů do autorského práva nejsou AutZ zvlášť upraveny a mohou být velmi rozmanité. Ustanovení § 40 má povahu generální klauzule. Autorskoprávní delikty můžeme rozdělit na ohrožovací a porušovací, přičemž obojí mohou představovat neoprávněné zásahy do výlučných osobnostních autorských práv a/nebo do výlučných majetkových autorských práv.¹¹¹

AutZ obsahuje demonstrativní výčet zvláštních žalobních nároků autora (nebo jeho právního nástupce), do jehož práv bylo zasaženo, které mu vznikají vůči tomu, kdo do jeho autorského práva neoprávněně zasáhl nebo jej ohrozil. S výjimkou odpovědnosti za náhradu škody jsou tyto nároky založeny na objektivní odpovědnosti, která vzniká bez ohledu na zavinění odpovědné osoby. Je třeba podotknout, že nároky autora jsou v tomto případě totožné s nároky výkonného umělce a výrobce zvukového záznamu v případě porušení jejich výlučných práv. Následující řádky týkající se autorů tedy platí i pro tyto nositele práv. Podle ustanovení § 40 AutZ má tak autor, do jehož práva bylo neoprávněně zasaženo nebo jehož právu neoprávněně zasáh hrozí, možnost domáhat se zejména:

- o určení svého autorství, tj. **nárok určovací**

V tomto případě se jedná o žalobu spočívající ve výkonu nároku, jímž je speciálně vybaveno autorské právo, a ne o určení existence práva nebo právního vztahu ve smyslu určovací žaloby podle § 80 písm. c) OSŘ a není proto zapotřebí prokazovat naléhavý právní zájem na tomto určení. Předmětem ochrany je toto subjektivní právo a nikoli pouhý naléhavý právní zájem.

- o zákazu ohrožení svého práva, včetně hrozícího opakování, nebo neoprávněného zásahu do svého práva včetně neoprávněného sdělování díla veřejnosti, tj. **nárok zdržovací** (zápůrčí, negatorní)

Tento nárok je možné úspěšně uplatňovat pouze, pokud zásah do autorského práva trvá nebo reálně hrozí, popř. hrozí jeho opakování.

- o sdělení údajů, tj. **nárok na poskytnutí informací**

Smyslem tohoto ustanovení je především získat informace o původu zboží nebo služeb, kterými jsou práva porušována, o distribučních kanálech a totožnosti třetích osob zúčastněných na porušení práva, a to za účelem ochrany před dalšími zásahy či zjištění

¹¹¹ Telec, I, Tůma, P.: Autorský zákon – komentář, C. H. Beck, 2007

informací o odpovědných osobách. Rozsah požadovaných informací je AutZ vymezen taxativně a zahrnuje informace o:

- způsobu a rozsahu neoprávněného užití díla,
- původu neoprávněně zhotovené rozmnoženiny či napodobeniny díla,
- ceně neoprávněně zhotovené rozmnoženiny či napodobeniny díla,
- ceně služby, která s neoprávněným užitím díla souvisí,
- totožnosti osob, které se neoprávněného užití díla účastní, a
- totožnosti osob, kterým byly předmětné rozmnoženiny či napodobeniny díla určeny za účelem jejich poskytnutí třetí osobě.

Práva na informace se přitom autor může domáhat vůči osobě, která do jeho práva neoprávněně zasáhla nebo jej ohrozila a na základě objektivní autorskoprávní odpovědnosti i vůči jiným zákonem demonstrativně stanoveným osobám, a to zejména vůči:

- držitelům neoprávněně zhotovené rozmnoženiny či napodobeniny díla za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu,
- osobám využívajícím za účelem prospěchu službu, která neoprávněně ohrožuje, zasahuje nebo zasahovala do práva autora (tzv. rušební službu),
- poskytovatelům služeb používaných při činnostech porušujících nebo ohrožujících autorské právo,
- osobám označeným výše uvedenými osobami za účastníky pořízení, výroby nebo distribuce rozmnoženiny nebo napodobeniny díla anebo poskytování rušební služby.

Takto získané informace pak mohou sloužit k postihu odpovědných osob nebo jako důkaz.

- o odstranění následků zásahu do práva, tj. **nárok odstraňovací** (restituční),

a to zejména:

- stažením neoprávněně zhotovené rozmnoženiny či napodobeniny díla nebo zařízení, výrobku nebo součástky podle § 43 odst. 2 z obchodování nebo jiného užití,
- stažením uvedených předmětů z obchodování a jejich zničením (tzn. konečným odstraněním z odbytových kanálů),
- zničením uvedených předmětů, a
- zničením nebo odstraněním materiálů a nástrojů použitých výlučně nebo převážně k výrobě uvedených předmětů.

Účelem restitučního nároku je odstranit důsledky neoprávněného zásahu a tak obnovit stav před zásahem (ohrožením). Jde především o nárok ve vztahu k hmotným předmětům, u nichž

existuje souvislost se zásahem do subjektivního autorského práva. Vzhledem k tomu, že výčet jednotlivých nároků je demonstrativní, nelze však vyloučit ani nároky jiné, zejména ve vztahu k nehmotným formám užití děl, tedy například v rámci Internetu.

- o poskytnutí přiměřeného zadostiučinění za způsobenou nemajetkovou újmu, tj. **nárok satisfakční**, zejména ve formě omluvy (morální satisfakce) či zadostiučinění v penězích (materiální satisfakce), pokud by se přiznání jiného zadostiučinění nejevilo dostačujícím. AutZ přitom výslovně stanoví možnost dohody o narovnání mezi stranami a pouze pokud k ní nedojde určí výši odškodného soud, který přihlédne zejména k závažnosti vzniklé újmy a k okolnostem, za nichž k zásahu do práva došlo.
- o zákazu poskytování služby, kterou využívají třetí osoby k porušování nebo ohrožování práva autora, tj. **zvláštní nárok zápůrcí vůči poskytovatelům služeb** (prostředníkům zásahu).

Tento zvláštní nárok byl do ustanovení AutZ vložen pod vlivem komunitární informační směrnice novelou z roku 2006. Na rozdíl od nároků ostatních nesměřuje tento vůči rušiteli nebo ohrožiteli práv autora, ale vůči osobám jiným, komunitárním právem nazývaným jako „prostředníci“. AutZ tak zakládá autorskoprávní odpovědnost osob za jednání odlišné od samotného porušování nebo ohrožování autorského práva. Jde o zvláštní, závislou skutkovou podstatu porušení autorského práva (v anglo-americkém systému jde o tzv. contributory infringement), kdy vznik autorskoprávní odpovědnosti za poskytování dotčených služeb je závislý na vzniku odpovědnosti třetích osob jako rušitelů či ohrožitelů autorského práva. Z toho vyplývá i procesní povinnost dokázat porušení nebo ohrožení autorského práva jako podmínku pro přiznání nároku vůči poskytovateli služeb.

AutZ ani informační směrnice okruh povinných osob nijak neomezuje, ačkoli se předmětný nárok zjevně vztahuje hlavně na poskytovatele služeb informační společnosti. Vymezení okruhu povinných osob podle tohoto ustanovení bude vždy nutné posoudit podle konkrétních okolností zejména s ohledem na existenci vztahu příčinné souvislosti mezi poskytováním služby a porušováním nebo ohrožováním autorského práva třetími osobami. Podpůrně zde lze použít i zahraniční soudní výklad, podle kterého je pro stanovení příčinného vztahu rovněž vhodné zhodnotit, jakým způsobem je služba propagována (tedy zda je přímo či nepřímo odkazováno na možnost porušování autorského práva), jaká byla učiněna opatření k zamezení užívání služby za účelem porušování nebo ohrožování autorského práva a jaký je vzájemný vztah mezi umožněním zásahů do autorského práva a způsobem získávání hospodářského nebo obchodního prospěchu za poskytování této služby. Toto ustanovení se tak podle okolností může vztahovat například na provozovatele centralizovaných či necentralizovaných

peer-to-peer sítí (viz. výše). provozovatele internetových kaváren nebo na provozovatele rozmnožovacích či kopírovacích služeb.

○ **uveřejnění rozsudku na náklady žalovaného**

Autorovi, jehož návrhu bylo vyhověno, může soud v rozsudku přiznat právo uveřejnit rozsudek na náklady účastníka, který ve sporu neuspěl, a podle okolností určit i rozsah, formu a způsob uveřejnění rozsudku. Může jít například o uveřejnění rozsudku v hromadných sdělovacích prostředcích, institut uveřejnění rozsudku tak plní i určitou funkci preventivní a odstrašující.

○ **nárok na náhradu škody a vydání bezdůvodného obohacení**

V zájmu zachování právní jistoty AutZ výslovně stanoví, že vznikem autorskoprávní odpovědnosti není dotčen případný vznik obecné soukromoprávní odpovědnosti za škodu a bezdůvodné obohacení vzniklé v souvislosti s porušením nebo ohrožením autorského práva. Nejde tak o žalobní nároky vyplývající z autorského zákona, ale o nároky, které se budou řídit obecnými občanskoprávními předpisy (§ 420 a násl. OZ, § 451 a násl. OZ).

Odpovědnost za škodu je na rozdíl od výše uvedených nároků založena na subjektivním principu, k jejímu vzniku se tedy vyžaduje zavinění škůdce. Obecným základem odpovědnosti za škodu je ustanovení § 420 OZ, které stanoví, že „každý odpovídá za škodu, kterou způsobil porušením právní povinnosti.“ Předpokladem vzniku odpovědnosti za škodu je tak porušení nebo ohrožení autorského práva či práva s ním souvisejícího, vznik škody, příčinná souvislost mezi nimi a zavinění, které je presumované ve formě nevědomé nedbalosti. Nahrazuje se pak skutečná škoda a ušlý zisk, přičemž v rámci zásahu do autorského práva půjde typicky o ušlý zisk, neboť dílo samotné jako nehmotný statek je nepoškoditelné. Náhrada ušlého zisku pak spočívá zpravidla v příjmu, který autorovi ušel tím, že v důsledku protiprávního jednání třetí osoby došlo k zamezení užití díla autorem samotným nebo třetí osobou na základě jeho svolení. AutZ zakotvuje možnost autora domáhat se namísto skutečně ušlého zisku náhrady ušlého zisku ve výši odměny, která by byla obvyklá za získání takové licence v době neoprávněného nakládání s dílem.

Odpovědnost za bezdůvodné obohacení je naopak založena na zásadě objektivní odpovědnosti. Ustanovení § 451 odst. 1 OZ stanoví, že „kdo se na úkor jiného bezdůvodně obohatí, musí obohacení vydat.“ Odst. 2 předmětného ustanovení pak zakotvuje jednotlivé zvláštní skutkové podstaty bezdůvodného obohacení. Jestliže tak někdo užije cizího díla bez některého z právních důvodů uvedených v AutZ, je zpravidla naplněna skutková podstata bezdůvodného obohacení plněním bez právního důvodu (*condictio indebiti*). Pro určení výše bezdůvodného obohacení obsahuje AutZ speciální úpravu, podle které „výše bezdůvodného

obohacení vzniklého na straně toho, kdo neoprávněně nakládal s dílem, aniž by k tomu získal potřebnou licenci, činí dvojnásobek odměny, která by byla za získání takové licence obvyklá v době neoprávněného nakládání s dílem.“ Takto pojatý způsob určení výše bezdůvodného obohacení ztrácí charakter pouhého restitučního nároku a blíží se již pojetí sankčnímu, kdy dvojnásobná výše bezdůvodného obohacení v sobě zahrnuje nejen vydání neoprávněného majetkového prospěchu, ale i určitou soukromoprávní pokutu vyplácenou k rukám majitele práva za neoprávněné užití autorského díla. Pokud navíc obohacený nejednal v dobré víře, je povinen vydat i veškeré užítky z bezdůvodného obohacení podle § 458 odst. 2 OZ. Užítkem může být například čistý zisk z neoprávněného užití.

Je třeba si uvědomit, že skutkové podstaty škody a bezdůvodného obohacení představují dva soukromoprávní delikty, přičemž není vyloučeno, aby jedním zásahem došlo k souběhu obou. Jde o dvě samostatné skutkové podstaty a dvě samostatné soukromoprávní odpovědnosti s tím spojené, které se navzájem nevyčerpávají. Jakmile je však naplněn též znak obohacení, např. nezmenšení majetku nezaplacením licenční odměny, půjde o skutkovou podstatu bezdůvodného obohacení, protože škoda tento znak nevykazuje.

Výše uvedeným hmotněprávním nárokům vyplývajícím z autorského práva, odpovídají i příslušné druhy žalob ve smyslu jejich demonstrativního výčtu podle § 80 OSŘ. Dalšími významnými procesněprávními nároky jsou zejména předběžná opatření podle § 74 a násl. OSŘ podmíněné složením jistoty, zajištění důkazu podle § 78 OSŘ a nově také zajištění důkazu ve sporech týkajících se práv z duševního vlastnictví podmíněné složením jistoty podle § 78b a násl. a § 102 odst. 4 OSŘ.

Co se týče **aktivní věcné legitimace** k ochraně autorského práva před jeho ohrožením či porušením, zákon ji přiznává:

- v první řadě autorovi díla jakožto původnímu nabyvateli absolutního autorského práva k dílu s tím, že podle § 8 odst. 4 AutZ se ochrany práva autorského k dílu spoluautorů může domáhat i jednotlivý spoluautor samostatně,
- dědicovi absolutního autorského práva k dílu jako odvozenému nabyvateli, kterým může být osoba fyzická, právnická nebo stát,
- jinému nabyvateli absolutního práva autorského po smrti autora než je dědic – především nástupnické právnické osoby při zániku dědice – právnické osoby bez likvidace,
- státu v případě odúmrti či zániku dědice – právnické osoby bez právního nástupce,
- osobě spravující vlastním jménem absolutní autorské právo náležející autorovi nebo jeho dědici, pokud je oprávněna jednat vlastním jménem ve prospěch autora nebo

dědice, a to v rozsahu výkonu absolutního autorského práva, pokud do něj patří i domáhání se ochrany vykonávaného cizího práva vlastním jménem,

- výhradnímu licenčnímu nabyvateli oprávnění k výkonu práva dílo užít v rozsahu ustanovení § 41 AutZ. Jde o zákonné zakotvení možnosti výhradního licenčního nabyvatele domáhat se nezávisle na autorovi vlastním jménem svého výhradního oprávnění vůči třetím osobám.
- zákonnému vykonavateli výlučných absolutních majetkových práv v rozsahu ustanovení § 41 AutZ – půjde především o zaměstnavatele v případě díla zaměstnaneckého (§ 58 AutZ).
- právnické osobě, která získala veřejnoprávní oprávnění Ministerstva kultury k výkonu kolektivní správy absolutních autorských práv pro vymezený obor tvůrčí činnosti ve stanovené oblasti podle § 98 AutZ a pokud jde o domáhání se postmortální ochrany díla podle § 11 odst. 5 AutZ,
- osobám autorovi blízkým a právnickým osobám sdružujícím autory, pokud jde o domáhání se postmortální ochrany díla, na základě § 11 odst. 5 AutZ.

V této souvislosti je rovněž užitečné zmínit, že novelou AutZ z roku 2006 byla provedena také novelizace OSŘ týkající se zastoupení účastníků v jednání před soudem. Ustanovení § 26 odst. 4 tak stanoví, že *„ve sporech o nárocích vycházejících z autorského zákona, o nárocích z ohrožení a porušení práv podle autorského zákona a o nárocích na vydání bezdůvodného obohacení získaného na úkor toho, komu svědčí práva podle autorského zákona, se účastník může dát zastupovat právnickou osobou, k jejímuž předmětu podnikání, popřípadě činnosti patří ochrana práv podle autorského zákona.“* Jedná se však pouze o možnost procesního zastoupení majitele práva, nikoli o aktivní věcnou legitimaci.

Ve sporech o nárocích vycházejících z autorského zákona, o nárocích z ohrožení a porušení práv podle autorského zákona a o nárocích na vydání bezdůvodného obohacení získaného na úkor toho, komu svědčí práva podle autorského zákona rozhodují podle ustanovení § 9 odst. 2 písm. b) OSŘ jako soudy prvního stupně krajské soudy. Sporná zůstává věcná příslušnost v případě nároků z odpovědnosti za škodu, která souvisí s porušením či ohrožením autorského práva, neboť o tomto nároku se výše citované ustanovení OSŘ výslovně nezmiňuje. Vždy bude třeba posuzovat, zda je požadovaná náhrada škody přímým nárokem z ohrožení či porušení autorského práva, anebo zda zde existuje jen určitá předmětová, funkční nebo časová souvislost. V případě nároku na náhradu ušlého zisku bude vhodné přiklonit se k věcné příslušnosti krajských soudů. Takový výklad je v souladu s principem hospodárnosti řízení a

principem ústavně konformního výkladu, neboť se jím usnadňuje přístup ke spravedlnosti majitele práva.¹¹²

Autorské právo jako takové je nepromlčitelné, relativní majetkové nároky z autorského práva vyplývající se však promlčují v obecné promlčecí lhůtě, která činí tři roky a počíná běžet ode dne, kdy právo mohlo být vykonáno poprvé, tedy ode dne, kdy předmětné majetkové nároky mohly být poprvé uplatněny (§ 100 a násl. OZ). Výjimku tvoří právo na náhradu škody a právo na vydání bezdůvodného obohacení, pro které platí promlčecí doby zvláštní, a to dvouletá promlčecí doba subjektivní a tříletá promlčecí doba objektivní. Pokud však jde o škodu způsobenou úmyslně či o úmyslné bezdůvodné obohacení, činí objektivní promlčecí doba deset let ode dne, kdy došlo k události, z níž škoda vznikla nebo ode dne, kdy došlo k bezdůvodnému obohacení (§ 106 a § 107 OZ).

B. Nepřímá ochrana autorského práva – technické prostředky ochrany práv a informace o správě práv k dílu

Ochrana zvukových záznamů proti rozmnožování se stala jedním ze způsobů, kterým se výrobci zvukových záznamů snaží snížit dopad rozvoje informačních technologií na trh se zvukovými nosiči. V roce 1999 tak RIAA¹¹³ založila Secure Digital Music Initiative („SDMI“), jejímž cílem je produkovat systémy, které by umožňovaly ochranu souborů před kopírováním a jejich následnou distribuci, především prostřednictvím Internetu.

Ochrany zvukových záznamů je možné dosáhnout následujícími dvěma způsoby:

- **zásahem do digitálního kódu záznamu.** Tohoto způsobu využívá především ochrana prostřednictvím tzv. vodoznaků (watermarks), kterými se rozumí řetězec přidaný neoddělitelně ke zdrojovým datům chráněného souboru. Ten pak slouží autorovi k prokázání, že určité dílo není originálem, ale kopií jeho autorského díla; anebo
- **zásahem do zápisu zvukového záznamu na nosiči.** Tato ochrana se používá v souvislosti s kopírováním CD a spočívá v tom, že se v přepisu zvukového záznamu na kompaktní disk záměrně udělá chyba, která nebrání přehrání CD v CD přehrávači, avšak CD-ROM mechaniky počítačů si s nimi neporadí.¹¹⁴

V § 43 AutZ je zakotvena ochrana technických prostředků ochrany práv proti jejich obcházení, která spočívá ve stanovení **speciálních autorskoprávních deliktů**, které jsou

¹¹² Telec, I., Tůma, P.: Autorský zákon – komentář, C. H. Beck, 2007

¹¹³ RIAA, neboli Recording Industry Association of America, je nezisková obchodní organizace sídlící v USA, která byla založena k ochraně zájmů nahrávacích společností. Je známá zejména svým nekompromisním postupem vůči subjektům, porušujícím autorská práva.

¹¹⁴ Čermák, J.: Internet a autorské právo. Praha, Linde Praha, a.s. 2003

nezávislé a nepodmíněné samotným porušením nebo ohrožením autorského práva. Cílem tohoto ustanovení je posílit právní postavení autorů autorských děl k ochraně opatření sloužících obraně proti neoprávněnému pořizování rozmnoženin autorských děl a dalším neoprávněným jednáním. Technická a technologická ochrana děl je v době prudkého rozvoje možností přístupu k autorským dílům a usnadňování pořizování rozmnoženin autorských děl a jiných užití daných úrovní techniky velmi významným prostředkem zajištění práv autorů.¹¹⁵

Tato ochrana tak nesměřuje vůči osobám, které se dopouštějí neoprávněného výkonu autorského práva, nýbrž vůči tomu, kdo sice dílo sám neužívá, svou činností však objektivně umožňuje, aby mohlo být dílo jím nebo třetími osobami užito, přičemž to, zda k užití díla skutečně došlo, je autorskoprávně bezvýznamné. Vzhledem k širokému legálnímu vymezení autorskoprávně chráněných technických prostředků a možnému uplatnění jejich ochrany nezávisle na vzniku eventuální autorskoprávní odpovědnosti za samotný zásah do autorského práva, však tato ochrana přináší také některé autorskoprávně nežádoucí důsledky. Půjde především o možnost majitelů práv fakticky kontrolovat i taková nakládání s dílem, která sama o sobě nepředstavují zásah do autorského práva, jako je například samotný přístup k dílu. Jedná se ale o nevyhnutelné vedlejší důsledky, které s sebou v současné době účinná ochrana autorských práv přináší.¹¹⁶

V rámci ochrany účinných technických prostředků pak oprávněným osobám svědčí stejné nároky, jako při samotném neoprávněném výkonu autorského práva.

Novela AutZ z roku 2006 s sebou přinesla nové znění § 43 odst. 1, který stanoví, že „do práva autorského neoprávněně zasahuje ten, kdo obchází účinné technické prostředky ochrany práv podle tohoto zákona.“ Je přitom bezvýznamné, za jakým účelem k takovému obcházení dochází, zda je to v rámci podnikání nebo za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu či nikoli. Stejně tak je bez významu, zda k obcházení došlo za účelem porušení autorského práva.

Ustanovení § 43 odst. 2 pak zakotvuje delikt tzv. nekalého pomůckářství, který směřuje vůči osobě, která sama sice technické prostředky ochrany neobchází, svou činností však jejich obcházení objektivně umožňuje. Odst 2 tak stanoví: „Do práva autorského neoprávněně zasahuje také ten, kdo vyrábí, dováží, přijímá, rozšiřuje, prodává, pronajímá, propaguje prodej nebo pronájem nebo drží k obchodnímu účelu zařízení, výrobky nebo součástky nebo poskytuje služby, které

¹¹⁵ Kříž, J., Holcová, I., Kordáč, J., Křesťanová, V.: Autorský zákon a předpisy související. Komentář. Linde Praha a.s. 2005

¹¹⁶ Telec, I, Tůma, P.: Autorský zákon – komentář, C. H. Beck, 2007

- a) jsou za účelem obcházení účinných technických prostředků nabízeny, propagovány nebo uváděny na trh,
- b) mají vedle obcházení účinných technických prostředků jen omezený obchodně významný účel nebo jiné užití, nebo
- c) jsou určeny, vyráběny, upravovány nebo prováděny především s cílem umožnit nebo usnadnit obcházení účinných technických prostředků.¹¹⁷

V odst. 3 citovaného ustanovení je pak zakotvena definice účinných technických prostředků ochrany, která je poměrně široká: „Účinnými technickými prostředky podle tohoto zákona se rozumí jakákoli technologie, zařízení nebo součástka, která je při své obvyklé funkci určena k tomu, aby zabraňovala nebo omezovala takové úkony ve vztahu k dílům, ke kterým autor neudělil oprávnění, jestliže užití díla může autor kontrolovat uplatněním kontroly přístupu nebo ochranného procesu jako je šifrování, kódování nebo jiná úprava díla nebo uplatněním kontrolního mechanismu rozmnožování.“ V praxi půjde zejména o tyto prostředky:

- **omezení přístupu k dílu (access control)**, tedy zejména
 - prostředky omezující zpřístupnění díla z jeho rozmnoženiny, zejména digitálního záznamu,
 - prostředky omezující okruh možných zařízení ke zpřístupnění díla, například prostředky umožňující zpřístupnění díla pouze na klasickém CD přehrávači a nikoli na osobním počítači,
 - prostředky omezující počet opakovaného zpřístupnění díla, tj. zamezující opakované přehrání zvukového záznamu díla,
 - omezení přenosu díla prostřednictvím sítí elektronických komunikací, tj. například prostředky omezující přístup ke zpřístupněnému obsahu podle okruhu osob (předplatitelé služby), států nebo regionů nebo času zpřístupnění díla.
- **omezení pořizování rozmnoženin díla (copy control)**, tedy především prostředky omezující počet rozmnoženin vytvořených z konkrétní rozmnoženiny díla, aniž by byla omezena možnost vnímání díla z této rozmnoženiny, popřípadě prostředky bránící dalšímu pořízení rozmnoženiny z rozmnoženiny pořízené uživatelem.¹¹⁷

Odst. 4 předmětného ustanovení, který byl vložen novelou AutZ z roku 2006 řeší pod vlivem komunitárního práva v praxi častý konflikt mezi ochranou technických prostředků a zákonem povolenými způsoby bezesmluvního užití díla. Uživatel totiž není oprávněn obcházet technické prostředky ochrany či vyrábět nebo šířit nekalé pomůcky ani pro účely výkonu

¹¹⁷ Telec, I, Tůma, P.: Autorský zákon – komentář, C. H. Beck, 2007

zákonem dovolených bezsmluvních užití díla. Z toho důvodu vyžaduje AutZ po majiteli autorského práva učinit taková opatření, která umožní v nezbytném rozsahu výkon zákonem uvedených bezsmluvních užití děl, a to úpravou technického prostředku nebo jinak. Uvedenou povinnost tak autor splní, pokud poskytne sám nebo prostřednictvím jiné osoby technické prostředky k odstranění zabezpečení oprávněnému uživateli. Tato povinnost se však vztahuje pouze na v odst. 4 taxativně stanovená bezsmluvní užití, tedy ne na všechna volná užití díla a bezúplatné zákonné licence. Není bez zajímavosti, že zhotovení rozmnoženiny pro osobní potřebu podle § 30 AutZ mezi ně nepatří. V tomto případě majitel práva podle své vůle může, ale nemusí, dílo zpřístupnit. Pokud ho zpřístupní, je oprávněn přijmout odpovídající opatření ohledně počtu takových rozmnoženin.

Ve vztahu k prostředí Internetu tady však platí neuplatnitelnost výjimek z ochrany, kterou zakotvuje § 43 ve svém odst. 5. Ten stanoví, že „*ustanovení odstavce 4 se nevztahuje na dílo, které bylo autorem či s jeho souhlasem zpřístupněno veřejnosti způsobem podle § 18 odst. 2.*“, tj. tak, že k němu může mít kdokoli přístup v místě a čase podle své vlastní volby zejména prostřednictvím počítačové nebo obdobné sítě. V případě takto zpřístupněného díla tedy není majitel práv povinen umožnit bezsmluvní užití díla ani v případě taxativně uvedených výjimek podle odst. 4.

Na ustanovení § 43 navazuje ustanovení § 44, které zavádí nový zvláštní autorskoprávní delikt, který spočívá v **odstraňování informací o správě práv k dílu**. S rostoucími technologickými možnostmi pořízování rozmnoženin autorských děl a jejich zpřístupňování veřejnosti prostřednictvím sítí elektronických komunikací je majiteli autorského práva stále častěji uplatňována správa jejich práv prostřednictvím elektronických prostředků spočívajících také v elektronické identifikaci díla, majitele práva a způsobů užití díla

§ 44 tak ve svém odst. 1 stanoví dvě skutkové podstaty zvláštního autorskoprávního deliktu, jehož účelem je ochrana informace o správě autorských práv, a ve svém odst. 2 vymezuje pojem informace o správě práv:

„(1) Do práva autorského zasahuje též ten, kdo bez svolení autora způsobuje, umožňuje, usnadňuje nebo zastírá porušování práva autorského tím, že

- a) odstraňuje nebo mění jakoukoli elektronickou informaci o správě práv k dílu, nebo*
- b) rozšiřuje, dováží nebo přijímá za účelem rozšiřování, vysílá nebo sděluje veřejnosti, a to i způsobem podle § 18 odst. 2, dílo, ze kterého byla informace o správě práv nedovoleně odstraněna nebo změněna.*

(2) Informací o správě práv k dílu podle odstavce 1 je jakákoli informace určená autorem, která identifikuje dílo, autora nebo jiného nositele práva, nebo informace o způsobech a podmínkách užití díla a jakákoli čísla nebo kódy, které takovou informaci představují. Totéž platí i pro informaci, která je připojena k rozmnoženině díla nebo se objevuje v souvislosti se sdělováním díla veřejnosti.“

7.2.3. Ochrana v rámci práva nekalosoutěžního¹¹⁸

Nakládání s právy k nehmotným statkům může také být předmětem hospodářské soutěže a neoprávněný zásah do práv duševního vlastnictví může představovat i tzv. nekalosoutěžní jednání. Je tedy možné, aby oprávněné subjekty k ochraně svých práv využívaly také soutěžní ochrany, tedy právní úpravy práva proti nekalé soutěži, které je zakotveno v § 44 a násl. obchodního zákoníku („OBZ“)¹¹⁹ Ustanovení § 44 odst. 1 OBZ říká, že „*nekalou soutěží je jednání v hospodářské soutěži, které je v rozporu s dobrými mravy soutěže a je způsobilé přivodit újmu jiným soutěžitelům nebo spotřebitelům. Nekalá soutěž se zakazuje.*“ Toto základní ustanovení o nekalé soutěži je generální klauzulí, jejímž úkolem je stanovit základní kritéria pro posuzování určitého jednání jako nekalé soutěže. Toto ustanovení se použije vždy, neexistuje-li v rámci platné právní úpravy určitá zvláštní, výslovně zakotvená skutková podstata nekalé soutěže. Demonstrativní výčet zvláštních skutkových podstat nekalé soutěže pak obsahuje odst. 2 citovaného ustanovení, z nichž ve věcech autorského práva a práv s ním souvisejících mohou především připadat v úvahu: klamavé označení zboží a služeb, vyvolávání nebezpečí záměny, parazitování na pověsti podniku, výrobků či služeb jiného soutěžitele nebo srovnávací reklama¹²⁰. Osoba, jejíž práva byla nekalou soutěží ohrožena či porušena, má pak podle § 53 OBZ právo uplatňovat následující nároky, kterým odpovídají právní prostředky ochrany v podobě různých žalob daných povahou porušeného práva:

- **nárok zdržovací** – tedy domáhat se toho, aby se rušitel závadného jednání zdržel, pokud toto trvá nebo hrozí,
- **nárok restituční** – možnost domáhat se odstranění závadného stavu,
- **nárok satisfakční** – možnost požadovat přiměřené zadostiučinění, které může být poskytnuto i v penězích,
- **nárok reparační** – právo požadovat náhradu škody a vydání bezdůvodného obohacení.

¹¹⁸ Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. a kol. : Obchodní zákoník. Komentář, C.H.Beck, 2006

¹¹⁹ z. č. 513/1991 Sb., Obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

¹²⁰ Telec, I., Tůma, P.: Prostředky právní ochrany duševního vlastnictví na českém území, Časopis pro právní vědu a praxi, 1/2004

7.3. Veřejnoprávní prostředky ochrany

Na rozdíl od žalob typických pro oblast soukromého práva, kde je předpokladem soudního řízení iniciativa nositelů příslušných práv, v oblasti veřejného práva postupují příslušné orgány z úřední povinnosti. Důležitou roli však hraje oznamovatel v tom smyslu, že aby mohlo být v dané věci zahájeno příslušné řízení, musí se dotyčný orgán o porušení práva nějakým způsobem dozvědět.

7.3.1. **Trestněprávní ochrana**

Trestné činy představují jednu z kategorií společensky škodlivého a protiprávního jednání. Trestným činem může být pouze takový čin, který dosahuje určitého stupně nebezpečnosti pro společnost a naplní znaky vymezené v trestním zákoně, tedy znaky příslušné skutkové podstaty trestného činu. Za splnění těchto předpokladů, tedy jak materiálního, tak formálních znaků trestného činu, mezi které patří znaky skutkové podstaty, věk a přičetnost, mohou být trestným činem i taková jednání, kterými je zasaženo do práv duševního vlastnictví.

S přijetím autorského zákona došlo rovněž k novelizaci trestního zákona („TZ“)¹²¹ a skutková podstata trestného činu **porušování autorského práva, práv souvisejících s právem autorským a práv k databázi dle § 152 TZ** byla rozšířena i na některá nově zavedená práva v AutZ. § 152 TZ tak stanoví následující:

„(1) Kdo neoprávněně zasáhne do zákonem chráněných práv k autorskému dílu, uměleckému výkonu, zvukovému či zvukově obrazovému záznamu, rozhlasovému nebo televiznímu vysílání nebo databázi, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo peněžitým trestem nebo propadnutím věci.

(2) Odnětím svobody na šest měsíců až pět let nebo peněžitým trestem nebo propadnutím věci bude pachatel potrestán,

a) získá-li činem uvedeným v odstavci 1 značný prospěch, nebo

b) dopustí-li se takového činu ve značném rozsahu.“

Jedná se o trestněprávní normu s blanketní dispozicí, která odkazuje na předpisy o právu autorském a právech s ním souvisejících, což umožňuje, aby nemuselo docházet ke změně tohoto ustanovení TZ při každé změně AutZ a prováděcích předpisů.¹²²

Trestný čin podle § 152 vyžaduje úmyslnou formu zavinění, a to alespoň ve formě úmyslu nepřímého. Neznalost AutZ se posuzuje stejně jako neznalost normy trestní a pachatele proto nevyvívá. Jednání spočívá v tom, že pachatel neoprávněně zasáhne do zákonem

¹²¹ Zákon č. 140/1961 Sb., Trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů

¹²² Šámal, P., Půry, F., Rízman, S.: Trestní zákon. Komentář. C.H.Beck, 2004

chráněných práv k výsledkům tvůrčí duševní činnosti, jejichž okruh odpovídá AutZ, přičemž zásah může spočívat v porušení nebo ohrožení osobnostních i majetkových práv jejich nositelů.

Přísněji trestné je jednání pachatele, které porušuje autorské nebo s ním související právo a pachatel takovým jednáním získá značný prospěch, který dosahuje nejméně částky 500 000 Kč. Finanční ztráty, které byly jednáním pachatele způsobeny nositelům předmětných práv, nelze s prospěchem pachatele z trestného činu nicméně ztotožňovat. Dále je přísněji trestné také dopustí-li se pachatel takového činu ve značném rozsahu, který je třeba vykládat s přihlédnutím ke všem konkrétním okolnostem případu, zejména rozsahu a závažnosti neoprávněného nakládání s dílem. O značný rozsah půjde tehdy, když se bude jednat o opakovanou a déle trvající trestnou činnost pachatele, přihlédne se také k počtu spotřebitelů, k rozloze oblasti, v níž k neoprávněnému jednání došlo apod.¹²³

Pro úplnost je vhodné poznamenat, že součástí trestního řízení může být i tzv. řízení adhezní, tj. připojené řízení o náhradě škody. Toto řízení představuje pro poškozeného majitele práva možnost domoci se svých majetkových nároků již v samotném trestním řízení. Vydání bezdůvodného obohacení ale předmětem adhezního řízení není a majitel autorského práva ani kolektivní správce práv tak nemohou zpravidla v trestním řízení uplatnit vydání ušlé autorské odměny, která je také trestněprávní praxí většinou považována za nárok z bezdůvodného obohacení.¹²⁴

7.3.2. Správněprávní ochrana

Méně závažné případy neoprávněných zásahů do výše zmíněných práv lze postihnout jako přestupek, popř. jiný správní delikt. Přestupkem je ve smyslu ustanovení § 2 zákona o přestupcích („PřesZ“)¹²⁵ zaviněné jednání, které porušuje nebo ohrožuje zájem společnosti a je za přestupek výslovně označeno v tomto nebo jiném zákoně. Od trestných činů se pak přestupky odlišují zejména stupněm společenské nebezpečnosti a znakem zavinění, kdy ke spáchání přestupku postačí míra nebezpečnosti činu pro společnost nepatrná a zavinění z nedbalosti, a to i nedbalosti nevědomé, pokud není stanoveno jinak.¹²⁶ Na základě zákona 216/2006 Sb. byla v autorském zákoně založena nová skutková podstata přestupku § 105a pro postih neoprávněného užití autorského díla, uměleckého výkonu, rozhlasového nebo

¹²³ Šámal, P., Půry, F., Rizman, S.: Trestní zákon. Komentář. C.H.Beck, 2004

¹²⁴ Telec, I., Tůma, P.: Autorský zákon – komentář, C. H. Beck, 2007

¹²⁵ Zákon č. 200/1990 Sb., Zákon o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů

¹²⁶ Červený, Z., Šlauf, V.: Přestupkové právo. Komentář k zákonu o přestupcích včetně textu souvisejících předpisů. Linde Praha a.s., 2008

televizního vysílání nebo databáze. Tím došlo k přesunutí právní úpravy správněprávních deliktů na úseku autorského práva a práv souvisejících do samotného ustanovení AutZ. V důsledku toho došlo k vypuštění dosavadního postihu uvedeného jednání z PřesZ úpravou jeho ustanovení § 32 písm. a). Ustanovení § 105a AutZ nyní zakotvuje **několik skutkových podstat přestupků**. Jednak je to přestupek neoprávněného užití nehmotných předmětů chráněných autorským zákonem podle ustanovení písm. a), který původně upravovalo ustanovení § 32 odst. 1 písm. a) PřesZ. Ustanovení písm. b) pak stanoví přestupky neoprávněného obcházení účinných technických prostředků ochrany práv, nekalého pomůckářství, pozměňování elektronické informace o správě práv a nakládání s rozmnoženinou, na které byla elektronická informace pozměněna. Ustanovení písm. c) pak stanoví přestupek nesplnění oznamovací povinnosti podle § 24 odst. 6 AutZ, tedy neposkytnutí informace nezbytné pro zajištění platby tzv. náhradní autorské odměny za opětný prodej originálu díla uměleckého obchodníkem. Za jednotlivé přestupky je pak v ustanovení odst. 2 stanovena výše pokut, které jsou podstatně vyšší než tomu bylo v předchozí zákonné úpravě.

Novelou AutZ z roku 2006 bylo do AutZ vloženo také nové ustanovení § 105b, které upravuje správní delikty právnických a podnikajících fyzických osob, tedy **tzv. jiné správní delikty**. Ty jsou správněprávně postižitelné podle zvláštních předpisů mimo ustanovení PřesZ a není u nich vyžadováno zavinění. Skutkové podstaty jiných správních deliktů jsou totožné se skutkovými podstatami přestupků.

Ustanovení § 105c AutZ pak upravuje ustanovení společná všem správním deliktům na úseku autorského práva a práv souvisejících. V jeho odst. 1 je zakotvena možnost liberace právnické osoby, pokud prokáže, že vynaložila veškeré úsilí, které bylo možno požadovat, aby porušení právní povinnosti zabránila. Dále v odst. 4 stanoví, že správní delikty podle AutZ projednávají a rozhodují o nich v prvním stupni obecní úřady obcí s rozšířenou působností, v jejichž územním obvodu byl správní delikt spáchán. Případný nárok na náhradu škody lze uplatnit v přestupkovém řízení (§ 70 PřesZ), nikoli však ve správním řízení o tzv. jiném správním deliktu (čl. 2 odst. 3 Ústavy a čl. 2 odst. 2 Listiny základních práv a svobod).

7.3.3. Ochrana podle spotřebitelského práva

Další významný prostředek ochrany představuje pro majitele práv duševního vlastnictví spotřebitelské právo, jehož základním pramenem úpravy je zákon č. 634/1992 Sb. o ochraně spotřebitele. Účelem tohoto zákona je primárně především ochrana práv spotřebitelů, nikoli majitelů práv duševního vlastnictví, nicméně jde o významný prostředek ochrany i jejich

práv. být odvozené povahy. Povinnosti na základě tohoto zákona vznikají podnikatelům v souvislosti s jejich podnikatelskou činností. Zákon stanoví obecný zákaz jednání, jimiž dochází ke klamání spotřebitele. To spočívá zejména v uvádění nepravdivých, nedoložených, neúplných či nepřesných, nejasných či dvojsmyslných nebo přehnaných údajů nebo zamlčování údajů o skutečných vlastnostech výrobků nebo služeb, a dále pak také nabídka nebo prodej výrobků nebo zboží porušujících některá práva duševního vlastnictví či jeho skladování za účelem prodeje. Ochrana se tedy vztahuje také na poskytování služeb, nikoli jen obchodování s výrobky. Dozor nad dodržováním povinností stanovených tímto zákonem vykonávají živnostenské úřady a Česká obchodní inspekce. Za porušení tohoto zákona, které je tzv. jiným správním deliktem, lze uložit pokutu. V případě bezprostředního ohrožení majetku je dozorový orgán oprávněn pozastavit prodej výrobků nebo poskytování služeb nebo uzavřít provozovnu. Podnět k přijetí příslušných opatření pak může podat kdokoli, kdo prokáže právní zájem na zamezení podnikání zasahujícího do práv duševního vlastnictví.¹²⁷

7.3.4. Ochrana podle živnostenského zákona

V České republice je v zásadě možné podnikat pouze na základě živnostenského nebo obdobného oprávnění, které udělují živnostenské úřady. Živnostenské oprávnění je uděleno v závislosti na předmětu podnikání buď vždy při splnění stanovených podmínek nebo na základě správního uvážení živnostenského úřadu v případě koncesovaných živností. Vedle samotného udělování živnostenských oprávnění pak živnostenské úřady provádějí tzv. živnostenskou kontrolu plnění povinností stanovených živnostenským zákonem, ustanoveními právních předpisů vztahujících se na živnostenské podnikání a podmínek provozování živnosti uložených v koncesní listině. Pokud podnikatel tyto povinnosti závažným způsobem porušuje, může příslušný živnostenský úřad živnostenské oprávnění pozastavit nebo odejmout. Mezi závažné porušování povinností podnikatele patří právě také porušování práv k duševnímu vlastnictví. To je nejčastější při provozování obchodu se zbožím, na němž vážnou práva duševního vlastnictví, provozování technologicky náročné výrobní činnosti, vydavatelské a nakladatelské činnosti, organizování uměleckých produkcí apod. Jako příklad lze uvést povinnost provozovatele živnosti – výroba, rozmnožování a nahrávání zvukových a zvukově obrazových záznamů, respektovat a dodržovat práva autorů děl a výkonných umělců při pořizování takového záznamu. Živnostenský zákon takové povinnosti sice výslovně neukládá a živnostenské úřady tedy nemají v kompetenci vyžadovat

¹²⁷ Telec, I., Tůma, P.: Prostředky právní ochrany duševního vlastnictví na českém území, Časopis pro právní vědu a praxi, 1/2004

doložení jejich dodržení, v rámci své kooperační a oznamovací povinnosti však musí případné porušení povinností v oblasti ochrany autorského práva a práv s ním souvisejících oznámit příslušným orgánům, do jejichž kompetence kontrola dodržování takových povinností spadá. Těmi budou orgány příslušné k projednání přestupků nebo orgány činné v trestním řízení.¹²⁸

8. Závěr

V této práci jsem se pokusila laicky popsat a z hlediska platné právní úpravy posoudit současné možnosti šíření autorských děl hudebních prostřednictvím Internetu. Vývoj moderních technologií předběhl vývoj právní i postoj představitelů hudebního průmyslu, který dlouho odmítal ustoupit ze svých pozic a přijmout fakt, že bude třeba hledat nové cesty k dosahování zisků. Sdílení hudebních nahrávek prostřednictvím peer-to-peer sítí nebo torrentů se stalo něčím tak „normálním“, že si velká část jejich uživatelů nejspíše ani neuvědomuje, že se svým jednáním dopouští něčeho protiprávního, anebo má pouze nejasný pocit, že by tomu tak mohlo být. Řídí se heslem: dělají to přece všichni! Nedávný průzkum ze Švédska prokázal, že si tímto způsobem „stahuje“ hudební nahrávky asi 75% lidí do pětadvaceti let. Jak uvedl pro časopis Respekt Pavel Bodiš, zaměstnanec protipirátské Mezinárodní federace hudebního průmyslu (IFPI): „*Spolupracujeme s policií na zhruba 1700 případech. Pachatelé jsou většinou adolescenti mezi 14-18 lety. Vybrali jsme ty, kteří nabízejí větší množství hudby. Rodiče jim zaplatí rychlé připojení a vůbec netuší, co na internetu dělají. Neuvědomují si, že porušují zákon, a je potřeba jim to vysvětlit.*“¹²⁹ Každého v této souvislosti jistě napadne otázka, zda je represe vhodným nástrojem osvěty. Znovu si dovoluji citovat Pavla Bodiše z IFPI: „*Na osvětovou kampaň bohužel v současné době nemáme peníze.*“¹³⁰ Nebylo by tedy rozumnější investovat peníze než do „honění“ běžných uživatelů spíše do osvětové kampaně, která by zvýšila informovanost společnosti a především její mladší části o této problematice? I zde samozřejmě platí, že neznalost zákona neomlouvá, na druhé straně se však jedná o velmi specifickou právní oblast, k jejímuž pochopení je nutné dobře porozumět i technické stránce věci. Nehledě na fakt, že se právní regulace v této oblasti, ve snaze reagovat na stále se měnící podmínky a technologický vývoj, neustále vyvíjí. V zahraničí je situace ohledně vzdělávání mladistvých a jejich rodičů v oblasti online hudby o něco lepší. IFPI spolu s mezisektorovou hudební aliancí www.pro-music.org asistovaly dětské neziskové organizaci Childnet International při přípravě vzdělávacího materiálu „Mladí lidé,

¹²⁸ Telec, I., Tůma, P.: Prostředky právní ochrany duševního vlastnictví na českém území, Časopis pro právní vědu a praxi, 1/2004

¹²⁹ Třešňák, P.: Kam se řítí hudba. Respekt, 47/2007

¹³⁰ Třešňák, P.: Kam se řítí hudba. Respekt, 47/2007

hudba a Internet", který byl vydán v 15 zemích a v 11 jazycích, mezi kterými bohužel čeština prozatím nefiguruje. Brožura srozumitelným jazykem vysvětluje, co jsou to P2P sítě a jak fungují, včetně toho, jaká rizika pro děti představují od vystavení dětí závadnému obsahu, přes nebezpečí počítačových virů, až po právní rizika. Brožura také nabízí rodičům praktické rady, jak zabránit svým dětem v protiprávním sdílení souborů a představuje jim možné zákonné alternativy přístupu k hudebním nahrávkám. IFPI také vyvinula volně přístupný program, nazvaný Digital File Check, který odstraní a blokuje programy používané k nelegálnímu sdílení souborů. Pomůže tak především rodičům, kteří chtějí své děti naučit zodpovědnému přístupu ke svému jednání na Internetu, a především jim umožní alespoň částečnou kontrolu toho, co jejich děti dělají na Internetu. Ani tento program bohužel zatím není dostupný v české jazykové verzi.¹³¹ Představitelé hudebního průmyslu budou muset z mysli uživatelů odstranit hluboce zakořeněné přesvědčení, že hudba na Internetu je/by měla být zadarmo. Ke splnění tohoto úkolu budou potřebovat spolupráci ze strany vlád jednotlivých států.¹³²

Šíření autorských děl na Internetu bez svolení oprávněné osoby k danému způsobu užití je protiprávní. O tom není sporu. Bojovat proti pirátství ale podle mého názoru nemá smysl prostřednictvím represí. Samozřejmě by mělo platit, že kdo jedná v rozporu s právem, měl by být po zásluze potrestán. Soudní spory jsou ale nákladné a vymožené částky tak většinou přijdou do rukou právníků, aniž by z nich něco měli sami umělci. Šanci do budoucna tak budou mít pravděpodobně spíše dostatečně progresivní obchodní modely. Pozitivní je, že se již i v České republice stále více rozvíjejí online prodejny licencované hudby, které nabízejí alternativu pro ty, kteří uznávají právní a etické hodnoty společnosti a chtějí si užívat hudby legálně. Do budoucna je třeba věřit, že bude odstraněna limitující DRM ochrana, která se ne zcela ideálně snaží o udržení rovnováhy mezi zájmy spotřebitelů a ochranou duševního vlastnictví. DRM v podstatě brání uživatelům ve svobodě užívat hudební nahrávky, které si zakoupili, a to se samozřejmě uživatelům nelíbí a mnoho z nich to odrazuje od využívání služeb internetových prodejen. Další věc, na kterou si uživatelé stěžují a jež je odrazuje od nákupu hudby v online prodejnách, je předražení služeb zejména ve srovnání s distribučními kanály v USA¹³³. Vzhledem k velikosti trhu v České republice a v USA je však otázkou, zda

¹³¹ IFPI education campaigns, dostupné na WWW: <www.ifpi.org>

¹³² IFPI Digital Music Report 2008, dostupné na WWW:
<http://www.ifpi.org/content/section_resources/dmr2008.html>

¹³³ Wolf, K.: Hudbu za paušál nebo raději zadarmo?, 3.6.2008, dostupné na WWW:
<<http://www.lupa.cz/clanky/hudbu-za-pausal-nebo-radeji-zadarmo/>>

lze u nás snížení cen očekávat. Prodej hudby na Internetu neustále roste, nemůže se nicméně srovnávat s nelegálním stahováním. Legitimní systémy digitální distribuce budou muset nabídnout co do kvality nebo obsahu víc než P2P síť. Bude třeba, aby online prodejny nabídly jakousi „přidanou hodnotu“, která spotřebitele přiměje dát přednost legální kopii před tou pirátskou.

Bude zajímavé sledovat, jak se nakonec celá situace, týkající se šíření autorských děl prostřednictvím Internetu, vyvine, a především do jaké míry bude regulována ze strany státu prostřednictvím zákonů. Jednou z možností je, jak naznačuje Jiří Čermák ve své knize, že nakonec dojde k určitému náhradnímu zpoplatnění Internetu, obdobně jako je tomu nyní v případě například nenahraných nosičů nebo kopií vytvořených v kopírovacích centrech (§ 25 AutZ). Tím by byla částečně vykoupena svoboda šíření děl na Internetu a samotná autorskoprávní ochrana by v této těžko regulovatelné oblasti zanikla¹³⁴.

¹³⁴ Čermák, J.: Internet a autorské právo. Praha, Linde Praha, a.s. 2003

9. Seznam použité literatury a pramenů

9.1. Knihy

- Čermák, J.: Internet a autorské právo. Praha, Linde Praha, a.s. 2003
- Svoboda, P., Kroft, M. a kol.: Právní a daňové aspekty e-obchodu, Linde Praha a.s., 2001
- Telec, I., Tůma, P.: Autorský zákon – komentář. C. H. Beck, 2007
- Kříž, J.: Ochrana autorských práv v informační společnosti, Linde Praha a.s., 1999
- Reed, Ch.: Internet Law. Text and Materials. Cambridge University Press, 2004
- Švestka, J., Spáčil, J., Škárová, M., Hulmák, M. a kol. Občanský zákoník I. § 1 – 459. Komentář. 1. vydání. Praha : C.H.Beck, 2008
- Kříž, J., Holcová, I., Kordáč, J., Křesťanová, V.: Autorský zákon a předpisy související. Komentář. Linde Praha a.s. 2005
- Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. a kol. : Obchodní zákoník. Komentář, C.H.Beck, 2006
- Šámal, P., Púry, F., Rizman, S.: Trestní zákon. Komentář. C.H.Beck, 2004
- Červený, Z., Šlauf, V.: Přestupkové právo. Komentář k zákonu o přestupcích včetně textu souvisejících předpisů. Linde Praha a.s., 2008

9.2. Články

- Nejvyšší soud České republiky: K porušování autorského práva a práv s ním souvisejících provozováním tzv. diskoték, Právní rozhledy, 2001, č. 11
- Dobeš, P.: Rozmnožování autorských děl pro soukromou potřebu II, Právní rádce, 05/2007
- Procházka, D.: Proč se čerta bát, CLICK! 09/2006
- Procházka, D., Větvíčka, V.: Nekončící boj, CLICK! 09/2006
- Třešňák, P.: Kam se řítí hudba. Respekt, 47/2007
- Šalomoun, M.: Kolektivní správa – formace a deformace autorské vůle, Právní rozhledy 6/2004
- Telec, I.: Některé základní a obecné otázky nového českého autorského práva. Bulletin advokacie, 2001, č. 2-3
- Telec, I., Tůma, P.: Prostředky právní ochrany duševního vlastnictví na českém území, Časopis pro právní vědu a praxi, 1/2004
- Matejka, J., Čermák, J.: Odpovědnost poskytovatelů volného prostoru na Internetu za cizí obsah, Právník, 11/2001

9.3. Internetové zdroje

- Čermák, J.: MP3, Internet a autorské právo, 4.11.2003, dostupné na WWW: <www.itpravo.cz>
- Kužník, J., Štický, J.: Jak stahovat hudbu z internetu, dostupné na WWW: <http://technet.idnes.cz/jak-stahovat-hudbu-z-internetu-dzh-tec_audio.asp?c=A061123_174202_tec_audio_vse>
- Kočička, P.: Kde a za kolik se v Česku kupuje hudba přes internet, 31.10.2007, dostupné na WWW: <http://technet.idnes.cz/kde-a-za-kolik-se-v-cesku-kupuje-hudba-pres-internet-f80-tec_audio.asp?c=A071029_181336_tec_audio_vse>
- Právní aspekty P2P, dostupné na WWW: <<http://www.ifpicr.cz/?rubrika=1141>>

- Topka, P.: Napster, Kaaza, Grokster – významné spory ohledně peer-to-peer sítí v zahraničí. 7.11.2006. dostupné na WWW: <www.itpravo.cz/index.shtml?x=1931571>
- <<http://www.torrent-download.cz>>
- <<http://www.cpufilm.cz/internet.html>> (www stránka Protipirátské unie)
- Oáza stahovačů vyschla. TorrentSpy skončil.. 28.3.2008. dostupné na WWW: <http://technet.idnes.cz/oaza-stahovacu-vyschla-torrentspy-skoncil-fk6-sw_internet.asp?c=A080328_154910_sw_internet_kuz>
- Decision requiring blocking of Pirate Bay, 29.1.2008, IFPI Unoficial Translation
- Čížek, J.: The Pirate Bay: Budeme po IFPI požadovat tučné odškodné, dostupné na WWW: <<http://www.zive.cz/default.aspx?server=1&article=141314>>
- <www.wikipedia.org> - Wikipedie, otevřená encyklopedie
- Zeman, M.: Creative Commons – budoucnost copyrightu? Dostupné z WWW: <<http://www.lupa.cz/clanky/creative-commons-8211-budoucnost-copyrightu/>>
- Gruber, L.: Licence Creative Commons a perspektiva jejich zavedení do českého prostředí. Ikaros [online]. 2008, roč. 12, č.3. dostupné na WWW: <<http://www.ikaros.cz/node/4612>>
- <<http://creativecommons.org/about/>>
- IFPI Digital Music Report 2008. dostupné na WWW: <http://www.ifpi.org/content/section_resources/dmr2008.html>
- <<http://www.webarchiv.cz/cc2>>
- Klimánek, O.: Když je hudba ke stažení opravdu zdarma, 14.5.2008, dostupné na WWW: <<http://www.dsl.cz/clanky-dsl/clanek-1064/kdyz-je-hudbe-ke-stazeni-opravdu-zdarma>>
- Doktor, A.: TorrentSpy skončil, 28.3.2008, dostupné na WWW: <<http://www.emag.cz/TorrentSpy-skoncil/>>
- IFPI education campaigns. dostupné na WWW: <www.ifpi.org>
- Wolf, K.: Hudbu za paušál nebo raději zadarmo?, 3.6.2008, dostupné na WWW: <<http://www.lupa.cz/clanky/hudbu-za-pausal-nebo-radeji-zadarmo/>>
- www.riaa.com – oficiální stránky Recording Industry Association of America
- www.intergram.cz
- www.dusevniivlastnictvi.cz

9.4. Právní předpisy

- Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), jak vyplývá ze změn provedených zákonem č. 81/2005 Sb., zákonem č. 61/2006 Sb. a zákonem č. 216/2006 Sb.
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/29/ES ze dne 22. května 2001 o harmonizaci určitých aspektů práva autorského a práv s ním souvisejících v informační společnosti, Úřední věstník č. L 167, 22.6.2001, s. 10
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/31/ES ze dne 8. června 2000 o některých právních aspektech služeb informační společnosti, zejména elektronického obchodu, na vnitřním trhu, ÚL 2000 L 178/8
- Zákon 140/1961 Sb., Trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 513/1991 Sb., Obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 200/1990 Sb., Zákon o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 480/2004 Sb., o některých službách informační společnosti